

Sven Andersson

Jarl Strömberg

Sören Eriksson

PER FORSLIND: Partidele au cam aceeași poziție față de aderarea la C.E.E., chiar dacă în partidele „nesocialiste” s-au auzit unele opinii că a cere calitatea de membru cu drepturi depline nu echivalează cu afectarea neutralității noastre.

SVEN ANDERSSON: Noi nu am cerut calitatea de membru ci „aranjamente care ar ține seama de neutralitatea Suediei” pentru că nu avem situația pe care o au Norvegia și Danemarca care, ca țări membre ale N.A.T.O., nu ar formula rezerve față de implicațiile politice ale Tratatului de la Roma.

JARL STROMBERG: În trecere, aș menționa aici interesul existent în Suedia pentru dezbateră din Danemarca și Norvegia în legătură cu apartenența la N.A.T.O. În Danemarca, unul din partidele noii coaliții — radicalii — are o atitudine critică față de N.A.T.O. Firește, Suedia nu poate hotărî pentru vecinii ei, dar îmi amintesc declarații ale d-lui Erlander pentru care, în 1949, intrarea Danemarcei și Norvegiei în N.A.T.O. a fost o mare dezamăgire... Unele declarații recente ale d-lui Olof Palme (unul din cei mai tineri membri ai guvernului suedez — n.n.) au reamintit, în acest context, proiectele mai vechi privind un sistem de securitate nordic, care ar presupune acum distanțarea de pactele militare.

SVEN ANDERSSON: Revenind la C.E.E., trebuie să arăt că noi sîntem pregătiți pentru o perioadă de așteptare. Am căutat să ne coordonăm atitudinea cu a celorlalte țări nordice la recenta sesiune a Consiliului Nordic.

PER FORSLIND: Coordonarea e dificilă pentru că situația țărilor scandinave e diferită, și politic și economic. În cazul Danemarcei, există motive economice puternice pentru aderare; pe de altă parte, rațiuni politice dictează Finlandei o atitudine rezervată.

Subiectul următor a fost Vietnamul, o preocupare de prim ordin în Suedia, ca și în alte părți ale lumii.

PER FORSLIND: Opinia publică în toate partidele este preocupată de tra-

gedia războiului din Vietnam și consideră că bombardamentele americane trebuie să înceteze. De altfel, guvernul suedez a cerut încetarea bombardamentelor și a recomandat negocieri pe baza acordurilor de la Geneva. De asemenea, Suedia a sprijinit inițiativele lui U Thant.

SVEN ANDERSSON: Atitudinea guvernului a dat satisfacție majorității co-virșitoare a suedezilor. Există și grupări mai militante — și nu mă refer la numărul infim al celor cu o orientare „proamericană”.

PER FORSLIND: Scriu pentru un ziar conservator și aceștia se recrutează dintre conservatori, dar pot să spun că ei nu sînt luați în serios nici în propriul lor partid.

SVEN ANDERSSON: E adevărat, semnificativă e numai atitudinea militantă, răspîdită în special printre tineri, în favoarea Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud. Există, încă din 1965, „comitete pentru F.N.E.” care s-au radicalizat și au crescut continuu din punct de vedere numeric. Aceștia duc o activitate extrem de consecventă și inventivă, reușind să se impună atenției publice. Ei cer recunoașterea F.N.E. ca reprezentant al Vietnamului de sud, retragerea necondiționată a americanilor. Unii au ajuns la critica acțiunilor imperialiste americane în întreaga lume.

JARL STROMBERG: E cert că s-a creat și s-a răspîdit o anumită ostilitate pentru politica guvernului american. Mi se pare interesant de remarcat că aceste atitudini politice care caracterizează tineretul nu pot fi asociate cu un anumit partid, ci atrag elemente din toate partidele.

SÖREN ERIKSSON: Vietnamul este o problemă externă care atrage atenția opiniei publice în mod cu totul deosebit; de multă vreme o chestiune externă nu a provocat o asemenea dezbateră. Cred că această dezbateră va continua și în perioada alegerilor.

În încheiere, oaspeții ne-au vorbit despre satisfacția oferită de vizita în România, nu îndelungată (patru zile), dar fructuoasă. „Am călătorit cit mai mult și am căutat să discutăm cit mai mult, cu persoane oficiale și neoficiale. Am cerut să ni se stabilească un program și în orele prevăzute pentru odihnă” — ne spunea Sören Eriksson. „Presupun că ziariștii români aflați acum în Suedia au procedat la fel”.

„Este al doilea schimb de delegații de ziariști” — constată dl Sven Andersson. „Asemenea acțiuni prezintă o utilitate considerabilă pentru cunoașterea reciprocă directă”.

Declarații consemnate de Mihai MATEI

reflector

EGALITATE JOHNSON—NIXON

Ultimul sondaj „Gallup” indică pentru prima oară șanse egale pentru doi eventuali candidați la președinția Statelor Unite: Lyndon Johnson și Richard Nixon. Iată cum s-ar împărți, conform acestui sondaj, opțiunile alegătorilor:

Johnson	42 la sută
Nixon	42 la sută
nehotărâți	16 la sută

Întrebați cum ar vota dacă și George Wallace se va număra printre candidații prezidențiali, alegătorii și-au exprimat preferințele după cum urmează:

Johnson	39 la sută
Nixon	39 la sută
Wallace	11 la sută
nehotărâți	11 la sută

După cum se vede, și în acest caz se menține egalitatea Johnson—Nixon.

BELGIA: CAMPANIE ELECTORALĂ ÎNCORDATĂ

După ce a provocat căderea guvernului Vanden Boeynants, disputa lingvistică din Belgia a dus, după cum se știe, și la dizolvarea, în 27 februarie, a parlamentului. Comunicatul dat publicității săptămîna trecută de palat preciza că „revizuirea constituției, începută în cursul actualei legislaturi, urmează să fie completată de camerele desemnate în viitoarele alegeri”. Alegerile, care vor avea loc în ultima duminică a lunii martie sau în cea dintîi a lunii aprilie, vor fi precedate de o campanie electorală încordată. Cea mai importantă dintre formațiile politice belgiene, partidul social-cristian, se va prezenta scindat în fața alegătorilor, deoarece aripa valonă și aripa flamandă vor acționa fiecare pe cont propriu. Observatorii consideră că, în această situație, partidul socialist are șanse să devină principalul beneficiar al consultării electorale anticipate.

UN DUBLU SUCCES

Treizeci de ore de discuții, dintre care zece numai la ultima întrînire — atît au durat convorbirile dintre reprezentanții centralelor sindicale franceze și C.N.P.F. (consiliul național al patronatului) în legătură cu indemnizarea șomajului parțial. La capătul negocierilor, președintele C.N.P.F. a trebuit să accepte ca, în cazurile în care muncitorii plătiți cu ora vor lucra patru săptămîni consecutive sub programul normal, întreprinderea să le acorde o alocație complementară. E, firește, mai puțin decît revendicaseră reprezentanții centralelor sindicale; este, totuși, după cum remarcă observatorii, un dublu succes. În primul rînd, pentru că, pentru prima dată din 1947, toate centralele sindicale au făcut front comun în fața patronatului, unitatea de acțiune astfel realizată fiind principalul câștig. Din acesta decurge cel de al doilea: concesiile obținute din partea patronatului.

INSPECȚIA LUI WHEELER

Generalul Wheeler, președintele Comitetului mixt al șefilor de stat major, însoțit de experți ai Pentagonului și ai Departamentului de Stat, a făcut un turneu de inspecție în Vietnamul de sud. Scopul deplasării: să stabilească proporțiile viitoarei escaladări. Se prevede — serie „The New York Times” — sporirea cu încă 100.000 de oameni (pînă la un total de 625.000) a forței expediționare din Vietnamul de sud.

„GOANA DUPĂ AUR”
VERSIUNE 1968

Elliot Lake, orașel canadian de 6 000 de locuitori, arată ca și cum ar fi fost ales drept cadru pentru un film din perioada „goanei după aur”. De câteva zile a fost invadat de vreo mie de personaje înarmate cu țărui și cu licențe de prospectare, iar pe urma acestora au început să sosească restauratori, barmani, bucătari, cântăreți și dansatoare de music-hall...

Totuși, nu este vorba de aur ci de uraniu. Regiunea situată la nord de Elliot Lake este considerată ca deosebit de bogată în zăcămintele dar, timp de șapte ani, autoritățile canadiene suspendaseră toate drepturile de prospectare. Acum, goana după uraniu canadian este din nou deschisă și poate prospecta oricine a împlinit 18 ani și a plătit 5 dolari pentru licență. Apoi candidatul la îmbogățire nu are, teoretic, decît să înfigă patru țărui în colțurile concesiei sale, să fixeze pe unul din ei licența obținută și să înceapă prospectarea. Teoretic, pentru că numărul total al autorizațiilor eliberate reprezintă mai mult decît dublul suprafeței totale al concesionilor posibile și, după toate probabilitățile, arbitrajele vor dura destul de mult.

Avantajate în această „goană după aur” versiune 1968 sînt marile societăți: mai întîi, pentru că reprezentanții lor au sosit în avion sau în elicopter și au putut obține repede concesionile presupuse a fi cele mai bogate; apoi pentru că au trimis pe teren echipe de 50-150 de oameni care să fixeze țăruii, simbolizînd dreptul primului ocupant.

TEMNIȚELE LUI SALAZAR

O reuniune a membrilor mișcării „Amnistie în Portugalia”, desfășurată la Lausanne, a readus în actualitate una din realitățile cele mai crude ale „vieții politice” portugheze: temnița. Numărul deținuților politici adversari ai lui Salazar a căpătat asemenea proporții încît închisorile din Portugalia au devenit neîncăpătoare. S-a recurs la „teritoriile de peste mări”. În pădurile tropicale din insulele Capului Verde a fost „modernizată” și repusă în funcțiune închisoarea Tarrafal. La metodele „clasice” (spînzurarea cu capul în jos, bătăile la tălpi cu verigi metalice) se adaugă acum metoda „distrugerii psihobiologice”. La Peniche, de exemplu, unui deținut, subalimentat timp de cîteva săptămîni, i se aduce la cunoștință că „i-au murit copiii”. Epuizat fiziceste, omul n-a putut suporta lovitura și s-a stins lent. „Moarte naturală”, scrie pe fișa medicală a celui decedat înainte de a-și ispăși pedeapsa de 15 ani. Carlos Aboim Inglês, deținut ani de zile tot în această închisoare, este acum grav bolnav de plămîni și de inimă, iar partea dreaptă a corpului îi este în întregime paralizată. „Tratamentul medical” i-a fost asigurat de un... dentist. Potrivit declarațiilor unui deținut care a izbutit să evadeze din închisoarea Tarrafal, cea mai mare parte a condamnaților nu mai părăsese închisoarea decît în șierie, din pricina celulelor neaerisite, a căldurii înăbușitoare, a subalimentației, a torturilor.

Nu mai în perioada 1961-1966, numărul celor arestați de P.I.D.E. (poliția secretă) a depășit cifra de 10 000.

situația din universitățile spaniole

Madrid. Încă un student arestat...

Articol scris pentru „Lumea” de

Elena de la Souchère

Cunoscuta publicistă de origine spaniolă Elena de la Souchère colaborează la ziarul „Le Monde”, „Le Monde diplomatique”, la revistele „Le Nouvel Observateur” și „L'Express” și la numeroase publicații latino-americane. Licențiată în drept a Universității din Barcelona și Paris, Elena de la Souchère este și autoarea a două volume: „Explicarea Spaniei” (1962) și „Răsunul într-o mie de imagini” (1967).

În ambianța politică spaniolă se simte astăzi o anumită nesiguranță de sfîrșit de domnie, care își găsește expresia cea mai spectaculoasă în manifestațiile studențești. Ele nu constituie o noutate: începînd din 1956, universitățile spaniole au fost aproape an de an teatrul unor înfruntări violente între poliție și studenți. Dar manifestațiile de anul acesta prezintă aspecte deosebite.

Majoritatea studenților nu sînt încă politizați. Sondaje recente, care par demne de încredere, evaluează la 20 la sută din totalul efectivelor universitare elementele „politizate” — cea mai mare parte comuniști și democrat-creștini. Dar chiar și „nepolitizații” sprijină în prezent mișcarea de protest, atît din motive intelectuale cît și din motive materiale. Oricît ar fi de indiferenți la problemele politice propriu-zise, tinerii spanioli sesizează în mod acut caracterul anacronic al învățămîntului. Ei sînt nemulțumiți de dogmatismul acestui învățămînt, de lipsa lui de adaptare la problemele lumii contemporane, ca și de limitele impuse cercetării științifice.

Nemulțumirile materiale au însă un rol și mai hotărîtor. Ele sînt legate de inadaparea materială a universităților la numărul crescînd al studenților. În momentul de față, există peste 130 000 de studenți, față de 36 000 cîți erau în 1935, în ajunul războiului civil. Această creștere nu se datorează cîtuși de puțin unei promovări a claselor populare. Fiii de muncitori și de țărani nu au în mod practic acces în învățămîntul superior. Se constată, însă, o promovare a femeilor. Tinerile fete, aproape absente din universități în urmă cu 30 de ani, reprezintă acum majoritatea în anumite facultăți (farmacie, litere și filozofie). Creșterea numărului studenților se explică și printr-un fenomen tipic

spaniol ce ar putea fi numit „războiul celor două burghezii”. În timp ce schimbările din ultimii 30 de ani (războiul civil, bursa neagră, dezvoltarea industriei) au permis anumitor elemente ale clasei mijlocii, în special comercianților, să dobândească o oarecare situație materială, o mare parte a burgheziei tradiționale, ruinată de deprecierea peșetei, face eforturi pentru a asigura o carieră urmașilor ei.

Studentii madrileni, catalani, asturieni au de suferit de pe urma taxelor ridicate de înscriere și a prețului cărților, a insuficienței localurilor universitare — în special în universitățile de provincie — a caracterului învechit al laboratoarelor, a carentei aproape generale a terenurilor de sport, a insuficienței corpului didactic, surmenat și prost salarizat. Studenții protestează împotriva hranei proaste de la cantinele universitare și împotriva numărului redus de burse care, de altfel, în majoritatea cazurilor, nu acoperă decât o parte minimă a cheltuielilor de studii.

Nemulțumiri de prezent, ei privesc viitorul cu pesimism. Tinerilor absolvenți li se oferă îngrijorătoare perspective de șomaj. Din 1940, universitățile spaniole au pregătit 22.000 licențiați sau doctori în drept; dintre aceștia, 35 la sută au trecut prin perioade îndelungate de șomaj, sint și azi fără slujbe sau lucrează numai parțial. Procentajul cel mai ridicat revine școlii veterinare: 85 la sută șomeri la 5.300 absolvenți. În timp ce numărul tehnicienilor este insuficient pentru a face față marilor sarcini ale dezvoltării, numeroși absolvenți nu reușesc să se încadreze în activitatea economică a țării. Și acest fapt scoate în evidență în mod pregnant limitele și lacunele economiei spaniole.

Pentru apărarea intereselor lor, studenții doresc să înființeze un sindicat liber și reprezentativ. La acest nivel s-a stabilit acordul dintre minoritatea politizată și majoritatea „apolitică”. Și tot la acest punct începe represiunea. Din 1956, asistăm în fiecare an la aceeași situație: studenții se întrunesc într-o adunare, pentru a pregăti un congres național care ar avea sarcina să stabilească statutul unui sindicat național democratic, unic, liber și reprezentativ, pentru a le apăra interesele profesionale. În acest moment, poliția intervine, dizolvă adunarea și efectuează arestări. Urmează proteste și ciocniri. Autoritățile hotărăsc atunci să închidă temporar facultățile și să-i înlăture pe conducători. Se procedează la exmatricularea lor, la eliminarea pe 1—3 ani, sau incorporare în armată înainte de termen.

În același timp, presiunea studentescă ca și dorința de a da lumii din afară impresia unei „liberalizări” au determinat autoritățile să dizolve în 1964-1965 sindicatul falangist și să înființeze o Asociație profesională a studenților. Intrucât aceștia din urmă au boicotat alegerile universitare, a fost înființată, în baza unui nou regulament, Asociația Studenților (A.E.). Dar deoarece această grupare nu a dat deplină satisfacție celor interesați, au fost înființate „sindicate democratice” locale. Coexistența celor două grupări a creat confuzie. Anumiți conducători ai grupului ilegal au fost aleși în funcții de conducere în organismul oficial. S-a ajuns la situația paradoxală ca sindicatele democratice să fie cînd considerate drept interlocutori valabili, cînd urmărite de justiție. Astfel, rectorul Universității din Barcelona a început tratative cu sindicatul democratic pentru a pregăti alegerile în sindicatul oficial. Ceea ce nu a împiedicat Tribunalul Suprem să declare ilegal același sindicat democratic.

În ciuda represiunii, colocviile în vederea convocării unui congres și a înființării unui sindicat democratic național au înregistrat cu fiecare an progrese. După reuniunile de la Valencia și Pamplona, urma să aibă loc, la începutul anului universitar 1967-1968, o adunare studentescă la Madrid. Poliția era însă pregătită: primele ciocniri s-au produs cu studenții de la Facultatea de Științe Economice. Amploarea mișcării de solidaritate — anumite universități pînă în prezent destul de pasive, ca cea din Santiago de Compostella, au participat la mișcarea de protest — subliniază coordonarea dintre diferitele universități. Iată primul element nou. Al doilea este caracterul politic al reacției studențești. Zidurile Universității din Madrid sint acoperite cu inscripții ostile autorităților. Pentru prima oară studenții din capitală au luat poziție împotriva guvernului și au întonat marșurile armatei republicane.

Violența protestelor studențești a provocat o represiune de o amploare fără precedent. Pentru prima oară, polițiști în civil, dar purtînd brasarde speciale, au fost postați în permanență în clădirile universității. Această măsură a avut ca efect nemulțumirea crescîndă a anumitor profesori, pînă atunci mai degrabă favorabili regimului. Este demn de relevat că majoritatea profesorilor de la Facultatea de Științe Economice din Madrid, care sint departe de a fi cu toții adversari ai regimului, au adresat Ministerului Învățămîntului o scrisoare de protest, subliniind ineficacitatea și pericolele represiunii.

Acțiunile studențești sint încurajate de evoluția care se schitează în rîndul opiniei publice spaniole. După speranțele stîrnite de legea organică, textele de aplicare votate de Parlament ca și numirea amiralului Carrero Blanco în funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri indică voința de a se asigura supraviețuirea regimului și după Franco. Pe de altă parte, aceeași opinie publică este alarmată de recesiunea economică de pe urma măsurilor de restrîngere a creditului pe care autoritățile le-au adoptat pentru frînarea mișcării inflaționiste. Recesiunea industrială, care intervine la capătul primului plan de dezvoltare pe patru ani, s-a manifestat deja și prin numeroase concedieri. Potrivit datelor furnizate de presa guvernamentală, numărul șomerilor este de 180.000-225.000. Evaluări mai puțin oficiale indică însă un număr de 700.000 de șomeri. Toate acestea, recenta blocare a salariilor și creșterea prețurilor explică amploarea protestelor muncitorești desfășurate, sub conducerea Comisilor muncitorești ilegale, din octombrie 1967 („Săptămîna de protest împotriva scumpirii costului vieții”) și pînă în ultimele zile.

Creșterea protestelor studențești și muncitorești, criza economică, neliniștea o mare parte a burgheziei spaniole. Pentru rezolvarea crizei, singurul remediu pare a fi intrarea în Piața comună. Dar admiterea Spaniei este considerată o problemă de durată, atîta timp cît generalul Franco rămîne la putere. De aceea, cercurile economico-financiare înclină tot mai mult spre o monarhie constituțională. În fața amploarei acestui curent, minoritățile care doresc imobilismul structurilor — monarhiștii autoritari și falangistii — îl presează pe Franco să-și pregătească succesiunea. Bătălia pentru succesiune începută în sferile guvernamentale se desfășoară, în Spania, paralel cu mișcările studențești și muncitorești. Și se poate spune, în mod paradoxal, că înverșunarea acestei bătălii prelungește viața regimului bătrînului „Caudillo”.

O DECLARAȚIE A MINISTERULUI AFACERILOR EXTERNE AL U.R.S.S.

La Ministerul Afacerilor Externe al U.R.S.S. a avut loc, la 24 februarie, o conferință de presă pentru ziariștii sovietici și străini. Leonid Zamiatin, șeful secției de presă a M.A.E., a dat citire unei declarații, în care se spune, între altele: „Guvernul sovietic, manifestînd o preocupare permanentă față de destinele lumii, consideră de datoria sa să atragă atenția opiniei publice mondiale asupra dezvoltării primejdioase a evenimentelor din Republica Federală a Germaniei”. „Faptele arată că în R.F.G. se întărește forța partidului neonazist, care se întitulează național-democrat. El s-a transformat într-un centru, în jurul căruia se grupează adepții înveterați ai ideologiei fasciste, care visează revanșa pentru războiul pierdut”. „P.N.D. a făcut din restabilirea frontierelor europene și din cucerirea teritoriilor străine un pilon al revendicărilor lui. Conducătorii P.N.D. proclamă în mod deschis lozincă creării unei «Germanii mari», rîvnind la pămînturile a peste zece țări din Europa. Printre obiectivele lor de viitor, neonaziștii urmăresc anexarea teritoriilor statelor vecine cu R.F.G.”.

„Pentru înfăptuirea acestor scopuri aventuriste, cotropitoare, neonaziștii — se arată în continuare în declarație — cer înarmarea continuă a Republicii federale, înzestrarea Bundeswehrului cu arma nucleară și accelerarea pregătirilor militare”.

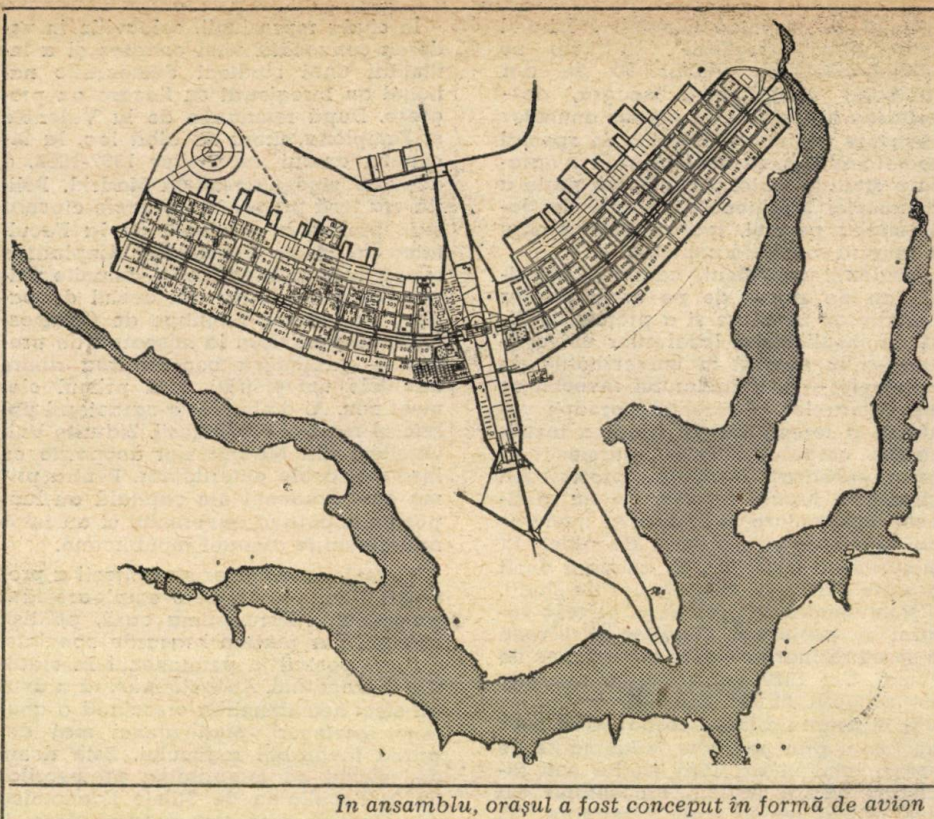
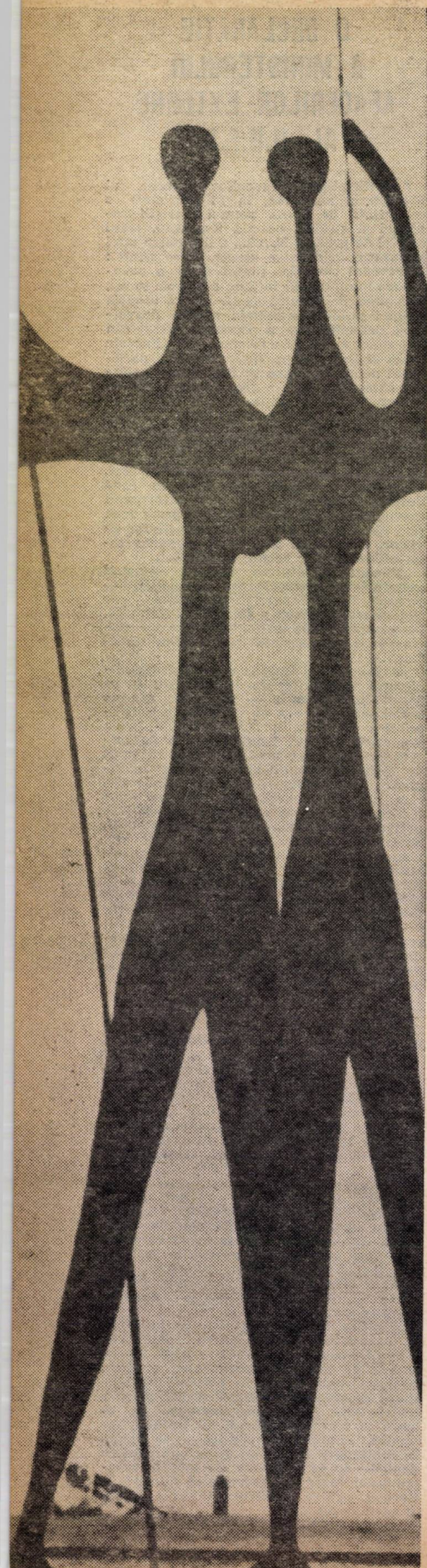
„Uniunea Sovietică, ca unul dintre participanții la acordul de la Potsdam — se spune în declarație — nu poate rămîne indiferentă la ceea ce se petrece în Republica Federală a Germaniei. Uniunea Sovietică a făcut întotdeauna o delimitare precisă între acei care sint obsedați de ideile nazismului și revanșei și majoritatea cetățenilor Republicii federale, care au alte vederi. Noi știm că în R.F.G. există forțe care se pronunță împotriva militarismului și neonazismului, pentru dezvoltarea pașnică a țării lor, pentru politica colaborării pașnice în relațiile cu celelalte state. Dacă guvernul R.F.G. ar da ascultare glasului majorității germanilor occidentali, în Republica federală n-ar exista loc nici pentru P.N.D., nici pentru zecile de alte organizații de tip revanșard militarist și pronazist. Guvernul sovietic a subliniat în repetate rînduri că dacă guvernul R.F.G. ar duce o politică externă pașnică, el ar găsi pe acest făgaș sprijin deplin din partea U.R.S.S.”.

„O răspundere deosebită — se arată în declarație — revine participanților la acordul de la Potsdam care și-au asumat obligația să asigure ca Germania să nu amenințe niciodată pe viitor pe vecinii săi și pacea internațională. Din păcate, răspunsurile guvernelor S.U.A. și Angliei la declarația guvernului sovietic din 8 decembrie 1967 atestă că ele încearcă să se eschiveze de la îndeplinirea acestor obligații”.

„Uniunea Sovietică — se spune în încheierea declarației — pornește de la premisa că există posibilități concrete pentru curmarea activității forțelor militariste și neonaziste. O chezie în acest sens este creșterea puternică a forțelor socialismului în Europa, întărirea continuă a frontului luptei împotriva fascismului și războiului în țările Europei occidentale”.

„Politica Uniunii Sovietice pornește de la necesitatea reglementării colaborării general-europene și creării unui sistem trainic de securitate europeană, pe baza situației reale create în Europa, imuabilității frontierelor de după război, a existenței celor două state germane” — se arată în declarația M.A.E. al Uniunii Sovietice. „Uniunea Sovietică — se spune în continuare — va face și pe viitor tot ce depinde de ea pentru a nu admite crearea unui focar al primejdiei fasciste în Europa, pentru a asigura viitorul pașnic al popoarelor ei”.

În ansamblu, orașul a fost conceput în formă de avion

reportaj pe glob

BRASILIA

PRO ȘI CONTRA

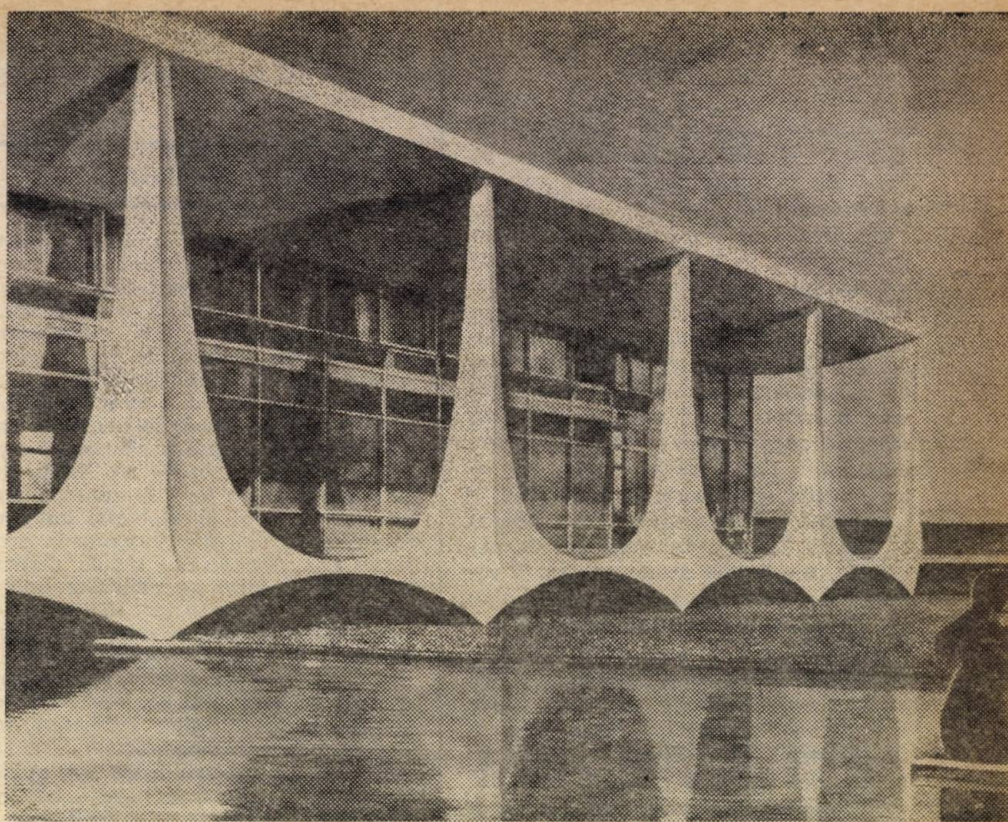
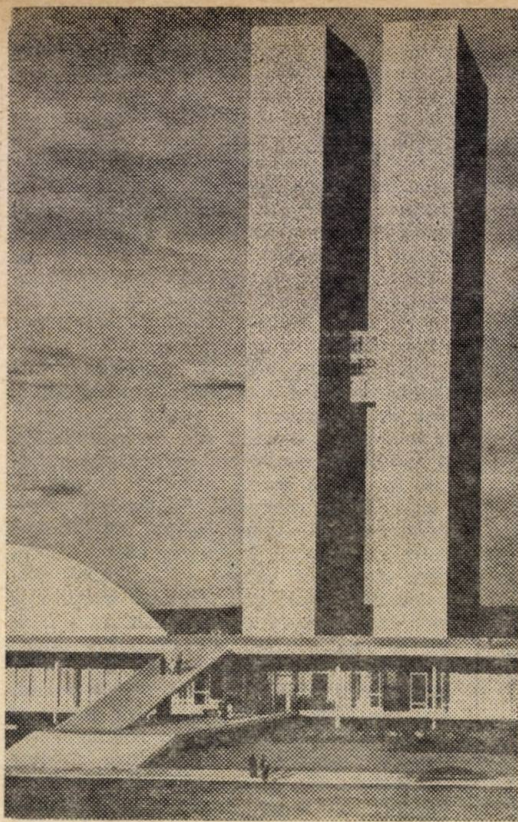
Eugen Pop

Este destul de straniu primul contact cu orașul Brasilia. La început, ai tot timpul o impresie de ireal, de parcă te-ai fi pomenit într-o ciudată așezare de pe altă planetă. Ce concură la această impresie? În primul rând, faptul că poți să cutreieri bulevardele orașului fără să dai de oameni, de trecători. Autobuzele, taxiurile, limuzinele circulă fără opriri, parcă și fără sens, și ai fi tentat să crezi — urmărindu-le cum apar și dispar în nori de praf roșu — că au trasee ce se supun unor comenzi al căror tîlc îți scapă. Acest roșu istovit de soare al solului — în care sînt implantate, parcă la nimereală, paralelipede uriașe de sticlă — te copleșește cu senzația de straniu. Și liniștea apăsătoare, la un moment dat iritantă, inexplicabilă într-un oraș cu peste 200 000 de locuitori. Aceste impresii se articulează cu o imagine surprinsă din taxiul cu care am venit de la aeroport. Terenul pe care apare Brasilia oferă privirii imaginea curburii pămîntului. Firește, este o iluzie optică, la care își dau

concursul și jocul variațiilor de înălțime (una din fanteziile arhitecților), și străzile suspendate, unele din ele ușor arcuite, și dispunerea mai mult în lungime a orașului. Și, bineînțeles, imaginația noului sosit care vrea să verifice, cu propriii lui ochi, dacă, realmente, Brasilia e un „oraș lunar” așa cum l-au înfățișat mulți din cei care au scris despre el. Și, fără nici o îndoială, aceasta este prima impresie. Mai ales seara, cînd orașul feeric luminat e lipsit de orice animație. S-a și vorbit despre Brasilia ca despre un „oraș kafkian”, unde obișnuitul trece aproape imperceptibil în fantasticul absurd, unde realitatea interioară, „autoclastrată”, și-a creat legile ei proprii, opuse sau cel puțin diferite de cele din exterior.

Dar, în fapt, nimic nu-i este mai străin Brasilei decît elementul absurd. „Fantasticul” este de fapt șocul pe care îl provoacă, la prima și poate chiar la a doua vedere, fantezia de o debordantă originalitate a arhitecților și con-

Un oraș, dar și o expoziție de arhitectură în aer liber...

structurilor orașului. În concepția lor, combinația dintre elementele banale ale construcțiilor — beton, oțel și sticlă — a dat la iveală profiluri și frumuseți noi, aidoma acelor neobișnuite potriviri de cuvinte obișnuite care relevă dimensiuni și valori inedite ale verbului. „Autoclausurarea” orașului, lipsa de agitație citadină au o altă explicație. Am aflat-o în timp ce făceam drumul dintre hotelul Planalto și noua clădire a Ministerului de Externe, pe care voiam s-o vizităm. După 15—20 de minute de mers pe jos, am crezut că parcursesem jumătatea distanței. Dar, după vreo alte 10 minute, parcă aveam impresia că distanța nu s-a scurtat de loc. În taxiul pe care l-am luat, am aflat de la șofer că, pe jos, ne-ar mai fi trebuit vreo oră. Și așa am descoperit „pe viu” o caracteristică, ieșită din comun, a orașului: *Brasilia nu este un oraș pentru pietoni*. Chiar și distanțele relativ mici trebuie parcurse cu mașina. Pe cei 1 500 km de străzi vehiculează aproape 40 000 de mașini. Șerpuirile ciudate ale străzilor, curbele periferice pe care le execută, par fără sens (inadinsă parcă se evită drumul cel mai scurt posibil între două puncte). În aparență! Căci, în realitate, venim în contact cu aplicarea uneia din ideile caracteristice ale urbanismului modern: tăierea arterelor de circulație în așa fel, încât cartierele de locuințe, școlile și locurile de recreare să fie ocolite de traseele zgomotoase, cu aglomerări de vehicule. Așa se explică sinuozitățile unora din străzile Braziliei. Curburile lor neobișnuite sînt și consecința unei alte inovații interesante: lichidarea intersecțiilor, realizată prin supraetajarea unor căi de acces și printr-un sistem de circulație care asigură fluxul ei continuu. Așa se și explică absența stopurilor și a opririlor. Și a pietonilor care, în schimbul avantajului de a fi locuitori ai prototipului de „oraș al secolului XXI”, pentru cele mai mici drumuri trebuie să recurgă la autobuze și taxiuri.

Pasărea albă din junglă

În multe scrieri despre Brasilia, meritul concepției originale a orașului i se atribuie, în primul rînd, arhitectului Oscar Niemeyer. În Brasilia, însă, alături de numele lui Niemeyer, și uneori înaintea lui, apare cel al lui Lucio Costa, autorul faimosului plan-pilot al Braziliei. (Dar cei doi arhitecți nu și-au disputat niciodată înțietatea meritelor. Dimpotrivă, ei au fost conștienți că se completează reciproc, întâlnirea lor pe plan artistic realizându-se — mult înainte de aplecarea pe aceleași planșete — la școala ideilor lui Le Corbusier, francezul care a deschis cutezătoare drumuri noi pentru urbanistica și arhitectura contemporană, căutînd să despovăreze orașul viitorului de apăsarea închistării și să ștergă din culorile lui cenușiu). Lucio Costa și Oscar Niemeyer au dat cele mai palpabile contururi acelei „ville radieuse” la care visa Le Corbusier: un oraș care să redea citadinului orizonturile reconfortante — atît de necesare, azi, în ritmul tot mai alert al activităților urbane — și pe care marile metropole i le-au răpit deseori. Acesta a fost principiul de care s-au servit Costa și Niemeyer, aplicîndu-l într-o viziune proprie, care le-a adus consacrarea mondială.

Planul noii capitale, conceput de Lucio Costa, a fost considerat cel mai bun dintre cele 26 de proiecte pe care le-au prezentat 26 de arhitecți brazilieni și străini. Există elemente de spectaculos și elemente de inovare profundă în „planul-pilot” al lui Lucio Costa. Spectaculosul rezidă, mai ales, în configurația teritorială a orașului care are formă de avion. Sugerînd — alegoric — infinitul spațial și cutezanța explorării lui de către om. (Brazilienii își compară noua capitală cu o uriașă pasăre albă

care s-a oprit în zborul măiestru deasupra junglei și platourilor înalte). „Fuselajul” avionului este dominat de cîteva construcții neobișnuite: două calote de sferă identice, dar în asimetrie pozițională (sînt clădirile celor două Camere ale Congresului brazilian), în spatele cărora se înalță, ca un uriaș diapazon, cuplul de blocuri-turn pentru aparatul administrativ al parlamentului.

În cele două „aripi” ale avionului sînt plasate cartierele de locuințe — modalitate aleasă de Lucio Costa pentru deconectarea acestor cartiere din circuitul agitației de pe artera principală a orașului — „Axul monumental”, care traversează în lung „avionul” dobîndind în dreptul aripilor trei nivele de acces.

Proiectul lui Lucio Costa are meritul de a fi oferit o formulă urbanistică în care funcționalitatea, concepută în mod original, se îmbină cu realizarea unui cadru de viață ce oferă citadinului posibilitatea de a se mișca în voie, de a nu fi stîmjenit. Cu planul-pilot al Braziliei, Lucio Costa înfăptuiește și una din ideile de bază ale teoriilor lui Le Corbusier, în sensul că marile orașe ale viitorului ar trebui să aibă cel mult un milion — un milion două sute de mii de locuitori. (În Brasilia configurația actuală a orașului, aceea de avion, nu va fi schimbată nici după foarte posibile creșteri a populației; în jurul Braziliei se vor clădi o serie de orașe-satelit, din care șase s-au și ridicat). Arhitectura lui Oscar Niemeyer a contribuit, în mod creator, la fructificarea concepției despre „orașul deschis”; deschis cadrului natural și năzuinței firești a omului spre cuprinderea spațiilor nemărginite, deschis respirației largi în fața frumosului. Dar ce cadru natural poate oferi „cerrado”, pămîntul roșu, otova, al platoului? Devenit culoarea cărămizilor netencuite, roșul iritant al solului a dobînit, în ambianța cu verdele sutelor de mii de

arbori (primii pomi au fost aduși cu avionul), o tonalitate nouă, agreabilă. Culoarea cerului, albastrul lui pal din amiezile de vară, s-a prelins în pereții de sticlă ai blocurilor din cartierele de locuințe, și oamenii au descoperit că Niemeyer le-a pus „ochiuri de cer” în loc de geamuri.

Este destul de dificil să explici, într-un spațiu limitat, în ce constă ineditul creației acestui mare arhitect brazilian. „Cred că ați observat spațiul imens pe care este proiectată aproape fiecare lucrare a lui Niemeyer, ne spunea unul din colaboratorii apropiați ai constructorului Brasíliai. Singularizarea edificiilor, repetată ca procedeu — dar de fiecare dată într-o altă viziune — creează, totuși, efectul unor relații de apropiere în care toate componentele ansamblului se pun în valoare cu maximum de eficiență”. Am reținut acest „se pun în valoare” — folosirea forme reflexive în loc de cea pasivă — pentru că ea surprinde existența de sine stătătoare, personalitatea pe care a insuflat-o geniul lui Niemeyer fiecăreia din construcțiile sale. Acestea se pun în valoare prin ele însele, modelându-și silueta în funcție de lumina din diferitele perioade ale zilei, schimbându-și chiar înălțimea în orele cu cer alb, cind griul perlat al zidurilor pălește și el, întinzându-se parcă (e un efect al osmozei culorilor apropiate) spre boltă.

Pe omul de pe stradă clădirile lui Niemeyer îl impresionează prin faptul că încintă ochiul, îl odihnesc. Specialiștii cucerii de opera arhitectului brazilian relevă „o geometrie a formelor pure”, observă dezghiocarea esențelor din barocul brazilian și imbinarea lor cu elemente ale arhitecturii moderne, ca în cazul splendidului palat al Ministerului de Externe. Imperativul varietății tonice a determinat pe Niemeyer ca, în perimetrul clădirilor guvernamentale, să plaseze construcții în stilul arhitecturii futuriste, dar în viziuni care îi sînt, de asemenea, proprii. Așa este, de pildă, celebra catedrală din Brasília — o eflorescență de uriașe arcuri de beton cu „petalele” desfăcute spre țării. Arcurile de beton reprezintă scheletul catedralei, încă neterminate; ciudatele coloane vor fi unite prin pereți de sticlă monoliți, și — după cum spun arhitecții din Brasília — construcția, o dată terminată, va uimi prin grandioarea și originalitatea ei. Uneori, „monumentalul eteric” (acest paradox despre stilul Niemeyer poate fi întâlnit deja în multe manuale de arhitectură) alternează cu construcții de proporții reduse care dobîndesc, totuși, o personalitate proprie, nedominată de faimoasele paralelipede. S-au scris zeci de studii despre palatul Alvorado, reședința președintelui, considerată o capodoperă a arhitecturii moderne. Originalitatea acestei construcții nu o dă palatul propriu-zis — un edificiu dreptunghiular, cu un singur nivel — ci arcadele care formează așa-zisa „galerie perimetrală”. Coloanele arcadei, ca niște halebarde stilizate, străjuind parcă reședința prezidențială, oferă ansamblului o atractivitate deosebită. Prin contrastele de lumini și umbre pe care le creează coloanele, ca și prin sinteza inedită realizată de Niemeyer în privința a ceea

ce arhitecții numesc „relație între plin-gol” palatul Alvorado a devenit un loc de pelerinaj pentru arhitecți din toate colțurile lumii.

„Capitala speranței”

„Aici, numai aici, va putea guvernul meu să lucreze...”, declara, anul trecut, la Brasília, noul președinte al țării, Costa e Silva. A fost surprinzătoare, șocantă chiar pentru unii, invitația președintelui ca, în 1968, să fie terminată integral transferarea, de la Rio de Janeiro la Brasília, a tuturor atributelor oficiale care compun noțiunea de capitală. Surpriza ar putea să pară inexplicabilă dacă ne gândim că, totuși, Brasília este capitala țării de aproape șapte ani. Oficial, da. În realitate, însă, mutarea la Brasília abia începuse în acești șapte ani. Ministerale, sediile ambasadelor, ca și întreaga activitate politică polarizată în jurul lor, rămăseseră la Rio. Mulți continuau să creadă că deplasarea instituțiilor guvernamentale la Brasília este o iluzie care s-a spulberat o dată cu expirarea perioadei de președinție a lui Juscelino Kubitschek, fondatorul noii capitale.

Cu atît mai plauzibile păreau opiniile adversarilor mutării de facto a capitalei la Brasília, cu cît ele erau confirmate de atitudinea președinților și guvernelor care s-au succedat după plecarea lui Kubitschek. Este adevărat că parlamentarii își țineau ședințele la Brasília, dar cea mai mare parte a timpului și-o petreceau la Rio, în week-end-uri prelungite de trei-patru zile care ofereau subiecte suculente pentru publicațiile satirice. Ceea ce, însă, nu era suficient pentru a schimba o anumită mentalitate care, oficializată, părea că primise un curs ireversibil. Lui Janio Quadros, care i-a urmat lui Kubitschek, îi repugna șederea la Brasília, iar pe João Goulart îl plictiseau teribil zilele pe care trebuia să le petreacă în palatul Alvorado, cu toată faima acestuia de „Trionon al Braziliei”. Pe vremea președinției lui Castelo Branco, orașul a fost lăsat de izbeliște, existența lui fiind considerată, în primul rînd, ca o „mostră a irresponsabilității” în cheltuirea fondurilor publice.

Tocmai de aceea, hotărîrea președintelui Costa e Silva, instalat la 15 martie 1967, a provocat surpriză și o anume derută, determinînd recrudescența disputei în jurul Braziliei. În curcurele comerciale din Rio se pot auzi glasuri care pun sub semnul întrebării eficiența unei conduceri ce se „izolează” în mijlocul unui pustiu, viabilitatea unei capitale situată la sute de kilometri de cele mai apropiate centre urbane.

Dar dubiile și protestele își primesc rîndul, după șapte ani oficializată din nou: într-o țară ca Brazilia, mare cît un continent, plasarea capitalei în centrul teritoriului național este dictată de necesitatea emancipării economice și sociale din vaste zone a căror legătură cu Rio este ca și inexistentă.

În convorbirile pe care le-am avut la Rio cu demnitari și funcționari din aparatul guvernamental, am constatat că pregătirile pentru plecarea la Brasília se desfășoară într-o atmosferă de optimism lucid. Un tînr diplomat de la Ministerul de Externe îmi spunea că Brasília apare onora doar ca o demonstrație de „urbanism revoluționar”, tocmai pentru că, pînă acum, orașul nu și-a exercitat din plin funcția pentru care, de

fapt, a fost creat: aceea de capitală. „Noi credem în posibilitatea exercitării cu mare succes a acestei funcții, afirma diplomatul, cu convingere și entuziasm sincer. Sîntem hotărîți să demonstrăm forța politică a noii capitale. Acesta e și motivul pentru care renunțăm de bunăvoie la avantajele oferite de Rio pentru viața noastră de toate zilele. Și, apoi, chiar din punct de vedere personal, plecarea la Brasília nu e, în fond, un sacrificiu. Brasília e unul din cele mai interesante orașe din lume, cu o frumusețe nouă, unică în felul ei. Și de ce să n-o recunoaștem, ne mindrim cu el”.

Ideea construirii noii capitale a fost materializată din inițiativa lui Kubitschek, dar ea reprezintă o veche aspirație a brazilienilor, izvorită din necesitatea de a continua „ocuparea” teritoriului național (în mare parte nelocuit și astăzi), începută cu marșurile faimoșilor „bandeirantes” — detașamente de pionieri care, cu stegarii în frunte, pătrunseseră, timp de două secole, în interiorul pămînturilor braziliene. Orașul Brasília a fost conceput ca o placă turnantă pentru drumurile care vor desăvîrși opera înfăptuită de bandeirantes. De altfel, construirea unei noi capitale, în numai trei ani (1957—1960), nici n-ar putea fi concepută fără înțelegerea rolului Braziliei ca epicentru al dezvoltării zonelor periferice. „A nu sesiza această rațiune de existență a noii capitale — deschiderea spre Amazonia, spre Mato Grosso, — înseamnă a nu înțelege Brazilia de azi, ne spunea directorul agenției de turism «Interbras» din Brasília. Și, din păcate, mulți străini n-o înțeleg. Li fură spectaculosul în sine și dau crezare părerilor preconceptuate, deformate, despre noua capitală”.

Cei care cunosc și simt pulsul Braziliei cred, ca și directorul Interbras-ului, că dubiile multora în legătură cu eficiența noii capitale pornesc, mai ales, de la necunoașterea perspectivelor pe care le deschide orașul unor mari aspirații ale națiunii. Brazilia este într-o etapă în care țara face mari eforturi pentru a muta centrul de greutate al vieții economice din aria exporturilor de materii prime, dirijate mai ales din Rio, în domeniul valorificării superioare a uriașelor bogății naturale din centrul țării, care pot asigura dezvoltarea unui potențial industrial puternic. Acestui proces de mutație — în care efortul propriu, intern, pentru o dezvoltare multilaterală, tinde să înlocuiască un sistem de producție anacronic bazat, în primul rînd, pe comercializarea produselor de monocultură — îi corespunde și ideea mutării capitalei de la Rio la Brasília.

În zilele cînd eram la Brasília, aici se desfășurau lucrările Congresului brazilian de istorie și geografie. Principalul obiectiv al congresului a fost dezbateră posibilităților pentru ridicarea economică a Amazoniei. „Fără existența Braziliei, această operă ar fi de neconceput” — spunea un participant la congres. Confirmarea rațiunii de existență a orașului de către unul din cele mai importante detașamente ale intelectualității braziliene a deschis în presă, chiar și în cea din Rio, dezbateră unor noi proiecte pentru „cucerirea economică” a zonelor slab dezvoltate, pornindu-se din centrul strategic care este Brasília. Orașul în care s-au pus atîtea nădejdi legate de viitor și pe care, chiar și numai existența lui în plin pustiu, pare să le justifice. Poate de aceea André Malraux a și numit Brasília „capitala speranței”.

**Chedli
KLIBI**

secretar de stat
al afacerilor
culturale
și informațiilor
al Tunisiei

CLIMAT FRUCTUOS DE COLABORARE

În încheierea vizitei pe care a efectuat-o în țara noastră, dl Chedli Klibi, secretar de stat al afacerilor culturale și informațiilor al Tunisiei, a avut o convorbire cu un redactor al revistei „Lumea”, în cadrul căreia au fost abordate probleme actuale ale dezvoltării Tunisiei în general și ale culturii tunisiene în special, precum și unele aspecte ale dezvoltării legăturilor culturale dintre România și Tunisia în contextul relațiilor dintre cele două țări. Specialist în limba și literatura arabă, dl Chedli Klibi a fost ziarist, iar înainte de a ocupa funcția de secretar de stat al afacerilor culturale a condus, între anii 1958—1962, radioteleviziunea tunisiană.

Convorbirea s-a angajat pe terenul relațiilor dintre cele două țări: „România și Tunisia — a spus domnia-sa — și-au descoperit reciproc afinități și similitudini profunde. Simpatia pe care o nutresc s-a dezvoltat foarte repede, în spiritul unei stime și înțelegeri reciproce. Dorința guvernelor noastre de a întări cooperarea dintre Tunisia și România a fost clar exprimată de factorii responsabili ai celor două țări la cel mai înalt nivel. Vizita efectuată la începutul anului 1967 în Tunisia de președintele Consiliului de Stat al României, ca și vizita pe care președintele Burghiba intenționează s-o facă în România reprezintă o consacrare strălucită a climatului de prietenie ce caracterizează relațiile dintre țările noastre”.

Referindu-se la unele detalii privind vizita sa în România, Chedli Klibi a subliniat: „Am avut convorbiri deosebit de interesante cu un mare număr de personalități reprezentând guvernul român sau diverse instituții culturale. Convorbirile s-au desfășurat într-o atmosferă cordială și ne-au permis să găsim noi căi de colaborare între cele două țări în domenii ca învățământul, arta, sportul. Semnificația programului de schimburi culturale și tehnico-științifice între România și Tunisia pe anii 1968—1969 constă, în primul rând, în faptul că vom putea colabora pe baze concrete, lucru foarte important pentru cele două țări, situate la o distanță apreciabilă una de alta; programul prevede, între altele, acordarea reciprocă de burse de studii și specializare, schimburi de oameni de știință și cultură, organizarea de expoziții, zile ale filmului, participarea la concursuri și festivaluri culturale naționale, schimburi de soliști și ansambluri artistice. Consider că asemenea acțiuni, la a căror aplicare vom trece în curând, vor avea ca rezultat întărirea prieteniei dintre cele două țări, vor permite o mai bună cunoaștere a Tunisiei în România și a României în Tunisia. Deși manifestările pe care le-am organizat aici cu prilejul Zilelor culturii tunisiene — între altele, o expoziție de pictură tunisiană și gala de filme producție-națională — sînt modeste, ceea ce contează este dorința de a le continua. Sînt convinși că asemenea acțiuni vor fi extinse, acordul semnat reprezentînd un cadru propice pentru acest lucru”.

Solicitat să ne vorbească despre eforturile Tunisiei în construcția socială, economică și culturală, Chedli Klibi a spus: „De la început vreau să subliniez că Tunisia este o țară care se dezvoltă pe așa-numita cale a „socialismului desturian”, după numele partidului nostru de guvernămînt — Partidul Desturian Socialist — care animă toate acțiunile statului în diferitele sale domenii de activitate. Eforturile noastre de emancipare multilaterală se bazează, în primul rînd, pe re-

sursele proprii. În 1963 a fost elaborat un plan general de dezvoltare, cuprînzînd economia, viața socială și, bineînțeles, activitatea culturală. Noi considerăm, totodată, că învățămîntul și cultura constituie una din pîrghiile cele mai importante ale eforturilor țării noastre spre dezvoltare, spre difuzarea progresului în toate păturile sociale. Aceasta, deoarece noi nu ne putem imagina o dezvoltare economică izolată de o amplă activitate socială care să permită emanciparea omului. Acțiunea noastră revoluționară nu constă numai în răsturnarea vechilor structuri materiale, ci și în schimbările profunde intervenite în mentalitatea oamenilor, în felul lor de a gândi și acționa. De aceea, desfășurăm o amplă activitate culturală, acordăm un loc prioritar tuturor manifestărilor culturale și artistice, menite să răspîndească în mase tot ceea ce este nou și progresist. În acest sens, un rol important revine cinematografului, teatrului, televiziunii, pe care încercăm să le ducem pînă în orașele mici și chiar la sate. Acordăm o deosebită atenție așa-numitelor „case ale poporului”, asemănătoare într-un fel cu casele dv. de cultură. Aceste case ale poporului reprezintă centre ale diferitelor acțiuni cu caracter social, politic sau cultural. Considerăm că putem dezvolta continuu asemenea activități culturale, confînd în această privință și pe sprijinul unor țări prietene, printre care se află bineînțeles, și România”.

Secretarul de stat al afacerilor culturale și informațiilor a abordat apoi problema rolului culturii arabe în programul general de instrucție publică și a efortului spre integrarea acestei culturi în cultura spirituală contemporană: „Limba arabă este limba noastră maternă națională, este limba trecutului, a prezentului și a viitorului pentru poporul nostru. Nu sînt de părere că limba arabă este incapabilă să redea ideile și conceptele moderne. Deficiențele se situează la nivelul oamenilor și nu al structurii lingvistice. Aici este vorba de a promova omul, de a-l dezvolta și moderniza, iar limba, care este un instrument de lucru și de gîndire, se transformă și se modernizează pe această cale, se ridică la nivelul exigențelor spirituale moderne. Sîntem în curs de a moderniza limba noastră printr-un efort intern, între altele și printr-un efort de osmoză cu una din cele mai importante limbi de cultură din lume — limba franceză — pe care o predăm încă din școala primară. Aceasta pentru a permite o deschidere cît mai largă spre lumea modernă”.

În încheierea convorbirii, Chedli Klibi a declarat: „Plec din România cu impresii deosebit de puternice despre țara dv. România este o țară frumoasă, atrăgătoare, oamenii îi primesc pe oaspeți cu deosebită stimă, respect, considerație. M-am simțit ca între prieteni, ca între oameni cu care am numeroase legături spirituale”.

Rodica GEORGESCU

După o călătorie în
Vietnamul de sud,
efectuată chiar în zilele
marii ofensive a
Frontului Național de Eliberare,
ziarista italiană
Oriana Fallaci a publicat
o serie de reportaje
în presa occidentală.
Reproducem
după săptămînalul
„Le Figaro Littéraire”
însemnările ei din Saigon.

Ceea ce a mai rămas din Cholon, suburbia saigoneză împotriva căreia comandamentul american și-a trimis avioanele, în încercarea zadarnică de a distruge forțele patriotice

SAIGONUL ÎN FLĂCĂRI

MIERCURI, 7 FEBRUARIE

M-am înapoiat la Saigon la bordul unui avion militar, venind de la Bangkok. Nu mai există alt mijloc de a intra în Saigon de cînd orașul se află în stare de asediu: din primele ore ale zilei de 31 ianuarie, aeroportul Tan Son Nhut a fost închis pentru traficul civil și de atunci se desfășoară lupte înverșunate.

Ziua, americanii resping pe luptătorii F.N.E. spre regiunile rurale înconjurătoare; noaptea, F.N.E. ocupă din nou pozițiile pierdute. Nici măcar aterizarea noastră la Tan Son Nhut nu a fost lucru ușor. Tirul de artilerie era atât de intens încît comandantul nu îndrăznea să aterizeze și s-a învîrtit deasupra aeroportului timp de aproape 40 de minute.

Ajunși pe pămînt, am fost nevoiți să traversăm pista alergînd. Împușcăturile răsuna în apropiere și în unghiul de sud-vest al aeroportului se înălța un fum negru și gros. Ne-am refugiat într-o baracă plină de soldați, cu o înfățișare epuizată și îngrozită, și al căror ofițer a fost extrem de surprins cînd i-am spus că vreau să plec imediat în oraș. Într-adevăr, drumul care duce de la Tan Son Nhut spre centrul Saigonului trece prin cartierele în care se ascund soldații F.N.E. Cu cîteva ore înainte, un jeep american se lovise de o mină și sărise în aer. Cu greu l-am convins pe ofițer să ne dea o camionetă, iar sergentul care m-a însoțit în fruntea unei escorte înarmate părea că mă urăște de-a binelea. Cînd l-am întrebat, glumind, dacă vom reuși să ajungem, mi-a răspuns pe un ton sec: „să sperăm”. Și a înjurat cumplit. Iar cînd, după 20 de minute, am ajuns în centrul Saigonului, simțind o uriașă ușurare și chiar un sentiment de bucurie, șoferul camionetei mi-a spus cu o furie reținută: „Da, dar noi trebuie să ne și întoarcem pe același drum”.

Saigonul este de nerecunoscut, chiar și în centru, unde totuși nu există distrugerii. Circulația încetează la ora 2

după-amiază; toate magazinele sînt închise, ferestrele sînt baricadate; s-ar spune că oamenilor le este frică să se întâlnească, să privească soarele. Pe străzile pustii nu circulă decît vehicule militare echipate cu mitraliere gata să scuipe foc. A dispărut acea atmosferă plăcută care făcea din Saigon o oază de compromis, o fortăreață aproape inatacabilă. Acum, ne aflăm aici în prima linie.

JOI, 8 FEBRUARIE

Extraordinar este modul în care soldații Vietcongului au înșelat poliția și au reușit să intre în oraș în număr atît de mare. Unii spun că sînt patru mii, alții zece mii.

Oare nu generalul Loan (comandantul poliției din Saigon — n.r.) îmi afirma, la sfîrșitul lunii decembrie, că de-acum înainte nici un singur soldat al Vietcongului nu va putea să pătrundă în Saigon? Dar în numai două zile — la 29 și 30 ianuarie — au intrat de-a binelea: pe bicicletă, în autobuz, în camioane americane capturate, dar de cele mai multe ori pe jos, metoada ideală pentru a nu atrage atenția. Veneau de la țară, îmbrăcați cu cele mai bune costume ale lor, cu cămăși curate și pantofi noi.

Toți erau țărani. Frontul Național de Eliberare îndepărtase cu grijă pe toți cei ce fuseseră deja la Saigon. Toți cei care au sosit, în cursul acestor două zile, veneau pentru prima oară în oraș. Nu cunoșteau decît satul, cărările, războiul printre copaci și în mijlocul orezăriilor. Comandanții lor le spusese: „Mergem să eliberăm Saigonul” și ei nu-și puseseră nici măcar întrebarea dacă vor reuși sau nu: de ani de zile luptau pentru acest scop și erau dispuși să moară. În aceste grupuri se aflau și femei, cam una la cinci băr-

bați. Erau îmbrăcate în costum național: pantalon negru și tunică lungă pînă la glezne. Pentru a se recunoaște între ei și a nu se ataca reciproc cu focuri de armă, nu aveau decît să prindă o panglică roșie pe mîneca stîngă a cămășii.

Armele se și aflau în oraș. Pătrunseseră întregi sau demontate, aproape întotdeauna ascunse în căruțele care, în zorii zilei, transportă flori de la țară la piață. Fuseseră ascunse în case și în cimitire și aveau să fie scoase cu numai cîteva minute de ora H. Ora H era ora 2,50, în noaptea de 30 spre 31 ianuarie, noaptea sărbătorii Tet. O mare parte a soldaților americani staționați la Saigon primiseră permisiile. Multe cazărmi erau în mod practic goale, iar străzile mișunau de o mulțime zgomotoasă și veselă. Pretutindeni erau lansate focuri de artificii și pocnitori care, în timpul sărbătorii Tet, sînt menite să izgonească spiritele rele și să le atragă pe cele bune. În tot Saigonul era un zgomot infernal. Nu puteai dormi. În această atmosferă soldații Vietcongului au scos armele din ascunzătorile lor și în tăcere, mici ca niște furnici, au sosit la obiectivele care le fuseseră stabilite: ambasada americană, radioul, palatul guvernamental, comisaratele de poliție, închisorile, depozitele de explozive, cazărmiile.

Între timp, pretutindeni, ceilalți se distrează. Este exact ora 2,50.

Confratele meu Pelou, care locuiește la numai 200 de metri de ambasada S.U.A., povestește:

— În ajun, Vietcongul atacase bazele americane de la Da Nang, Na-trang, Pleiku, Kontum, și se aștepta o ofensivă generală. Nu ne gîndeam totuși că va avea loc la Saigon. Nu puteam crede că vor îndrăzni să atace un oraș inatacabil ca Saigonul. Cînd s-a pro-

după prima explozie, am rămas stupefiat. Îmi amintesc că mi-am spus: „Nu este posibil, este absolut imposibil”... Prima explozie a fost violentă. A zguduit casele din centru ca un cutremur. Apoi s-a produs alta și încă una. M-am năpustit în stradă și un glonte mi-a trecut pe lângă obraz: soldații Vietcongului erau acum pretutindeni; trăgeau din toate părțile. În piața catedralei ardea un jeep, lângă care zăceau cadavrele a doi soldați din poliția militară americană. În fața ambasadei, soldații Vietcongului doborau zidul înconjurător cu lovituri de grenade și foc de mortiere; cei trei membri ai poliției militare americane care fuseseră de gardă la intrare căzuseră și nu mai era nimeni pentru a respinge atacul. Nimeni, înțelegeți? M-am năpustit la poșta pentru a telegrafia această știre la Paris: nimeni nu părea să-și dea seama de ce se petrecea. Numai după mai bine de două ore și după ce străzile au fost literalmente înțesate cu cadavre, sud-vietnamezii și americanii au înțeles în sfârșit că bătălia care se desfășura în jurul ambasadei nu era o simplă acțiune de sabotaj, ci una din nemulțumirile bătălii dezlănțuite în cadrul ofensivei generale. Căci, trebuie să spunem, era o adevărată ofensivă, organizată și coordonată după criteriile cele mai riguroase ale strategiei militare. La ora 2,50 fusese atacat și aeroportul Tan Son Nhut.

VINERI, 9 FEBRUARIE

Operațiunea de curățire a Vietcongului este condusă din prima zi de generalul Loan însuși. La început, generalul Loan folosea tactica foarte simplă a contraguerilei: urmărea soldații Vietcongului din casă în casă și, când prindea unul, zece sau douăzeci îi lichida cu un glonte de revolver în timp. Ulterior, și-a dat seama că era imposibil să-i urmărească din casă în casă; soldații Vietcongului luptau mai bine decât poliștii lui; de aceea, în cele din urmă, a recurs la bombardamente: fuzee, mortiere, artilerie, în sfârșit napalm. Cu sprijinul americanilor.

Azi dimineață am plecat în cartierele Gia Dinh și Cholon. Majoritatea cartierului Gia Dinh nu mai există. Nu se mai văd decât ruine, înalte de maximum o jumătate de metru. Comparată cu un cutremur nu este suficientă. Un cutremur este mult mai puțin decât atât.

După Gia Dinh, am plecat la Cholon. Generalul Loan nu a reușit să scoată soldații F.N.E. din acest cartier deoarece populația refuză să-l evacueze. Aici locuitorii par să fie în mare parte alături de soldații F.N.E., adăpostindu-i fără să se lase rugați. Casele sunt pline cu puști și cu trăgători; se mai duc lupte din poartă în poartă, din fereastră în fereastră. Soldații F.N.E. sunt bine înarmați, dispunând chiar de fuzee.

SÎMBĂTA, 10 FEBRUARIE

Știrea nu a fost confirmată, dar se pare că primele două cazuri de holeră s-au verificat a fi exacte. Au fost provocate de cadavrele care putrezesc la soare și pe care mișună muștele și

ciîni. Dar autoritățile sud-vietnameze se supără foc dacă îndrăznești să le spui așa ceva, întocmai cum sînt cuprinse de o adevărată turbare dacă afirmi că populația ajută pe soldații F.N.E.

Azi dimineață, ziaristul Francis Mazure — acel confrate francez capturat la Hue, împreună cu fotografa Catherine Leroy — a fost expulzat din Vietnamul de sud pentru că a trimis agenției „France Presse” un articol în care afirma că populația din Hue se comportă prietenește cu soldații F.N.E., că le dă să bea și să mănînce. Nimic nu a reușit să anuleze ordinul de expulzare, semnat de generalul Loan însuși. Mazure îl primise seara în ajun și ordinul urma să fie executat în următoarele 24 de ore; dar cu mult înainte de acest termen, trei poliști au pătruns în biroul agenției „France Presse” și l-au luat pe Mazure pentru a-l imbarca pe bordul unui avion al societății „Air Vietnam”, închiriat special pentru el cu direcția Hongkong. Bătălia continuă să se desfășoare cu înverșunare la Than Son Nhut, pista nu a fost încă deschisă pentru trafic, dar autoritățile au reușit să găsească un avion pentru a-l expedia pe Mazure.

După plecarea lui Mazure m-am îndreptat spre Juspao, centrul de informații american. Cu fețe speriate, aproape isterice, funcționarii fluturau corespondența lui Mazure, ca și cum ar fi fost un document insultător. Unul dintre ei a făcut aproape o criză atunci cînd am folosit expresia „răscoala din Saigon”. „Nu a izbucnit o răscoală — striga el — nici un fel de răscoală”. Bine. Nu a izbucnit o răscoală. Trebuie totuși să se ia în considerare două lucruri: întâi, tăcerea; apoi, admirația.

Să examinăm tăcerea. Este absolut cert, și de altfel este fapt recunoscut, că patru mii sau zece mii de soldați ai Vietcongului nu ar fi reușit să pătrundă în Saigon dacă nu ar fi fost apărați printr-o conspirație a tăcerii. Mulți oameni trebuie să fi văzut și remarcat aceste fețe noi și toate la fel, acest du-te vino de arme. Mortierele nu sînt revolve, nu le poți pune în buzunar. Și totuși nimeni nu a vorbit despre ele. Căci ar fi fost suficient ca un singur om să vorbească.

Să examinăm și admirația. Ea există, chiar dacă Johnson o neagă, chiar dacă generalul Loan nu vrea să-o vadă, chiar dacă Mazure a fost expulzat. În fața acestor țărani masacrați cu care blindate și cu napalm, admirația este o reacție instinctivă. Adineauri am trecut prin fața unui magazin de bijuterii unde intrasem cîndva pentru a cumpăra câteva obiecte de fildes. Proprietarul deschisese din nou magazinul și, făcînd cu ochiul, mi-a spus: „Am avut un Tet frumos, un Tet foarte frumos, la Cholon”.

Sărbătoarea Tet continuă și în afara Saigonului: nu toate orașele cucerite de Vietcong au fost reocupate de americani și sud-vietnamezi. La Hue, soldații Vietcongului continuă să lupte. Același lucru se petrece în multe orașe din Delta Mekongului. Nimeni nu înțelege cum reușește Vietcongul să reziste. Și totuși rezistă. Este extraordinar, de necrezut. Ca și cum un elefant pu-

ternic ar fi fost atacat de mii de furnici și, pentru a se apăra, le lovește cu trompa. Elefantul reușește să omoare multe, dar în cutele burții lui, sub urechi, în nări, în ochi, pretutindeni unde nu ajunge trompa, cite o furnică rămîne și își depune ouăle.

DUMINICĂ, 11 FEBRUARIE

Azi dimineață am plecat la aeroport, închis în continuare pentru zborurile civile. Am găsit un elicopter cu care am reușit să zbor la mică altitudine deasupra cartierelor unde s-au desfășurat lupte. De sus, spectacolul este înfrîntor. Cel puțin un sfert din Saigon nu mai există: a fost ras de pe fața pămîntului. Totul a dispărut, absolut totul. În 90 la sută din cazuri, erau case de oameni săraci. Acești oameni, ale căror locuințe au fost distruse de avioanele americane și sud-vietnameze și ai căror copii au fost uciși cu bombe cu napalm, nu mai pot fi acum indiferenți. Ura îi va îndemna să aleagă, și această alegere nu va fi în favoarea celor care i-au izgonit din locuințele lor.

Cartierul Cholon este pe cale să cadă la rîndul lui. Incapabil să respingă Vietcongul cu arme ușoare, generalul Loan a hotărît să extindă asupra zonei Cholon sistemul aplicat deja în Gia Dinh și, în noaptea aceasta, a făcut apel la americani. În zorii zilei, bombardierele au aruncat dumnezeu știe cite bombe asupra colibelor și caselor de pe marginea fluviului. Ce spectacol, Cholonul arzînd în timp ce zburăm deasupra lui! Flăcările înghit pînă și bărcile ancorate. Un rug de Apocalips!

Soldații F.N.E. continuă să se afle în cartierul Go Vap, în cartierul Phu Tho Hoa, în jurul aerodromului Tan Son Nhut. Cîți vezi cu ochii, regiuni care adăpostesc trei batalioane ale F.N.E., adică peste 900 de soldați.

Azi, duminică, pentru prima oară în decurs de aproape 15 zile, clopotele catedralei bat de slujbă. Ziarul „Saigon Post”, apărut în două pagini, anunță că situația este pe cale să se normalizeze. Dar atunci de ce tunurile continuă să bubue? De ce în jurul sediului radioului și televiziunii baricadele au fost întărite, ca și în jurul cazarmilor, ministerelor, palatului guvernamental? Rețelele de sîrmă ghimpată au fost dublate și, în plus, au fost aduși saci cu nisip. Numărul sentinelor a fost sporit și, cum te îndepărtezi de centru, observi că populația, fără să mai aștepte încetarea circulației, se închide în casă de la ora prînzului. De ce?

Nu, este clar că bătălia Saigonului nu s-a terminat. Abia a început. Acum, pur și simplu s-a întrerupt.

Circulă zvonul că în case și cimitire sînt ascunse din nou mari cantități de explozive și arme.

Circulă zvonul că, printre refugiații din Cholon, s-ar afla mulți membri ai F.N.E. care circulă acum nestînjeniți prin oraș.

Circulă zvonul că ei sînt pe cale să organizeze o nouă ofensivă. Americanii afirmă că ea ar putea să înceapă ori cînd, peste 15 zile, peste o lună sau peste trei.

Amman, capitala Iordaniei

Către mijlocul lunii februarie, incidente la linia de încetare a focului iordaniano-izraeliană au căpătat amploare; „este pentru prima oară, din luna iunie, când luptele și raidurile aeriene au luat o asemenea extindere, continuându-se și după căderea nopții” — transmitea la 15 februarie un corespondent al ziarului „Le Monde”. În acele zile, regele Hussein al Iordaniei lansa un mesaj prin radio în care spunea între altele: „Ca șef al statului nu pot autoriza pe nimeni să furnizeze inamicului pretext pentru a ataca Iordania”. Ulterior, la 17 februarie, ministrul de interne de la Amman, Kayed, declara că „guvernul a hotărât ca de-acum înainte să intercepteze grupurile de guerilă care traversează teritoriul iordanian spre zonele ocupate de Izrael și să pedepsească sever pe cei care furnizează inamicului pretexte pentru a ataca Iordania”. Cuvintele sale au primit o dezmințire promptă chiar din partea premierului Talhouni: „Niciodată Consiliul de Miniștri, în cursul reuniunilor care au urmat incidentelor de la 15 februarie, nu a abordat problemele evocate de ministrul de interne Kayed în declarațiile sale”. Talhouni ținea să reafirme că, în activitatea sa, guvernul se inspiră din recomandările regelui Hussein și făcea referiri directe la același mesaj al suveranului. Acestea sînt împrejurările, reconstituite pe baza surselor oficiale, care stau la baza actualiei situații politice de la Amman.

Căutînd să identifice adresa declarațiilor evocate mai sus, majoritatea observatorilor de presă au ajuns la concluzia că perifriza se referă la o serie de organizații palestinienne de guerilă. Nu este întîmplător — consideră ei — că incidentele dintre trupele iordaniene și cele izraeliene s-au înțetit cam în aceeași perioadă în care unele unități palestinienne de șoc au anunțat că-și vor intensifica activitatea. Documentul unei conferințe grupînd opt organizații de eliberare a Palestinei, convocată în ianuarie din inițiativa grupului „Al Fatah”, proclama că „Palestina nu poate fi eliberată decît prin luptă armată”, iar imediat după

IORDANIA — ACTUALITATE POLITICĂ

mesajul regal iordanian „Al Fatah” făcea cunoscut că nu va depune armele și nu va îngădui „nimănu și nici unui regim” să împiedice operațiunile sale. Declarația, consideră „Associated Press”, pare să fie reacția organizației la intenția anunțată de regele Hussein de a împiedica unitățile de șoc să folosească Iordania ca punct de plecare al unor atacuri împotriva Izraelului.

La Amman, ecoul declarațiilor făcute de fruntașii politici ai țării a fost mai dificil captat de antenele agențiilor internaționale de presă, ca urmare a restricțiilor impuse în ultima vreme în transmiterea corespondențelor politice destinate a depăși hotarele țării. Este totuși cert, transmite „France Presse”, că dacă nimeni nu a criticat deschis mesajul regal, mai mulți membri ai cabinetului au atacat fățiș declarațiile ministrului de interne. Oricum, conchide „France Presse”, poziția regelui Hussein și cea a ministrului Kayed „sînt departe de a fi întrunit toate sufragiile”.

Disensiunile în privința atitudinii oficiale față de grupurile de șoc palestinienne s-au repercutat, desigur, asupra activității guvernului. Circumstanța nu este fără precedent. Diferitele aspecte ale problemei palestinienne (între care poziția autorităților față de activitatea organizațiilor de guerilă palestinienne care acționează de pe teritoriul Iordaniei) au stat nu o dată, în ultimii ani, la originea unor momente de tensiune politică la Amman. Observatorii realităților iordanienne nu consideră lipsit de interes să evoce, în asemenea împrejurări, faptul că opiniile palestinienilor din Iordania au o pondere care le face să nu poată fi omise la Amman; jumătate din numărul membrilor parlamentului sînt aleși în circumscripțiile cisiordaniene, iar compoziția guvernelor succesive ale țării se conformează de obicei situației din Parlament (de pildă, din cei 19 membri ai cabinetului Talhouni, 9 reprezintă circumscripții cisiordaniene iar alți cîțiva miniștri sînt, de asemenea, de origine palestiniană).

În acest context politic se încadrează și reacțiile defavorabile la declarațiile ministrului Kayed; ceea ce — și comentatorii insistă asupra acestui element — nu înseamnă neapărat că foștii locuitori ai Palestinei, actuali cetățeni ai Iordaniei, ar sprijini în mod unanim și fără rezerve programul și activitatea diferitelor „organizații de eliberare a Palestinei” (care, de altfel, nici nu concordă pe deplin între ele).

Esențială pentru explicarea actualului moment politic din Iordania, cu implicațiile sale inerente pe plan mai larg, regional, rămîne ideea că existența unui climat anormal, de nesiguranță și suspiciune în această zonă, perpetuarea moștenirii apăsătoare pe care o reprezintă consecințele evenimentelor petrecute îndeosebi în ultimele două decenii în Orientul Mijlociu, sînt de natură să îngreuneze soluționarea chestiunilor deja în suspensie și determină sau favorizează apariția unor noi complicații.

Menținerea ocupației izraeliene asupra unor teritorii arabe, inclusiv asupra unor regiuni ale Iordaniei, împiedică cursul firesc al evoluției politice, economice, sociale din această țară, din toate statele acestei regiuni, constituie un cadru nefast, care complică rezolvarea problemelor spinosede existente și generează, în mod direct sau mijlocit, apariția altora.

Sub raport economic, urmările profund negative ale conflictului arabo-izraelian și ale situației create în consecință — care nu a servit intereselor nici unui stat, nici unui popor din regiune, slujind numai calculelor cercurilor reacționare, imperialiste — sînt deosebit de evidente și în ce privește Iordania. După opinia cvasiunanimă a observatorilor de presă, Iordania a resimțit mai puternic efectele nefaste ale conflictului arabo-izraelian din iunie 1967 decît celelalte țări direct implicate în „războiul de șase zile”. O parte a teritoriului Iordaniei a fost transformată în vara anului trecut în teatru al operațiunilor militare; armata țării a suferit pierderi care, releva regele Hussein imediat după încetarea focului — „numai pe plan financiar ating 70 de milioane de lire sterline”; peste 200 000 de cetățeni iordanieni (după datele O.N.U.) s-au deplasat numai în cursul lunilor iunie-august de pe malul occidental pe cel

estic al Iordanului. Conjunctură cu atât mai dificilă cu cât aceste consecințe nemijlocite ale ostilităților militare s-au grefat pe situația complexă ce rezultă din perpetuarea ocupației israeliene asupra unei părți a teritoriului țării (Cisiordania — zona aflată la vest de fluviul Iordan).

Un amplu studiu asupra Iordaniei*), semnat de Amélie-Marie Goichon, care consemnează eforturile depuse în ultimii ani pentru consolidarea economiei țării, relevă că strădaniile s-au concentrat mai ales spre asigurarea necesităților de apă și dezvoltarea agriculturii. În perioada imediat premergătoare conflictului din vara anului trecut (mai precis în anii 1966—1967), experții sesizau un ritm mai ridicat înregistrat în realizarea obiectivelor propuse. „Războiul de șase zile” și urmările sale au făcut incerte multe din aceste planuri și, în general, au afectat echilibrul economic al țării. De pildă, autoarea studiului citat amintea zilele trecute într-un articol că Iordania va fi în continuare lipsită de cantitățile de apă și electricitate („indispensabile industriei țării” — cum le consideră) pe care le-ar fi putut furniza barajul de pe Yarmouk și noua hidrocentrală ce urma să fie instalată pe malul occidental al Iordanului. Ambele obiective, în construcție, au trebuit să fie abandonate ca urmare a menținerii ocupației israeliene asupra zonei occidentale a țării.

Ziaristul libanez Lucien George de la „L'Orient” transmitea luna trecută din Amman o situație edificatoare în ce privește implicațiile de ordin economic ale acestei stări de fapt. În regiunea aflată sub ocupație — relate el — se desfășoară în medie 38 la sută din totalul activităților economice ale țării (37 la sută agricultură, 19 la sută industrie, 33 la sută construcții, 31 la sută resurse hidroenergetice, 47 la sută transporturi, 43 la sută comerț, 37 la sută bănci și asigurări etc.). În ce privește agricultura, detalia el, din 21 500 kmp pământuri cultivate, în Cisiordania se găsesc 3 200; este însă vorba de pământurile cele mai fertile ale Iordaniei (unde se obține 65 la sută din producția de legume, 60 la sută din cea de fructe, 30 la sută din cea de cereale a țării).

Faptul i-a determinat pe unii ziariști care au vizitat Iordania imediat după încetarea focului să emită profeții întunecate asupra evoluției economice a țării. Dacă nu va interveni un fapt hotărâtor — opina, de pildă, Francesco Rosso de la cotidianul italian „La Stampa” — în șase luni Iordania s-ar putea afla în fața unor dificultăți economice insurmontabile. Pronosticul era emis în august 1967. Peste exact o jumătate de an, același corespondent relatea din Amman: „Până acum multe s-au schimbat și deși nu au fost înlăturate toate dificultățile, Iordania poate privi încrezătoare spre viitor... Evident, reluarea (activității) productive — n.n.) nu a atins încă nivelul de dinainte de război; dar dacă am considera „zero” nivelul activității economice la 8 iunie, astăzi el a atins 40 la sută”.

*) „La Jordanie réelle”, Editions Desclée de Brouwer, Paris, 1967.

O serie de proiecte economice care urmau să fie realizate, în parte cu concursul unor firme străine, au fost relansate (exploatarea zăcămintelor de potasiu din apele Mării Moarte, prospectarea bogățiilor de fosfați); altele au fost periclitate (un contract pentru construirea căii ferate Maan-Akaba).

Este importantă mai ales preocuparea pentru valorificarea principalelor resurse naturale ale țării (fosfați și potasiu). Din 1946, când țara a devenit independentă din punct de vedere politic, s-a discutat mult despre „viabilitatea economică” a Iordaniei, adică despre perspectivele ei de a-și construi o economie proprie puternică. Recent, o serie de economiști au confirmat că exploatarea națională a zăcămintelor de fosfați și potasiu ale țării ar fi suficientă pentru ca Iordania să-și poată asigura stabilitatea balanței sale economice. Activitatea industrială a fost mai puțin afectată de evenimentele din ultimul an, în comparație cu alte sectoare ale economiei; ea are în continuare posibilități mai bune de dezvoltare (marile întreprinderi — ciment, fosfați, rafinării de petrol, oțelării — se află în Transiordania, pe malul răsăritean al Iordanului).

Întrucât pierderile în devize ale țării pe anul 1967 au fost estimate la 40 de milioane de dinari iordanieni, cu prilejul conferinței arabe la nivel înalt de la Khartum Iordania a primit din partea Kuweitului, Libiei și Arabiei Saudite un ajutor — menit să compenseze paguba — în valoare de 40 de milioane lire sterline. (Dinarul iordanian echivalează cu o liră sterlină, la cursul acesteia de dinaintea devalorizării. Astăzi, acoperirea monedei iordaniene este de 97 de milioane de dinari în devize forte, ceea ce i-a permis să reziste la devalorizarea lirei sterline).

Problemele Iordaniei sînt astăzi, mai evident decît oricînd, înscrise în ansamblul situației existente în Orientul Mijlociu. Soarta dezvoltării economico-sociale, a păcii și securității țărilor situate în această regiune nu poate fi detașată de actualul moment din Orientul Mijlociu, de situația creată în urma conflictului arabo-izraelian. Cercuri tot mai largi împărtășesc aprecierea că retragerea neîntîrziată a trupelor izraeliene din teritoriile ocupate, rezolvarea problemelor litigioase, inclusiv soarta refugiaților arabi din Palestina, prin excluderea mijloacelor violente, recunoașterea dreptului la existență a tuturor statelor din această regiune și asigurarea securității granițelor lor, ar avea urmări salutare asupra climatului general din Orientul Mijlociu. Realizarea acestor deziderate ar contribui, totodată, la crearea unor perspective favorabile pentru dezvoltarea nestîngherită a vieții interne din toate țările regiunii și pentru îndeplinirea obiectivelor legate de progresul lor social; toate aceste țări ar fi astfel eliberate de moștenirea grea a conflictului arabo-izraelian, ceea ce le-ar permite să-și consacre eforturile îndeplinirii propriilor lor aspirații și interese.

Corneliu VLAD

reflector

SCOTLAND YARD ȘI ELECTRONICA

În Anglia produce îngrijorare accentuata creștere a criminalității în ultimele trei decenii. Față de 11 000 de deținuți în 1930, anul trecut închisorile engleze cuprindeau 35 000, de peste trei ori mai mulți. Pentru a face față acestei situații, poliția britanică recurge la serviciile unui prodigios creier electronic, a cărui memorie înmagazinează și prelucerează toate datele posibile în legătură cu delictenții și cu persoanele suspecte, furnizînd o informație în maximum 60 de secunde. Pornind de la o amprentă găsită la locul crimei, orice polițist din provincie poate obține în câteva minute, prin telex, fișa completă a făptașului probabil, inclusiv fotografia sau portretul-robot.

DE 1 000 DE ORI MAI MULT

Pe galerele din antichitate, de fiecare membru al echipajului reveneau cam 10 tone de încărcătură transportată. Treptat, de-a lungul veacurilor, raportul încărcătură-echipaj a crescut, dublîndu-se pînă în secolul al XIX-lea. În zilele noastre însă, creșterea devine vertiginoasă: de zece ori mai mult în anul 1939, de 100 de ori în 1954, de 1 000 de ori în 1967. Această ultimă performanță a fost realizată prin construirea uriașului petrolier japonez „Idemitsu-Maru”. La fiecare membru al echipajului său revin 10 000 tone de încărcătură.

CINE SE SINUCIDE ?

Se pare că medicii mai mult decît alții. O anchetă realizată în 20 de țări occidentale arată că medicina dă, la mare distanță de alte categorii profesionale, cel mai mare număr de sinucigași. În S.U.A., de pildă, dintre medicii decedați în vîrstă de peste 40 de ani, 25 la sută și-au pus capăt zilelor.

AUTOMOBIL SOLAR

Primul automobil cu motor electric alimentat de o baterie solară este... un Ford 1934. În contrast cu înfățișarea sa vetustă, el servește unor probe și studii din care va rezulta, poate, automobilul secolului XXI. Acoperișul plat al mașinii experimentale conține 10 000 celule fotoelectrice. Transformînd razele soarelui în energie electrică, ele încarcă bateriile de acumulatori de 72 volți care alimentează motorul.

APĂ SAHARIANA

Vastul teritoriu al Saharei (800 000 km²) conține una din cele mai mari resurse de apă de pe continentul african. Pinzele de apă subterane sînt evaluate la aproximativ 30 000 miliarde metri cubi. În scopul unei mai bune exploatare a resurselor de apă, în Algeria și Tunisia a fost elaborat un studiu sistematic. Experții vor dispune de două baze de cercetare situate la Touggourt (în Algeria) și la Gabes (în Tunisia). Datele hidrologice vor fi completate cu analize chimice ale apei. Lucrările vor permite să se stabilească, pentru fiecare zonă geografică, debitul de apă subterană exploatabilă și pozițiile cele mai adecvate pentru foraje.

CRONICĂ SECUNDARĂ

montaj de
Radu Cosașu

„Minerva“

- În ciuda vârstei și taliei sale, generalul de Gaulle coboară la 40—50 metri adâncime cu submarinul „Euridice”, pentru a aduce un ultim omagiu „Minervei”. Specialiștii consideră gestul „o performanță sportivă”. „Daily Mail”: „La 77 de ani, de Gaulle pare indestructibil ca Alpii. El nu reușește să ne convingă întotdeauna, dar ne silește să-l admirăm”. Generalul prânzește în timpul scufundării și declară la plecare: „Nu credeam să se mănince atât de bine pe un submarin”.

anchete afaceri

- Bărbații afectează sume tot mai mici pentru îmbrăcăminte: Luxemburg — 15 la sută din „bugetul” masculin, Belgia și Olanda — 13 la sută, R.F.G. — 11 la sută, Franța, 9 la sută — cifre cu mult inferioare celor din 1958. Vânzarea produselor de cosmetică masculină în Franța înregistrează o creștere spectaculoasă. Peste 60 de „game” de produse. Dar femeile furnizează principala clientelă.

Barnard

- Călătorie europeană. La Roma, e primit de Papa Paul VI care-l asigură că se roagă pentru succesul operațiilor.

Barnard și una din gazdele sale romane: Sophia Loren

Succes cert în rîndurile sexului slab. Explicație: „Un chirurg de inimă este și un sfărîmător de inimi, nu?” La Paris, după o noapte lungă prin cabaretele orașului, e primit a doua zi la Societatea franceză pentru chirurgie toracică și cardiovasculară. La Cap, ordinul medical face o plîngere privitoare la prea marea publicitate creată în jurul „confratelui”. Răspuns: „Nu cred în virtuțile discreției. Cred în viața trăită după propriile mele convingeri. Și pe urmă, se știe prea puțin despre savanți în timp ce toată «reclama» se concentrează în jurul sportivilor. De aceea copiii noștri nu vor să devină savanți ci mai degrabă boxeri”. Întors în patrie, profesorul anunță o viitoare grefă dublă — de inimă și plămîni pe același bolnav.

film

- Împăratul Haile Sellasie, 75 de ani, va alege și va conduce pe platou actorul care va juca rolul împăratului Etiopiei într-un film consacrat războiului italo-abisinian.

boli

- Boris Karloff, 80 de ani, specialistul filmelor de groază, artistul care n-a lăsat oameii să doarmă liniștiți, e internat într-un spital londonez pentru examene medicale.
- Frecvență tot mai mare a sindromurilor dureroase în regiunea lombară. O ipoteză: omul modern își petrece 3/4 din timp stînd — și stînd prost — pe scaun.
- Uniunea Sovietică: studii pentru realizarea unui „sînge artificial” care să înlocuiască sîngele autentic pierdut în urma unei puternice hemoragii.

catastrofe, crime

- Robert Gangloff, marinar pe submarinul francez „Minerva”, se afla în zilele catastrofei pe uscat, într-o cameră, executînd o pedeapsă de 20 de zile pentru că, în timpul unei trecute manevre,

de viață ale unui călător spațial. Ei vor sta într-o capsulă de 3,6 m diametru și 2,2 m înălțime; un circuit de purificare a aerului, urinei și transpirației le va permite să respire același aer și să bea aceeași apă timp de 2 luni.

decese

- Regizorul sovietic Ivan Pîriev — realizator a numeroase filme inegale dar și al unei excelente ecranizări după „Idiotul” lui Dostoevski, cu care indiscutabil „rămîne”. Moartea l-a surprins pregătind „Frații Karamazov”.
- Emile Favereau — 86 de ani, navigator care a trecut de 14 ori Capul Horn pe o barcă cu pînze, ultimul „cap-horner” din La Rochelle.
- Pictorul japonez Fujita — portretistul preferat al parizienilor din deceniul '20—'30, personalitate marcantă a Montparnasse-ului artistic prietenul lui Picasso, Max Jacob, Modigliani, Apollinaire. În 1959, trecînd la catolicism, își schimbă numele mic de Tsuguharu în Leonardo, de la da Vinci, desigur, pictorul său preferat.

cosmonautică

- Patru studenți americani încep voluntar o experiență care-i va pune în condițiile

O amintire de la Grenoble: campioana olimpică Peggy Fleming și mica noastră compatriotă Beatrice Huștiu

- Jaime Sabartes — 86 de ani, secretar, biograf și prieten al lui Pablo Picasso.

Debray

- Căsătoria (în închisoare) a lui Régis Debray cu Elizabeth Burgos a fost oficiată de ofițerul stării civile sub poza generalului de Gaulle decupată dintr-un ziar și lipită pe perete, pentru a se respecta legile franceze. În principiu, Debray va începe viața alături de soția sa la vârsta de 57 de ani.

financiare

- Londra : prezentarea machetelor pentru monezile care se vor pune în circulație la 15 februarie 1971, când în Anglia se va introduce sistemul zecimal. Pe nici una nu mai figurează chipul Britaniei, femeia mândră și dispreguitoare care, încă de pe vremea lui Carol II Stuart, simboliza dominația engleză pe mărele lumii. Toate piețele noi poartă profilul reginei Elisabeta.
- Un critic american de cinema : „Jean Luc Godard face filme cu un buget care n-ar ajunge să plătești oia pentru unghii a figurantelor din „Cleopatra”.
- Averele Sfintului Scaun, doar în titluri de bancă, este de 2—3 ori mai mare decât rezervele în aur și devize ale Angliei.

idei

- Arbitrul meciului de fotbal între echipele peruvienne „Cali” și „Progreso” urmărește cu cuțitul în mână un jucător de la „Cali” care protestase la deciziile sale. Poliția nu intervine. „Progreso” câștigă cu 3—2; „Cali” cere anularea meciului.
- Propunere în Anglia ca șampania franțuzească folosită la botezarea vaselor să fie înlocuită cu whisky.
- Un adolescent francez, în vîrstă de 16 ani, lipsit de suma necesară unor călătorii în jurul lumii, scrie Societății Căilor Ferate și-i cere 80.000 de franci. În cazul cînd suma nu e depusă pe ghizdul fîntînii din pădure, se va vedea obligat să arunce în aer gara localității Pont de l'Arche și trenurile de pe linia Paris-Rouen. (Banii sînt depuși și poliția îl prinde fără probleme).

- Muzică pop la radio Vatican.

- Proiect în Norvegia : înființarea unei bănci pentru depunerea ideilor.

păsări

- Uniunea Internațională pentru conservarea naturii publică lista speciilor periclitate azi pe glob : în Europa — vulturul imperial de Spania, în Tailanda — ibisul uriaș, în Filipine — vulturul mîncător de maimuțe. Au mai rămas doar 100 de cocori de Man-ciuria, 60 de condori de California, 30 de cocori albi americani.

pești

- Cercetători japonezi descoperă în Pacific, la 5.900 m adîncime, o specie de pește orb (36 cm).
- Pescari englezi găsesc în golful Charmouth fosila unui pește necunoscut (35 cm lungime) care ar semăna vag cu o pasăre. Specie posibilă în urmă cu 165 milioane de ani.

proces

- Editura Federico Gentile, proprietarul bibliotecii lui Stendhal, cînd acesta era consul la Civitavecchia, dă în judecată pentru defăimare

pe profesorul francez Victor del Litto, eminent stendhalian. Del Litto l-a acuzat pe editor că folosește în mod „venal” drepturile sale de proprietar al manuscriselor.

- Leslie Charteris, autorul „Sfintului”, intențează un proces societății cinematografice „Intermonde” pentru că, într-un film cu celebrul detectiv, „spiritul operei” a fost trădat. „Templer e un d'Artagnan — nu un bufon”. Apărarea : „Orice adaptare cinematografică implică o atingere la dreptul moral al autorului. «Spiritul» unei opere ? O noțiune subiectivă”...

- Revizuirea procesului Cassius Clay. Dacă se menține verdictul dat anul trecut pentru refuzul de a îndeplini serviciul militar, campionul va plăti 10.000 dolari amendă și va sta închis cinci ani la Alcatraz. „Am încredere. Dumnezeu o să mă ajute și, chiar dacă voi fi condamnat, voi boxa din nou după ispășirea pedepsei. Totu-i ca hrana din penitenciar să nu mă diminueze fizic”.

cufere

- Roma : Claude Tenne, deținut politic, condamnat pe viață pentru activitate teroristă în cadrul O.A.S., povestește reporterilor de la „Paris Match” cum a evadat din insula Ré, în noiembrie 1967.

Cam incomod dar se poate... Așa a locuit Claude Tenne timp de opt luni

„Cu o precizie neverosimilă”, el reconstituie, într-un hotel de pe Via Sistina, viața sa într-un cufăr în care „a învățat să intre, să iasă, să stea nemiscat mai mult de trei ore pe zi, într-o poziție de foetus, blocîndu-și respirația”.

lordul Russel

(în autobiografia sa) :

- „Totul e bine cînd se sfîrșește cu bine — acesta ar fi epitaful pe care l-aș grava pe mormîntul meu, chiar dac-aș fi ultimul supraviețuitor al lumii”.

Scotland Yard

- Charles Wilson (condamnat la 30 de ani pentru furtul săvîrșit asupra trenului poștal Londra-Glasgow) îi spune detectivului care-l aduce cu avionul în Anglia, după arestarea în Canada. „Niciodată n-am să-i iert lui Wilson devalorizarea lirei. Și eu care mi-am plasat toți banii în bonuri de trezorerie, crezînd că pot avea încredere în stat”...
- Între Londra și Zürich, dispar din valizele d-nei Bobroff, soția unui magnat englez, bijuterii în valoare de 500.000 de franci francezi. Scotland Yard-ul și poliția elvețiană nu au, deocamdată, nici o pistă.

trăznii

- Meci între americanul Bill White, 34 de ani, și irlandezul Mick Meaney, 33 de ani, pentru a stabili un nou record mondial la proba de supraviețuire în coșciug. Vechiul record e de 55 de zile și ar aparține, după spusele lui, americanului. Irlandezul e un challenger fără speranță, apreciază comentatorii.

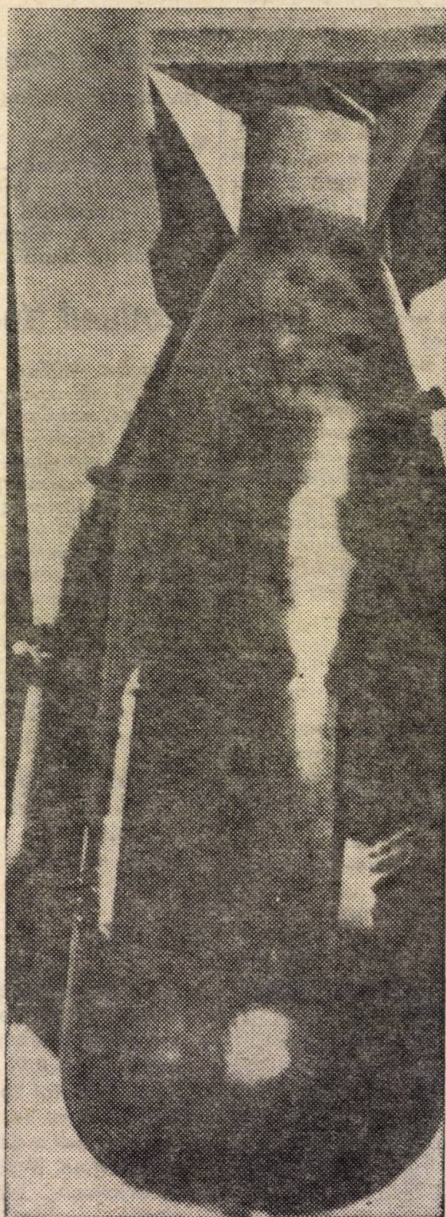
aniversări

- „Folies-Bergère” — „monumentul francez cel mai frecventat după mormîntul lui Napoleon” — împlinește 100 de ani și totodată 50 de ani de cînd e proprietatea soților Darval. 1.500 locuri pe scaun, 500 în picioare. Sînt necesare 250 de săli pline pentru amortizarea costului unei singure reviste. Un spectacol cuprinde totdeauna 40 de tablouri, 24 — lungi, 16 — scurte, pentru 3 ore și jumătate. „Minimum de text, maximum de lux”. Tradiția cere ca titlul fiecărei reviste să aibă 13 litere. Încălzire centrală de 50 de ani. Secretează cu 40 de ani în serviciu. Spectacolul jubiliar : „Et vive la folie”.

Leandro CASTELLANI

Luciano GIGANTE

Așa arăta bomba care a distrus Hiroșima

ISTORIA BOMBEI ATOMICE

(2)

**6 AUGUST,
ORA 8,15**

Cind a fost alcătuit grupul mixt 509, bomba atomică nu exista. Grupul 509 era o unitate formată din 15 bombardiere „B-29”, aparate denumite „fortărețe zburătoare” atunci cind apăreau în Europa la mare înălțime și cu un zgomot surd. Așadar, 15 echipe, alcătuite dintr-un grup terestru, o escadrilă de avioane de transport „C-54”, o companie a poliției militare și ceea ce s-a numit „First Ordnance Squadron”, adică un grup de savanți și experți militari. În total, 223 ofițeri și 1542 de soldați.

Comandant al grupului 509 a fost numit colonelul de aviație Paul W. Tibbets Jr., în vîrstă de 29 de ani, unul din cei mai buni piloți americani de bombardament și pilot personal al generalului Mark Clark și al generalului Eisenhower.

Exercițiile de zbor ale grupului 509 în tabăra de antrenament din Wendover (Utah) nu aveau absolut nimic comun cu ceea ce se făcuse pînă atunci. De fiecare dată, un avion „B-29”, de pe care fusese îndepărtat armamentul pentru a nu-l supraincărca, se înălța la o altitudine de 12 000 metri și lansa asupra țintei desenate pe poligonul de tir din Salt Desert o unică bombă de 4 535 kg. Imediat, pilotul trebuia să efectueze un viraj brusc de 180 grade în picaj pentru a cîștiga viteză. Durata virajului: maximum 28 de secunde.

Spre sfîrșitul lunii aprilie 1945, grupul 509 a primit ordin să se transfere în arhipelagul Marianelor, mai exact în insula Tinian (21 km lungime și 10 km lățime). Bine informată ca de obicei, celebra Tokio Rose, crainica postului de radio Tokio, care făcea propagandă defetistă în limba engleză, a anunțat trupele americane de acest transfer. De astă dată însă, Tokio Rose s-a mulțumit doar cu știrea, fără s-o comenteze.

Grupul 509 și-a continuat timp de cîteva luni zborurile fantomă și exercițiile: zbor la foarte mare altitudine, lansare de la minimum 9 000 metri și viraj brusc și rapid. Din cînd în cînd, Tibbets ordona unuia din avioanele sale „B-29” să zboare deasupra unei anumite insule ocupate de japonezi, astfel încît aviatorii își ofereau luxul unei călătorii dus-întors de 5 000 km pentru a lansa o singură bombă asupra unui punct locuit.

La 26 iulie 1945, crucișătorul „Indianapolis”, venind de la San Francisco, sosea în Golful Tinian și descărca pe chei, blocat de un serviciu de securitate excepțional, un cilindru de plumb lung de 60 cm și cu un diametru de 45 cm. Apoi, în noaptea de 28 spre 29 iulie, în insula Tinian au aterizat trei avioane, fiecare avînd pe bord un obiect de dimensiuni mici. Toate aceste elemente au fost transportate într-o barcă a

taberei al cărei acces fusese imediat interzis în mod categoric.

„ENOLA GAY”

La 5 august 1945, în plină noapte, bomba adăpostită în baracă a fost încărcată pe bordul unui avion „B-29”: „Enola Gay”.

La 6 august, ora 1,37 dimineața, trei avioane meteorologice părăseau Tinianul, îndreptîndu-se spre trei orașe japoneze diferite.

La ora 2,45, din turnul de control al taberei din Tinian, generalul Farrell, adjunct al generalului Groves, a dat semnalul de plecare altui aparat. Avionul „B-29”, „Enola Gay” — Tibbets îi dăduse numele propriei sale mame — se ridică greoi: are o supraincercătură de 7,5 tone, iar combustibilul reprezintă jumătate din greutatea lui totală.

La bordul lui „Enola Gay” se află 12 oameni: colonelul Tibbets, pilot; căpitanul Lewis, pilot-secund; căpitanul van Kirk, navigator; căpitanul William S. Parsons, artificier, cu doi secunzi: locotenentul Jepsen, ofițer însărcinat cu controlul electronic, și sergentul Beser; maiorul Thomas Ferebee, însărcinat cu reperarea; sergentul Bob Caron, mitralior; sergentul Stiborik, servent radar, sergenții Shumart și Duzembury, electricieni servanți ai generatoarelor de bord, aviator Nelson, radiotelegrafist.

La altitudinea de 1 200 de metri, căpitanul de marină William S. Parsons se strecoară în compartimentul bombei și începe să monteze dispozitivul de înălțare a mării piese de 45 de chintale așezată în fund. Ghemuit în spațiul îngust din spatele bombei, el trebuie să conecteze în ordinea prescrisă vreo 12 fire electrice. Comandantul Tibbets privește ceasul: Parsons a stat în compartimentul cu bombe 25 de minute.

S-a ales altitudinea incomodă de 1 200 metri pentru ca „Enola Gay” să nu se ciocnească cu cele 600 de „B-29” care se înapoiau chiar atunci dintr-un atac masiv împotriva Japoniei.

La 5,52 „Enola Gay” se află la 2 500 de metri altitudine.

La 6,05, trece deasupra insulei Iwo Jima și pornește spre Japonia. „Enola Gay” este escortat de un alt „B-29” din grupul 509. Se numește „The Great Artist” (Marele artist).

La 7,30, Parsons conectează bomba.

La 7,40, „Enola Gay” începe să se înalțe spre altitudinea de 9 150 metri. Ceasurile japoneze indică ora 6,40.

Luni, 6 august 1945, era pentru orașele japoneze o zi ca oricare alta. Copiii se înapoiau la școală după ziua liberă de duminică; muncitorii și funcționarii soseau în număr mare din suburbiile lor pentru a pleca la lucru, în timp ce fe-

Niels Bohr în perioada începutului activității sale științifice

Ernest Rutherford. În 1911 a descris structura atomului

meile încercau să rezolve problema arzătoare pe care o punea frugala masă zilnică.

A sunat ora 7. După 9 minute s-au auzit sirenele de alarmă. Un „B-29”, unul singur, zbura foarte sus. A zburat de două ori deasupra orașului; apoi, la ora 7,25, s-a îndepărtat și a dispărut.

La 7,09 — ora japoneză — avionul meteorologic „Straight Flush”, care zbura de peste 6 ore, s-a apropiat de orașul prevăzut în planul de operațiuni. Norii care formau un strat alb uniform sub aripile avionului „B-29” s-au deschis brusc.

La 7,25, comandantul lui „Straight Flush”, Claude Eatherley, a transmis prin radio lui Tibbets raportul său: „Vizibilitate zece mile, strat de nori, două zecimi la 4 500 de metri”.

Radiotelegrafistul Nelson, de pe „Enola Gay”, a captat informația la 50 de mile de

coasta japoneză: exista deci o vizibilitate excelentă asupra obiectivului principal. Or, condițiile meteorologice erau acelea care aveau să hotărască alegerea țintei. Obiectivele ținute în rezervă erau Kokura și Nagasaki, principalul fiind Hiroșima.

La ora 7,31, la Hiroșima sirenele au tăcut. După ce se întrerupsese în surdina, viața a reînceput în surdina. Fețele slăbite, ostentive după trei ani îndelungați de război, au apărut din nou în lumina dimineții.

La 7,47, pe bordul lui „Enola Gay” s-a procedat la verificarea circuitelor electronice ale bombei.

La 7,50, „Enola Gay” a zburat deasupra coastelor insulei Shikoku.

La 8,09, Hiroșima a apărut în despicătura norilor semnați de „Straight Flush”. „Coborâți lunetele”, a ordonat Tibbets.

La 8,11, după un viraj de aproximativ 90 grade nord-nord-vest, „Enola Gay” s-a plasat în poziție de lansare, la o altitudine de 9 500 de metri, ieșind brusc din nori. Avionul trebuia să fi fost perfect vizibil de pe sol.

La 8,14 minute și 17 secunde, comandantul Thomas Ferebee a încadrat în obiectivul său un pod de pe un fluviu, fluviul Ota.

La 8,15 minute și 2 secunde, radiotelegrafistul a anunțat că mai sînt 15 secunde pînă la lansarea bombei.

La ora 8,15, trei parașute s-au desprins dintr-unul din aparatele care tocmai apăruseră la foarte mare altitudine pe cerul Hiroșimei. Lansate de avionul „The Great Artist”, ele susțineau instrumentele care urmau să transmită prin radio o serie de măsuri avionului însărcinat să evalueze explozia.

La 8,15 minute și 17 secunde, „Little Boy” a pornit în jos. Explozia urma să aibă loc după 43 de secunde. Tibbets a început să numere în gînd pînă la 43 în timp ce efectua un viraj rapid de 158 de grade.

EXPLOZIA

„...Îngerul a luat cădelnița, a umplut-o cu foc din altar și a aruncat-o pe pămînt. Și au fost tunete și fulgere, strigăte și cutremure de pămînt. Și cei șapte îngeri, care aveau șapte trompete, le-au dus la gură. Primul a sunat...” Și s-a făcut lumină; parcă se dezintegraseră o stea; un fulger orbitor a luat vederea unui număr de peste 300 000 de oameni și a înlăturat toate umbrele, chiar și pe cele ascunse în colțurile cele mai întunecoase. După lumină, explozia. De altfel, ea nu a fost auzită decît la o distanță de 40 sau 50 de kilometri de Hiroșima deoarece, pentru toți cei aflați înăuntrul acestei raze, ea s-a transformat într-o tăcere veșnică.

„Al doilea inger a sunat...” Și s-a produs căldura: ea a topit acoperișurile, a nimicit oamenii, fixîndu-le umbra pe asfalt, singura dovadă, dar de neîgăduit, a dispariției lor. La 4 kilometri de Hiroșima, ea a provocat locuitorilor arsuri pe față și pe mîini.

„Al treilea inger a sunat...” Și s-a produs rafala generată de explozie, care a erupt din sfera de foc cu o viteză de 1 300 kilometri pe oră. Pe o rază mare, casele încă în picioare au fost smulse din temelii.

„Al patrulea inger a sunat...” Și s-a produs ploaia: picături uriașe de apă de culoarea smoalei, produse de evaporarea umezelii dinăuntrul sferei de foc și înnegrite de cenușa și de praful radioactiv pe care le-au trimis pe sol.

„Al cincilea inger a sunat...” Vîntul de foc care se iscase s-a îndreptat spre centrul exploziei, pe măsură ce, deasupra orașului, aerul se transforma în vîlvătaie. Riurile și fluviile s-au ridicat, înghițind pe toți cei ce crezuseră că-și vor găsi salvarea în apele lor. Hiroșima avea 51 de temple. Focul nu a lăsat în picioare nici unul.

Explozia se produsese cu cîteva minute înainte.

La 11 mile de punctul de lansare, două unde de șoc au lovit una după alta avionul „Enola Gay”, zguduindu-l puternic. Căpitanul Robert A. Lewis s-a întors să privească. „Dumnezeule, ce-am făcut oare?” A fost singurul lui comentariu.

Bomba care a distrus Hiroșima era rezultatul unei activități îndelungate, al unei munci zdrobitoare și îndirjite, căreia i se consacraseră oameni, mijloace și material excepțional.

În fruntea uriașei mașini care a fabricat „Little Boy” se aflau doi oameni: un general de 49 de ani și un fizician de 41 de ani. Ce gîndeau ei despre Hiroșima, despre floarea macabră care se ivise sub aripile lui „Enola Gay”, în acea dimineață de 6 august 1945, pentru a anunța lumii că Apocalipsul devenea realizabil? Au avut oare remușcări?

„Nu, nu am remușcări — răspunde generalul Groves — deoarece noi am cruțat în mod cert un foarte mare număr de vieți americane. Am salvat chiar numeroase vieți japoneze deoarece, dacă am fi debarcat la Taiushu, operațiunea ar fi provocat japonezilor mult mai multe pierderi decît cele de la Hiroșima și Nagasaki. Este un fapt pe care majoritatea oamenilor îl neglijează”.

„Mi-ar plăcea să cred — spune profesorul Oppenheimer — că, dacă nu toți savanții, cel puțin mulți dintre ei au încercat un adînc sentiment de răspundere și de groază și că s-au jurat să procedeze în așa fel încît acest lucru să nu se mai repete niciodată”.

„Azi, după aflarea știrii — scria François Mauriac — lumea știe că materia poate pieri în ziua în care un om,

poate unul singur, va hotărî acest lucru în sufletul lui”. („Le Figaro” din 10 august 1945.)

UN TINAR DANEZ NUMIT NIELS BOHR

„Ce vremuri minunate!” exclama Max Born cînd i se cerea să evoce perioada dintre 1920 și 1930. Pe atunci, pasiunea atomului și a misterelor lui îi însuflețea pe tinerii savanți din lumea întreagă, noua fizică le deschidea orizonturi nebănuite, îndemnîndu-i să lucreze toți împreună, să-și comunice unii altora rezultatele lucrărilor și ale experiențelor, să caute la confrății lor confirmarea sau dezmințirea propriilor lor intuiții. Congrese, institute științifice, catedre universitare, fundații, burse de studii, cicluri de conferințe — iată numeroasele instrumente care înlesneau întîlnirile. Nu a existat niciodată o epocă în care necesitatea colaborării internaționale să se fi manifestat atît de spontan.

Cînd își amintesc anii care au urmat primului război mondial, cei mai mari savanți de azi folosesc toți aceleași calificative: vremuri minunate, o aventură încîntătoare, o epocă extrem de rodnică... Expresii care pot părea anacronice dacă ne gîndim în ce condiții ieșise Europa dintr-un război lung și dureros. Dar tinerii savanți aveau certitudinea a două cuceriri: fizica nucleară depășise stadiul copilăriei și se îndrepta spre o adolescență bogată în promisiuni, iar după groaznicul coșmar din care Europa se deștepta atît de lent, pacea trebuia să găsească omenirea solidară.

Fizică nucleară și pace: le vom găsi mereu împreună în concepțiile unor savanți ca Born, Bohr, Rutherford sau Einstein.

Așadar, cînd au început „vremurile minunate”? În 1911, la Universitatea din Manchester a sosit un tînar danez de 25 de ani, membru în echipa națională de fotbal a țării sale: Niels Bohr. Reputația lui Ernest Rutherford, care bombardea atomii cu particule alfa, ajunsese pînă la el și Bohr își propusese să-l cunoască pe acest neo-zeelandez morocănos. Rutherford a înțeles de îndată că tînrul danez era în stare să aducă o contribuție substanțială la teoria atomică în curs de formulare. Mai tîrziu, Rutherford avea să mărturisască unui prieten: „Acest tînar danez este cel mai inteligent om pe care l-am întîlnit în viața mea”.

„Vremurile minunate” au început oare atunci? O dată cu întîlnirea înfîplătoare a acestor doi mari autori ai „teoriei planetare a atomului”? După mulți ani, Niels Bohr își va reaminti: „Mă gîndesc cu emoție la epoca în care am avut fericirea să intru în echipa din Manchester condusă de Rutherford, la cîteva luni după des-

coperirea nucleului. Ce aventură minunată, ce privilegiu să pot urmări dezvoltarea unei științe al cărei punct de plecare era descoperirea lui Rutherford".

În momentul în care rostea cuvintele de mai sus, marele fizician danez se afla în pragul morții; trecutul său era alcătuit din ani îndelungați și pașnici de carieră universitară, urmați de o scurtă perioadă americană, în cursul celui de-al doilea război mondial, într-un oraș fantasmagoric denumit Los Alamos.

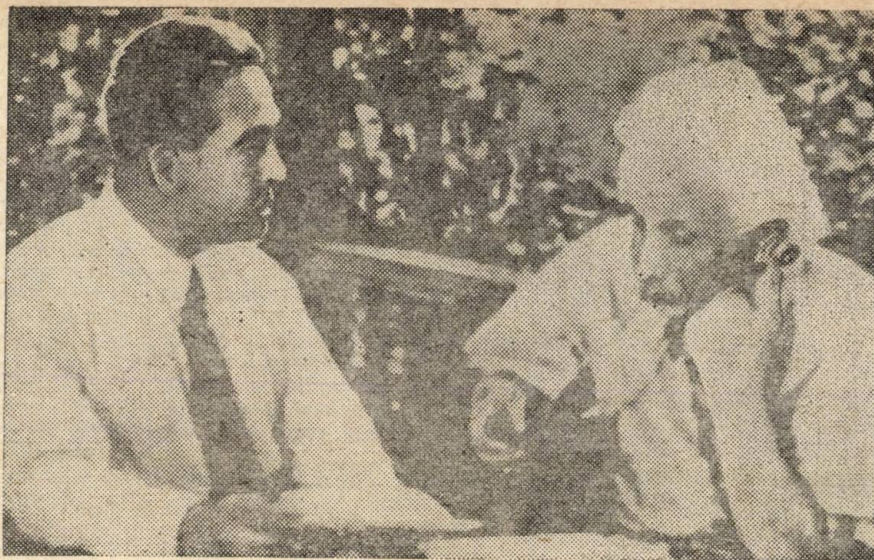
Niels Bohr era considerat foarte de tânăr drept un maestru. Elevi din lumea întreagă frecventau cursurile sale de la Institutul de fizică teoretică din Copenhaga. Le vorbea într-o limbă nostimă, un amestec de engleză, germană și daneză. Lecțiile sale monotone, epuizante începeau întotdeauna printr-un lung preambul numit de elevi „predica lui Bohr”, care nu era altceva decât o critică a principiilor fizicii clasice. În discuțiile sale cu confrății sau elevii săi, profesorul se caracteriza printr-un spirit extrem de lent. „Caracteristica lui cea mai ciudată — va spune elevul său Gamow — era încetineala extraordinară cu care înțelegea și gîndea”. La cinematograful nu-i plăceau decât filmele western; totuși vecinul său era obligat să-i explice acțiunea pe măsură ce se desfășura pe ecran. Avea nevoie de ore întregi pentru a rezolva cele mai simple cuvinte încrucișate. În cursul convorbirilor sale cu studenții, îi puneă să repete de mai multe ori ceea ce aveau de spus și apoi încerca să repete la rîndul său același lucru. Era un dialog epuizant, ca să nu spunem steril! Bohr uza și abuză de o anumită frază pe care o rostea în orice context: „Nu vreau să critic, dar...”. În sfîrșit, după mai multe ore, elevul reușea să descopere punctul slab al propriei lui activități și înțelegea ce-i rămînea de făcut.

Dar la cursurile lui Niels Bohr, fizica teoretică făcea pași uriași și studenții săi ieșeau de la fiecare lecție uimitor de îmbogățiți: „Cînd părăseai institutul său, după cîțiva ani — va spune mai tîrziu unul din elevii săi germani, von Weizsäcker — știai despre fizică anumite lucruri pe care nici nu le bănuiai înainte și pe care altminteri nu ai fi putut să le înveți niciodată”.

„Este foarte greu să vorbești de merite personale în domeniul realizărilor științifice — va spune maestrul atît de modest care a fost Niels Bohr, scurt timp înainte de moartea sa, în septembrie 1962. Fiecare dintre noi, cercetătorii, participăm la o evoluție generală; e greu să delimităm ce depinde de epoca sau de contribuția personală a fiecăruia în mersul comun înainte și în ajutorul pe care și-l dau unul altuia”.

E greu să vorbești de merite personale. Dar în progresele teoretice ale fizicii, ce rol re-

Einstein (dreapta) și Szilard în 1939

vine cursurilor obositoare și monotone ale fostului jucător de fotbal danez?

MARELE TRIUNGHI CAMBRIDGE—COPENHAGA — GÖTTINGEN

Alături de Cambridge și Copenhaga, în topografia fizicii atomice dintre 1920 și 1930 găsim un bătrîn și liniștit oraș german, pe care cîțiva profesori îl transformaseră într-un focar de studii și de discuții fecunde: Göttingen. Universitatea Georg-August avea printre profesorii ei pe David Hilbert, poate cel mai mare matematician al secolului, și pe teoreticianul fizicii, Max Born.

„Mi s-a cerut să preiau conducerea Institutului de fizică — povestește Max Born — dar considerînd că nu sînt la înălțimea sarcinii, am rugat administrația să numească pe unul din confrății mei. A fost ales un vechi prieten al meu, profesorul Franck, care mai tîrziu a plecat la Chicago. Profesorul Pohl, care se află și azi la Göttingen, era deja acolo, și formam un grup activ. Eu eram teoreticianul, Franck fizicianul, iar Pohl — teoreticianul maselor solide. Cînd am sosit la Göttingen, primul meu asistent a fost Wolfgang Pauli, al doilea era Werner Heisenberg, care avea să primească mai tîrziu Premiul Nobel. Lucrările noastre au atras la Göttingen numeroși străini; în urma unei șederi de șase luni în S.U.A., în 1925—1926, timp în care am ținut o serie de conferințe, la Göttingen au sosit un număr de americani, ruși, italieni, francezi, olandezi, suedezi și norvegieni. Formam într-adevăr o echipă internațională și, datorită colaborării dintre profesori și elevi, a fost o epocă foarte frumoasă”.

Rutherford și Bohr, Born și Franck: ce rol vor juca acești maeștri în istoria bombei atomice? Rutherford moare în 1937, cu un an înainte ca unul din elevii săi germani să descopere fisiunea nucleară, cheia cuceririi energiei nucleare. Un singur dintre ei, Max Born, va

refuza să colaboreze în vreun fel la realizarea unei arme de război. Bohr va lucra la Los Alamos din 1943 pînă în 1945, ca și Jacob Franck, emigrat la Chicago și devenit James Franck. Totuși, Bohr și Franck vor semna apeluri vibrante în favoarea interzicerii bombei atomice.

Tinerii și chiar foarte tinerii oameni de știință care parcurgeau marele triunghi Cambridge — Copenhaga — Göttingen pentru a descoperi misterele atomului vor deveni personalități de prim plan: Werner Heisenberg și Karl Friedrich von Weizsäcker, bănuți ulterior că fabrică o bombă atomică pentru Hitler; Enrico Fermi, realizatorul primei reacții în lanț; Julius Robert Oppenheimer, părintele bombei atomice; George Gamow și Fritz Houtermans, precursori ai fizicii termonucleare; Edward Teller, părintele bombei cu hidrogen. La cursurile de la Institutul de fizică teoretică din Copenhaga, de la laboratorul Cavendish din Cambridge și de la Universitatea din Göttingen găsim de asemenea pe Szilard și pe Wigner care, în 1939, vor cere lui Roosevelt să fabrice bombă atomică; pe Piotr Kapîța, șeful școlii sovietice de fizică nucleară; pe Wolfgang Pauli, Paul Dirac, Rudolf Peierls; în sfîrșit, pe americanul Linus Pauling, laureat al Premiului Nobel pentru pace, care i-a fost acordat ca o recunoaștere a eforturilor sale perseverente împotriva experiențelor termonucleare și împotriva pericolelor radioactivității.

LA LEAGĂNUL FIZICII ATOMICE

Acești tineri urmau aceleași cursuri, discutau și lucrau împreună; unul avea 30 de ani, altul 28, cei mai mulți nu implinisera încă 25 de ani. Ei reprezintă fizica atomică. La Bruxelles, cu prilejul unui congres, au avut șansa să asculte o bătrînă doamnă îmbrăcată în negru discutînd cu glas blînd cu un bărbat care albise de timpuriu. Doamna era însoțită

de o tinăra fată cu privirea severă care îi semăna mult. Era Marie Curie, însoțită de fiica ei, Irène. Bărbatul cu păr alb era marele Einstein. Alături de ei, un lord cu mustați mari și cu ochi albaștri, căruia elevii săi îi spuneau „crocodilul”: Ernest Rutherford. Einstein, Max Born și Niels Bohr reprezentau generația mijlocie. Toți ceilalți erau foarte tineri: se năștea fizica atomică.

În 1920, Werner Heisenberg, în vîrstă de 18 ani, își termina studiile secundare și, ca și mulți dintre colegii săi, deschidea ochii asupra unei Germanii înfrînte. Valorile tradiționale se clătinau, idealurile se prăbușeau. Heisenberg s-a fixat asupra cercetării științifice și a început să studieze fizica în orașul său natal, München, unde a urmat cursurile lui Arnold Sommerfeld. Dar, după un an, profesorul său i-a propus să-l însoțească la Göttingen, unde Niels Bohr, descoperitorul teoriei planetare a atomului, ținea o serie de conferințe. Heisenberg a acceptat cu entuziasm. „Am avut atunci prilejul să observ viața științifică ce se desfășoară la Göttingen. M-a impresionat extraordinar și, în iarna 1922—1923, am hotărît să plec acolo pentru a studia fizica atomică cu Born și cu Franck. Born ținea de asemenea la el acasă un fel de seminar despre teoria lui Bohr, la care asistam împreună cu Fermi, Jordan și alți tineri matematicieni. Pe atunci, teoria atomică nu dădea satisfacție deplină, ceea ce făcea ca subiectul să fie cu atît mai palpitant. Ne pasionam pentru aceste probleme, ale căror soluții rămîneau încă ascunse în spatele rezultatelor contradicțiilor ale diferitelor experiențe”.

În 1924, Werner Heisenberg, continuînd itinerarul obligatoriu al oricărui tînar fizician atomist, a plecat la Copenhaga, la Bohr, unde a intrat într-un grup de savanți de naționalități și mai diverse. „În acest cerc de fizicieni atomiști am putut să stabilesc o legătură strînsă cu oameni aparținînd altor țări și să cunosc modul lor de a gîndi...” (Heisenberg).

(Va urma)

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

Hans Magnus ENZENSBERGER :

DE CE PLEC DIN S. U. A.

Inconjurat de respect într-o universitate americană, unde ținea o serie de prelegeri, un scriitor hotărâște să demisioneze deoarece consideră că nu mai poate trăi în S.U.A. — și explică de ce, președintelui universității. Acest om este Hans Magnus Enzensberger, în vîrstă de 39 de ani, unul dintre cei mai reprezentativi tineri scriitori vest-germani, care-l consideră ca pe un fel de șef al lor, director al unei reviste care luptă împotriva renașterii naționalismului german, autor al unor poeme admirabile. Apărută inițial în revista „The New York Review of Books”, scrisoarea a fost publicată pentru prima oară în Europa, de revista franceză „Le Nouvel Observateur”. Iată textul :

DOMNULUI
EDWIN D. ETHERINGTON
PREȘEDINTELE LUI
WESLEYAN UNIVERSITY
MIDDLETON, CONNECTICUT

DOMNULE PREȘEDINTE,

Vă rog să primiți demisia mea din calitate de membru al Centrului de Studii avansate de la Wesleyan University. În același timp, aș vrea să vă mulțumesc, în măsura în care pot, pentru ospitalitatea pe care mi-ați acordat-o în cursul șederii mele aici. Mă simt dator, atît față de dumneavoastră cît și față de universitate și de studenții ei, să vă expun motivele plecării mele.

Să începem prin cîteva considerații elementare. Sînt de părere că clasa care conduce Statele Unite ale Americii și guvernul care aplică politica acestei clase constituie cel mai periculos grup de oameni din lume. Într-un fel sau altul și în grade diferite, această clasă reprezintă o amenințare pentru toți cei ce nu fac parte din ea. Ea duce un război nedeclarat împotriva a peste un miliard de oameni : armele ei merg de la bombardamentele masive la cele mai subtile metode de convingere ; scopul ei este să-și instaureze dominația politică, economică și militară asupra tuturor celorlalte puteri din lume. Dșmanul ei de moarte este schimbarea revoluționară.

Mulți americani sînt profund neliniștiți de evoluția țării lor. Ei condamna războiul dus în numele lor împotriva popoului vietnamez. Ei caută mijloace de a pune capăt războiului civil latent care se desfășoară în ghetourile din orașele americane. Dar majoritatea lor se cramponază încă de ideea că aceste crize nu sînt decît accidente nefericite provocate de o proastă administrație și de lipsa de înțelegere a realităților, greșeli tragice săvîrșite de o putere mondială care, în esență, ar fi totuși pașnică, echilibrată și bine intenționată.

Eu nu pot accepta această interpretare. Războiul din Vietnam nu este un fenomen izolat. El este doar manifestarea cea mai vizibilă și cea mai sîngeroasă a unei politici internaționale coerente duse pe cele cinci continente. Clasa conducătoare din S.U.A. a intervenit în conflictele armate din Guate-

mala și din Indonezia, din Laos și din Bolivia, din Coreea și din Columbia, din Filipine și din Venezuela, din Congo și din Republica Dominicană. Această listă nu este exhaustivă. Multe alte țări sînt guvernate, cu sprijinul S.U.A., de regimuri bazate pe asuprire, corupție și foamete.

Adevărul foarte simplu pe care l-am enunțat nu are nimic neașteptat sau original. Nu voi încerca să-l demonstrez aici ; au făcut-o pe larg alții, printre care mulți americani ca Baran și Horowitz, Huberman și Sweezy, Zinn și Chomsky. Din cite am înțeles, cercurile universitare americane nu acordă multă prețuire operelor lor. Le consideră demodate, plictisitoare și retorice, produsul unei imaginații paranoice sau pur și simplu propagandă comunistă. Aceste mecanisme de apărare fac parte din panoplia obișnuită a intelectualilor occidentali. Intrucît în cursul șederii mele în S.U.A. am văzut de multe ori aceste mecanisme în acțiune, aș dori să le examinez mai îndeaproape.

Primul argument este în realitate de ordin semantic. Societatea noastră a considerat că se poate arăta tot mai tolerantă față de vechile tabuuri ale limbajului. Nimeni nu mai este șocat de venerabilele și indispensabile „cuvinte de patru litere” (majoritatea cuvintelor obscene engleze au patru litere — n.r.). În același timp însă, prin consimțămînt unanim, un nou grup de cuvinte a fost scos din conversația oamenilor bine crescuți : cuvinte ca „exploatare” și „imperialism”. Ele au căpătat o rezonanță obscenă. Analistii politici le-au înlocuit prin parafraze și circumlocuțiuni care amintesc de eufemismele neurotice ale erei victoriene. Unii sociologi au mers pînă acolo încît au negat însăși existența unei clase conducătoare. Evident, este mai ușor să desființezi cuvîntul „exploatare” decît ceea ce el exprimă ; din păcate, însă, aceasta nu permite ocolirea problemei.

Un al doilea mijloc de apărare constă în a folosi psihologia ca scut. Mi s-a explicat că trebuie să fii bolnav mintal pentru a-ți închipui că o mină de oameni puternici ar putea să pună în pericol restul lumii. Firește, este mai simplu să supraveghezi „bolnavul” decît să-i ascuți argumentele. Și nu este ușor să te aperi împotriva psihiatrilor amatori.

Mă voi menține la cîteva puncte esențiale. Nu-mi închipui că este vorba de o

Hans Magnus Enzensberger

conspirație deoarece nu există nici un motiv să fie. O clasă socială, și în special o clasă conducătoare, nu este unită prin legături secrete ci prin interese comune cît se poate de evidente. Nu născocesc monștri. Toată lumea știe că directorii de bănci, generalii și marii industriași nu sînt demoni înșetați de sînge ca personajele comics-urilor : sînt oameni de lume, deseori amatori de muzică de cameră și cu o anumită înclinație pentru filantropie. Acest gen de oameni nu lipseau nici în Germania anilor '30. Nebunia lor nu decurge din caracterul lor propriu, ci din funcția lor socială.

În ultimă instanță, pentru a mătura toate argumentele de acest ordin există un mijloc de apărare clasic : să afirmi că este vorba de propagandă comunistă. Această acuzație, care nu este nouă, nu mă sperie. Este vagă, inexactă, absurdă. De altfel, părerea mea cu privire la politica externă americană este împărtășită de grecii liberali, de arhiepiscopii din America Latină, de țărani norvegieni și de industriașii francezi : tot atîția oameni care nu pot fi considerați ca fiind în „avangarda comunismului”.

Realitatea este că majoritatea americanilor nu au nici cea mai mică idee de felul în care sînt priviți, ei și țara lor, în restul lumii. Eu unul am văzut privirile care îi însoțesc : pe turiștii de pe străzile din Mexico, pe soldații în permisie din orașele Extremului Orient, pe businessmenii în călătorie de afaceri în Italia sau în Suedia. Este aceeași privire aruncată, pretutindeni în lume, asupra ambasadelor voastre, distrugătoarelor voastre, panourilor voastre publicitare. Este o privire cumplită, deoarece nu face nici deosebiri, nici concesii.

Dacă încercați s-o analizați, descoperiți un amestec de neîncredere și resentiment, de teamă și invidie, de ură și dispreț total. Este privirea aruncată asupra președintelui vostru, care nu se mai

poate arăta în public în nici o capitală din lume.

Nu cred, ca președintele vostru, în lăcomia și vinovăția colectivă: „Nu uitați că noi nu suntem decât 200 de milioane într-o lume de trei miliarde de locuitori — a spus el soldaților americani din Coreea. Ei vor să aibă tot ce avem noi dar nu vor avea”. Este cît se poate de adevărat că mulți profită de jefuirea lumii a treia. Economisti ca Dobb și Bettelheim, Jalée și Robinson au demonstrat pe larg că țările sărace, pe care le menținem cu grijă într-o stare de subdezvoltare, subvenționează economia noastră.

Dar Johnson exagerează atunci cînd lasă să se înțeleagă că poporul american este un fel de uriaș monolitic care își apără prada cu înverșunare. În America există mai multe lucruri demne de admirație decît poate cuprinde privirea lui Johnson. Nu văd nimic în Europa care s-ar putea compara cu luptele duse de Comitetul de coordonare neviolentă a studenților (S.N.C.C.), de Studenții pentru o societate democratică (S.D.S.), de alte mișcări de protest. Adaugă că aerul de superioritate morală pe care îl arboarează în prezent mulți europeni față de S.U.A. mă irită. Ei își atribuie ca un merit personal prăbușirea propriilor lor imperii, ceea ce este, firește, o ipocrizie absurdă.

Totuși, comportarea țării voastre față de restul lumii vă dă o răspundere politică — lucru pe care germanii l-au cunoscut pe seama lor, o dată cu cele două războaie mondiale. Și situația țării voastre îmi reamintește, din multe puncte de vedere, cea în care se afla țara mea în anii '30. Înainte de a respinge această comparație, vă cer să vă reamintiți că pe atunci nimeni nu auzise vorbindu-se de cameră de gazare și nici nu se gîndise să construiască asemenea camere, că politicieni onorabili plecau la Berlin pentru a strînge mina lui Hitler și că majoritatea oamenilor refuzau să creadă că Germania plănuia să domine lumea. Deși, firește, toată lumea putea să vadă că discriminarea și persecuția rasială făceau ravagii, că bugetul militar creștea într-un ritm alarmant și că Germania se angaja tot mai mult în războiul împotriva republicanilor spanioli.

Dar comparația mea se oprește aici: într-adevăr, nu numai că stăpîniți voștri

de azi dețin o putere de distrugere la care naștii nici n-ar fi putut visa, dar ei au pus la punct metode de o subtilitate și de o ingeniozitate nebănuite încă în acea îndepărtată epocă meșteșugărească.

Am avut nevoie de trei luni pentru a înțelege că înlesnirile pe care mi le ofereați ar avea ca rezultat final să mă dezarmez; că acceptînd invitația dv. și garanțiile pe care mi le dădeți mi-aș pierde audiența, că însuși faptul de a mă afla aici și în aceste condiții ar lipsi de orice valoare tot ce aș putea spune. „Pentru a judeca un intelectual nu este suficient să-i studiezi ideile. Ceea ce contează este concordanța dintre ideile și acțiunile sale”. În situația în care mă află acum, pot să-mi însușesc această frază a lui Régis Debray. Pentru a dovedi că cred într-adevăr ceea ce spun, trebuie deci să pun capăt activităților mele.

Acest lucru este necesar, dar e departe de a fi suficient. Într-adevăr, una este să studiezi imperialismul în mijlocul confortului și cu totul altceva să-l înfrunți în locurile unde își arată o înfățișare mai puțin plăcută. Recent am făcut o călătorie în Cuba. Pe aeroportul din Mexico, am văzut agenți ai C.I.A. fotografiînd toți pasagerii care plecau spre Havana; în largul coastelor cubane, am văzut profilindu-se navele de război americane; la Playa Giron am văzut urmele debarcării americane; am văzut cicatricele lăsate de o economie imperialistă în sufletul și în trupul unei țări mici; am văzut efectele unei blocade care îi obligă pe cubani să importe fiecare linguriță din Cehoslovacia și fiecare bidon cu benzină din U.R.S.S., deoarece, de șapte ani, S.U.A. încearcă să-i oblige să capituleze prin înfometare.

Această scrisoare nu constituie mijlocul cel mai potrivit de a vă mulțumi pentru ospitalitatea dumneavoastră și regret mult că nu vă pot oferi altceva în schimbul celor trei luni de liniște pe care le-am petrecut la Wesleyan University. Desigur, înțeleg că, pentru restul lumii, cazul meu personal nu prezintă nici importanță, nici interes. Totuși, problemele pe care le ridică nu mă privesc doar pe mine. Permiteți-mi deci să le răspund în mod public și pe cît pot eu de bine.

Art Buchwald

De ce a greșit ordinatorul

Cu cîteva săptămîni în urmă, comentatorul de televiziune David Brinkley a anunțat că un om de știință programase toate informațiile militare privitoare la Vietnam și alimentase cu ele un ordinator, căruia i-a pus întrebarea: „Cînd se va termina războiul și care dintre părți îl va câștiga?”

Ordinatorul a răspuns că Statele Unite au câștigat războiul cu doi ani în urmă.

M-am hotărît să mă duc să văd acest calculator electronic pentru a descoperi de ce a greșit. Ordinatorul a părut foarte plictisit cînd i-am pus întrebarea. Mi-a răspuns pe bandă:

— Nimeni nu este perfect.

— Nu caut să te critic, domnule, dar am impresia că rezultatele nu corespund faptelor.

— Există o mulțime de fapte imprevizibile de care nu sînt răspunzător. Nu am făcut altceva decît să calculez raportul de forțe între mașina militară americană și cea a inamicului, moralul trupelor inamice pe baza rapoartelor C.I.A. și rezultatele pacificării pe baza optimismului generalului Westmoreland și a stimei deosebite pe care populația sud-vietnameză o nutrește față de guvernul ei. Dacă dumneata ai fi digerat toate aceste fapte, ai fi ajuns la același rezultat.

— Așadar, nu ai inclus nici o informație provenită de la inamic?

— De ce aș fi făcut-o? Departamentul de Stat mi-a spus să nu cred nimic din ceea ce spune inamicul.

— Ai ținut seama de bombardamentele americane asupra Vietnamului de nord?

— Desigur. Altminteri cum aș fi spus că Statele Unite au câștigat în 1966? Oricine știe că, dacă se aruncă o anumită cantitate de bombe asupra unei anumite țări o anumită perioadă de timp, țara respectivă este obligată să capituleze.

— Dar nu a făcut-o.

— Nu e vina mea că oamenii aceia nu gîndesc ca un ordinator.

— Nu te critic. Încearcă doar să descopăr originea greșelii. Cum explici faptul că, în ciuda luptelor și a victoriilor pe care americanii le-au acumulat acolo, Vietcongul a fost în măsură să lanseze o ofensivă împotriva orașelor?

Ordinatorul s-a entremurat.

— Nu a fost greșeala mea. Eu n-am făcut decît să accept numărul de cadavre înregistrat în ultimii cinci ani. Pe baza acestor cifre am ajuns la concluzia că toți membrii Vietcongului au fost uciși sau au dezertat. În calitatea mea de ordinator nu sînt în măsură să mă deplasez și să număr singur cadavrele. Nu sînt decît o mașină. Nu dați toată vina pe mine.

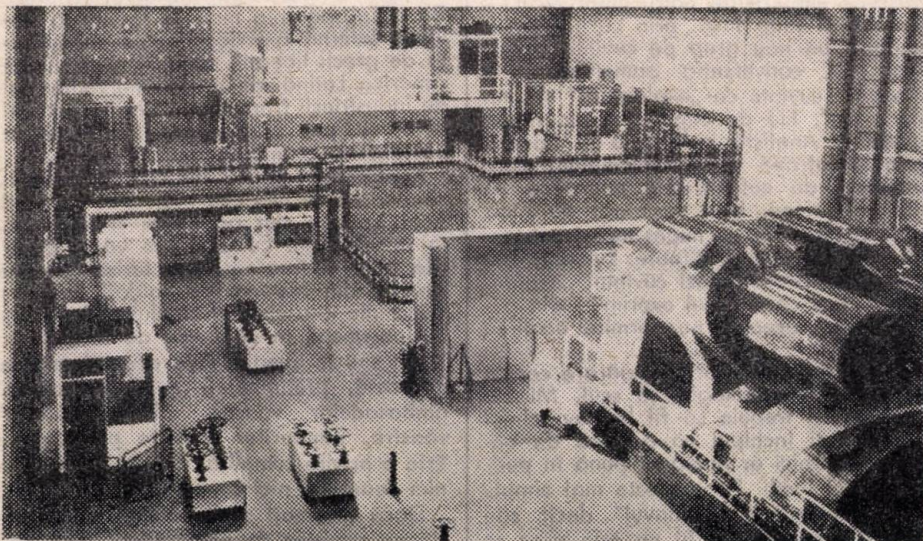
— Da, dar există mii de ordinatoare ca dumneata și dacă fiecare ar da răspunsuri greșite, am putea ajunge într-o situație foarte grea, nu-i așa?

— Numai dacă undeva, de-a lungul liniei, există o criză de încredere.

— Ai ținut seama de factorul ăsta?

— Sînt un ordinator american leal. Dacă aș ține seama de criza de încredere ar însemna că sprijin inamicul și că-l încurajez.

(Din International Herald Tribune)

Noul reactor atomic din apropiere de Dorchester (Anglia), inaugurat în această săptămîină

„Akahata”

TOKIO

PENTRU DEZVOLTAREA UNITĂȚII ANTIIMPERIALISTE

ÎN CADRUL mișcării comuniste internaționale s-au făcut diverse propuneri și declarații cu privire la conferința internațională a partidelor comuniste și muncitorești, scrie ziarul „Akahata”, organ al C.C. al P.C. din Japonia.

Una dintre cele mai importante caracteristici ale situației internaționale actuale constă în faptul că imperialismul S.U.A., profitând de lipsa de unitate în mișcarea comunistă internațională, promovează o politică de atacuri împotriva sistemului socialist și a mișcării de eliberare națională. Ea constă în deosebi în accentuarea la maximum a eforturilor imperialismului american în agresiunea din Vietnam. Pentru a înfringe această politică, cea mai urgentă sarcină este sprijinirea eroicului popor vietnamez prin unitatea forțelor democratice antiimperialiste, prin acțiuni unite antiimperialiste și printr-un front unit. Mișcarea comunistă internațională are în fața sa sarcina sfântă de a lupta până la victorie.

Partidul nostru, conștient de necesitățile urgente ale acestei situații, a chemat în repetate rânduri la întărirea acțiunilor unite internaționale, antiimperialiste, și a frontului unit.

Noi am acționat cu hotărâre pentru a înlătura obstacolele în calea realizării unității. Acest punct de vedere apare, de asemenea, în atitudinea noastră față de conferința internațională a partidelor comuniste și muncitorești. Noi am subliniat și subliniem că lucrările conferinței trebuie să contribuie la întărirea unității și că pregătiri ample sînt necesare pentru ținerea ei. Noi am privit momentul care urmează să fie ales pentru o astfel de conferință ca o problemă importantă și, prin urmare, este necesar să se vadă dacă condițiile existente permit sau nu o astfel de conferință. Deschiderea ei în grabă, fără o amplă pregătire, va duce la adîncirea și mai mare a dezbinării în sinul mișcării comuniste.

În continuare, ziarul abordează unele aspecte pe care le consideră importante în pregătirea unei conferințe internaționale a partidelor comuniste și muncitorești, care să contribuie la unitatea și dezvoltarea mișcării comuniste internaționale. Astfel, P. C. din Japonia exprimă punctul de vedere că deocamdată nu sînt coapte condițiile pentru a da soluții principalelor probleme ale

disputei de la conferința din 1960. Noi trebuie să ne situăm pe poziția că deocamdată condițiile nu sînt coapte pentru a ajunge la o concluzie comună, printr-un acord al partidelor la o conferință internațională. Dacă un anumit fel de opinii urmează să fie adoptate cu forța la o astfel de conferință, aceasta va da naștere la confuzii și erori și va aduce prejudicii mișcării comuniste internaționale.

Dacă am putea ține o conferință internațională în mod efectiv, scrie „Akahata”, pentru a discuta acțiunile comune împotriva agresiunii americane în Vietnam, dacă conferința nu s-ar desfășura pentru a reglementa disputa, aceasta ar avea astăzi o mare semnificație. Totuși, noi trebuie să admitem că există o mulțime de dificultăți în calea realizării unei astfel de conferințe internaționale. Dacă dorim ca ea să contribuie la unitatea mișcării comuniste internaționale, consultările preliminare trebuie să fie făcute într-o măsură suficientă pentru a examina posibilitatea unei astfel de conferințe. Caracterul, tema, procedura și efectul concret al conferinței trebuie să fie dinainte studiat. Eforturi unite trebuie să fie făcute în direcția înlăturării obstacolelor din calea unității. Pregătirile concrete trebuie să fie făcute pornind de la o astfel de premisă, care presupune acordul tuturor partidelor interesate.

Problema participării partidelor din țările socialiste — scrie ziarul — este o chestiune fundamentală pentru conferință, al cărei scop urmează să insufle împotrivire față de imperialismul american. Aceste partide au nevoie de sprijinul tuturor forțelor democratice, antiimperialiste din lume, care luptă în condițiile dezbinării mișcării comuniste internaționale și a sistemului socialist.

Este important să se discute dacă există condițiile pentru ținerea unei conferințe internaționale, cu o amplă participare și cu acordul partidelor interesate, pentru discutarea acțiunilor comune antiimperialiste.

În continuare, „Akahata” expune poziția P. C. din Japonia față de invitația ce i-a fost adresată de a participa la întîlnirea de la Budapesta. În legătură cu aceasta, ziarul scrie: Chiar dacă întîlnirea este preliminară, problema

participării partidelor din țările socialiste supuse agresiunii este importantă. Și, atîta timp cît dificultățile în calea participării acestor partide nu sînt înlăturate, este evident că noi nu putem considera că sînt coapte condițiile pentru o conferință.

Despre ampla consultare preliminară și acordul pentru unitatea tuturor partidelor ce doresc unitatea mișcării comuniste internaționale noi nu am fost anterior informați sau consultați. Am primit informații după trecerea unei considerabile perioade de timp de la anunțarea întîlnirii.

Sarcina internațională importantă a partidelor comuniste și muncitorești este aceea de a depune eforturile necesare pentru a realiza unitatea și solidaritatea mișcării comuniste internaționale în condițiile situației serioase din Vietnam și Coreea. Noi știm că propunerile și declarațiile diferitelor partide sînt manifestări de bunăvoință, că ele doresc în mod serios unitatea. Totuși, acestea nu pot fi transformate în eforturi pentru ținerea unei conferințe internaționale. Călea justă pentru îndeplinirea acestei sarcini este aceea de a se încerca găsirea unei căi pentru dezvoltarea efectivă a solidarității și unității și de a se face eforturi pentru realizarea ei.

Partidul nostru — se arată în continuare în articol — consideră că eforturile pentru realizarea următoarelor puncte vor avea o semnificație importantă în lupta împotriva războiului agresiv american în Vietnam, cu toate divergențele de opinii ale partidelor comuniste și muncitorești în problema conferinței internaționale și a pregătirii acesteia. În același timp, aceste puncte vor fi folositoare pentru crearea condițiilor preliminare, necesare ținerii cu succes a conferinței internaționale, și pentru promovarea unității și solidarității mișcării comuniste:

1. Să se acorde importanță, atît teoretică, cît și practică, luptei împotriva imperialismului american și să se ia atitudine mai hotărîtă față de politica agresivă și războiul dus de imperialismul american în toate domeniile politicii internaționale.

2. Să se întărească sprijinul complet, spiritual, material și politic acordat luptei eroicului popor vietnamez, sub conducerea Partidului celor ce muncesc din Vietnam și a Frontului Național de Eliberare.

3. Aceste eforturi trebuie să fie făcute, în mișcarea comunistă internațională, în direcția întăririi acțiunilor antiimperialiste și a frontului unit pentru realizarea unor asemenea sarcini urgente cum sînt: lupta unită internațională împotriva agresiunii americane în Vietnam, a provocărilor militare în Coreea etc.

4. Să se respecte strict normele relațiilor între partidele frățеști, principiile pe care se bazează aceste relații: independență, egalitate și neamestec în treburile altora.

P. C. Japonez va face tot posibilul pentru întărirea unității marxist-leniniste, va face eforturi pentru dezvoltarea acțiunilor unite antiimperialiste și a frontului unit împotriva agresiunii S.U.A. în Vietnam.

Le Monde

PARIS

O „CARTE ALBĂ” FĂRĂ SURPRIZE

LA 22 FEBRUARIE, guvernul britanic a publicat „Cartea Albă” anuală cu privire la apărare. Desigur, lui Healey îi era greu, la numai cinci săptămâni după evenimentele financiare din ianuarie, să adauge la estimațiile sale bugetare planuri complete și precise cu privire la viitorul pe termen mijlociu sau lung al forțelor Marii Britanii. Se poate pune totuși întrebarea dacă ministrul apărării nu a păcătuțit printr-o discreție excesivă, ca și cum ar fi vrut să publice în această epocă delicată un document politic cât mai neutru posibil.

Prezentată ca provizorie, „Cartea Albă” se mărginește să reamintească principalele hotărâri adoptate acum o lună, după devalorizarea lirei sterline — retragerea accelerată a forțelor britanice din Singapore și din Golful Persic, anularea comenzilor de bombardiere americane F-111, reducerea efectivelor militare — fără să poată să tragă toate concluziile acestor hotărâri în materie de echipament, de politică și de strategie. Se promite că aceste probleme vor fi tratate într-un document suplimentar anunțat pentru luna iulie.

Săracă în informații cu privire la viitor, „Cartea Albă” a lui Healey se deosebește prea puțin, pe plan financiar, de predecesoarele ei: anul acesta, totalul cheltuielilor militare va continua să crească față de anul trecut, iar economiile hotărâte de guvernul laburist nu se vor face simțite decât începând din exercițiul bugetar următor.

În afara Europei, strategia britanică va intra deci într-o fază de tranziție. Se reamintește în Carte scadența evacuării instalațiilor militare din Extremul Orient și din Golful Persic — anul 1971 — ca și preocuparea guvernului britanic de a nu se dezinteresa de stabilitatea în aceste regiuni, participarea lui la C.E.N.T.O. și S.E.A.T.O. Dacă nu se mai pune problema de a menține o forță de intervenție specială pentru a acționa la est de Suez, forțele cu baza în Europa ar putea, la nevoie, să efectueze misiuni peste mări, în legătură cu O.N.U., de pildă.

În ce privește strategia europeană și atlantică, Healey a fost în schimb mai explicit. El nu și-a ascuns satisfacția pentru faptul că noi concepții, mai apropiate de tezele pe care le-a apărât totdeauna, sînt admise de aci încolo în cadrul N.A.T.O., ca de pildă necesitatea de a lua în considerare realitățile politice deopotrivă cu cele militare sau aceea de a baza strategia N.A.T.O. pe

forțele care sînt realmente dispuse să le furnizeze țările membre și nu pe efective teoretice niciodată realizate.

După părerea ministrului britanic, „angajamentul fizic al S.U.A.” în Europa ar urma să se reducă în cursul următorilor zece ani. În această perspectivă, un rol de prim plan trebuie să revină Marii Britanii, care la începutul deceniului următor va dispune de cele mai puternice forțe navale și aeriene din Europa occidentală. De altfel, Healey consideră că acest rol nu poate decît să crească dacă, așa cum prevede el, interesul se concentrează tot mai mult asupra apărării flancurilor zonei europene atlantice. Deși anul acesta nu se pune problema unei reduceri reciproce a forțelor N.A.T.O. și Tratatului de la Varșovia — la care „Cartea Albă” din 1967 făcea aluzie în mod expres — guvernul britanic contează totuși în continuare pe o stabilitate sporită în Europa centrală, și nu exclude nici eventualitatea unor noi acorduri Est-Vest cu privire la controlul armamentelor în acest sector.

jeune afrique

MAURITANIA DUPĂ OPT ANI

TEMA recentului congres al Partidului poporului din Mauritania a constatat în stabilirea obiectivelor ce se impun pentru a da Mauritaniei adevărata ei înfățișare.

„Trebuie să creăm valori naționale autentice — declara președintele Mauritaniei, Moktar Ould Daddah, secretar general al P.P.M. Să renunțăm la un trecut depășit, să dăm o nouă personalitate omului mauritan”. Raportul comisiei de sinteză se referea, cu același prilej, la rezoluțiile adoptate pentru înfăptuirea acestei „noi personalități”.

În zilele congresului am auzit frecvent această expresie. Dar, în timp ce, după părerea unora, evoluția trebuie să se orienteze în esență spre o întoarcere la surse, opțiune care nu reușește să ascundă o profundă nostalgie a trecutului, după părerea altora — printre care secretarul general al partidului — Mauritania viitorului va trebui să se integreze hotărît în lumea modernă, fără să renunțe însă la recuperarea patrimoniului ei spiritual. Pentru a sesiza proporțiile acestor divergențe de păreri, pentru a înțelege de ce al treilea congres al P.P.M. a încercat să analizeze cauzele acestei tendințe de revenire la trecut și să gă-

sească mijloace de a lupta împotriva ei, trebuie să evocăm bazele Mauritaniei de azi.

Obiectivele colonizatorilor pătrunși în urmă cu 40 de ani în Mauritania se limitau la două acțiuni precise: să „pacifice” o lume în majoritate nomadă și să-și asigure o „zonă de securitate” între Maghreb și Africa neagră occidentală, aflată deja sub dominația lor. După realizarea celor două obiective, ei înțeleseseră că era în interesul lor să mențină cît mai mult vechile structuri, deosebit de eficiente pentru a ține masele într-o stare de total primitivism. „Șefii” și „șeicii”, rămășițe ale vechilor autorități laice și bisericesti ale țării, le-au servit ca intermediari pentru a domina masele. Din această cauză, spre deosebire de majoritatea țărilor africane colonizate, Mauritania nu posedă în ajunul independenței ei decît un embrion extrem de rudimentar de infrastructură administrativă, aproape nici o școală, aproape nici un fel de cadre. În schimb, sistemul tribal era menținut și autoritățile tradiționale nu întîmpinau opoziția nici unui partid sau grupare politică aptă — așa cum a fost cazul în alte părți — să obțină prestigiu în perioada luptei împotriva colonialismului.

De la dobîndirea independenței au trecut opt ani. „Cînd mă gîndesc la viitor — mi-a spus președintele Moktar Ould Daddah — încerc o anumită neliniște în fața a tot ceea ce rămîne de făcut. Dar cînd privesc spre trecut, mărturisesc că încerc o oarecare satisfacție. Căci s-au obținut totuși unele realizări”. Se știe că președintele Ould Daddah este un om modest. Într-un timp foarte scurt, țara sa a făcut un mare pas înainte. Contestat pînă de curînd în însăși existența lui, statul mauritan este recunoscut azi de toate țările, cu excepția uneia singure: Marocul. Mauritania face parte din Organizația Națiunilor Unite și este membru fondator al Organizației Unității Africane. Aflată abia cu doi ani în urmă în fața unor mari dificultăți interne (cînd între cele două populații ale țării — maură și neagră — au izbucnit conflicte violente), Mauritania poate afirma acum că unitatea ei națională a fost înfăptuită în mod ireversibil. Capitala ei s-a ridicat literalmente din nisip în decursul ultimilor șapte ani; a fost organizată o administrație modernă, au fost puse bazele industriei, populația nomadă este în curs de stabilizare, a fost constituit un partid care conduce masele.

Așa cum am putut să constat, P.P.M. întreprinde o acțiune profund folositoare; obiectivele principale definite în rezoluțiile congresului al treilea pentru perioada următoare sînt: reabilitarea muncii, emanciparea femeii, educația cetățenească, dezvoltarea agriculturii.

Dificultățile care, în urmă cu doi ani, deveniseră foarte serioase, și-au pierdut acuitatea. Astăzi se văd premisele care confirmă că mauritanii vor izbui.

Mounira CHELLI

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

SPECTRUL LUI WALLACE

DECLARAȚIA guvernatorului George Wallace potrivit căreia, orice s-ar întâmpla, va fi candidatul la președinție al unui al treilea partid, se va dovedi unul din marile evenimente politice ale anului. Un motiv pentru care această știre a provocat relativ puțină atenție este faptul că toată lumea o aștepta. Era însă unul din acele evenimente pe care nu se poate conta niciodată în mod absolut pînă cînd nu se produce efectiv. Putem fi siguri că asupra guvernatorului Wallace s-au exercitat presiuni uriașe pentru a-l determina să nu participe la cursa cea mare.

În genere, candidații rasiști de felul lui Wallace depind în mare măsură de sprijinul unor oameni foarte bogați din extrema dreaptă a scenei politice americane. Anul acesta, însă, bogătașii ultraconservatori s-au unit în jurul candidaturii fostului vicepreședinte Richard Nixon și al candidaturii potențiale a lui Ronald Reagan, guvernatorul Californiei. De aceea ei nu doreau participarea lui Wallace la cursă așa cum — martor e Dumnezeu! — nici Nixon sau Reagan nu au dorit-o. Adevărul este că cheia oricărei strategii a republicanilor conservatori pentru cîștigarea președinției constă în a-i smulge lui Lyndon Johnson cele aproximativ 100 de voturi ale electorilor din statele extremului sud al S.U.A., unde rasismul constituie problema predominantă. Candidatura lui Wallace anunță în mod aproape cert eșecul acestei strategii. Nu numai că are mult mai multe șanse decît Nixon sau Reagan să obțină voturile electorilor din statele extremului sud dar, în plus, va dispersa o mare parte din voturile republicanilor conservatori din alte state sudice ca Texasul, ajutîndu-l pe Johnson să obțină voturi ale electorilor pe care altfel le-ar fi putut pierde.

Lucrurile nu se opresc aici. Potrivit sondajelor de opinie, Wallace a cîștigat teren în ultimul timp, întrunind de la 10 la 12 la sută din voturile înțregii țări în cadrul unei curse în trei cu Johnson și Nixon. În statele nordice, el obține acum 8 la sută din voturi în cadrul unei asemenea curse în trei. Și, din acest 8 la sută, 5 procente provin din rîndurile republicanilor.

Mai presus de toate, spectrul lui Wallace va tînde în mod clar să aducă cea mai mare parte a voturilor alegătorilor negri, tot mai agitați, lui Lyndon B. Johnson, cu condiția ca principala cursă să se desfășoare între președinte și Nixon. Și pentru președinte acest lucru este mult mai important decît se crede. Să dăm un exemplu: în 1964, senatorul Barry Goldwater a stimulat nu mai puțin de

95 la sută din alegătorii negri să-și dea voturile președintelui Johnson. Dar în alegerile pentru Congres din 1966, numai două treimi din voturile negrilor au revenit democraților — ceea ce reprezintă o scădere uimitoare. A obține din nou obișnuitul procent mare de voturi ale negrilor constituie de fapt una din problemele primordiale ale președintelui.

Problema va fi insolubilă dacă prăbușirea strategiei sudice provocată de Wallace îi va convinge pe republicani să treacă peste Nixon și Reagan și să-l desemneze pe guvernatorul Rockefeller. Se poate presupune că Rockefeller va reuși să-și împartă cu Johnson voturile negrilor în proporție de cel puțin 60 la 40; Rockefeller ar putea reuși chiar să obțină jumătate din ele.

Fără îndoială că Rockefeller ar pierde în favoarea lui Wallace o parte

— E destul să dăm nițel drumul la tivul pardesiului și n-o să se mai vadă rochia...

(Din International Herald Tribune)

mai mare a voturilor republicanilor de dreapta decît ar pierde Nixon sau Reagan. Dar această pierdere ar fi mai mult decît compensată de puterea de atracție infinit mai mare a lui Rockefeller pentru alegătorii albi de centru din ambele partide. Pe scurt, candidatura lui Wallace va ajuta mult candidatura lui Rockefeller, care va fi anunțată în mod cert dacă guvernatorul George Romney va debuta slab în alegerile preliminare.

Faptul că extremiștii aruncă marea masă a alegătorilor în brațele moderaților constituie un fenomen destul de obișnuit. Dar, încă o dată, povestea și semnificația candidaturii lui Wallace nu se sfîrșește aici. Wallace nu întîlnește doar spre 1968. El se pregătește în special pentru 1972, în convingerea că, pînă atunci, continuarea tulburărilor rasiale din orașe îl va transforma dintr-un candidat periferic într-un candidat real la președinție. În California și în alte părți, el a dovedit că prezintă o mare atracție pentru alegătorii albi cu prejudecăți rasiale. Anunțarea candidaturii lui a echivalat de fapt cu lansarea unei politici americane de apartheid.

Joseph ALSOP

reflector

AFACEREA „PAX AMERICANA”

În momentul în care Statele Unite fac apeluri pe cale diplomatică, cerind un sprijin cel puțin moral al lumii occidentale, la Washington a izbucnit o afacere care riscă să contracareze toate eforturile în acest sens. În urma destăinuirilor senatorului William Fulbright, opinia publică americană și internațională a aflat că, în aprilie 1965, o organizație specială a Pentagonului, „U.S. Army Research Office” (U.S.A.R.O.), și-a concentrat eforturile asupra unei probleme politico-strategice care, după părerea sa, avea prioritate asupra oricărei alte preocupări: aceea de a ști care ar fi cel mai bun mod de a asigura Statelor Unite un loc preponderent „în the World”, adică dominația mondială, în cursul anilor care vor veni.

Pentru a obține un răspuns precis și detaliat, U.S.A.R.O. s-a adresat unei întreprinderi particulare, foarte angajată în materie de livrări strategice: „Douglas Aircraft Corporation”. Numele de cod al raportului trebuia să fie „PAX AMERICANA”.

Remediile recomandate de profesorii de la „Douglas Aircraft” au fost, după cit s-a aflat pînă acum, următoarele: 1. Indiferență față de opiniile și reacțiile altor țări membre ale N.A.T.O. cum ar fi Marea Britanie, a cărei părere va deveni într-o tot mai mare măsură „neconcludentă”, dacă nu chiar un bolovan de picioare. 2. Rezervă față de unii aliați din trecut, susceptibili să devină înamici declarați. (Aluzie directă la Paris).

3. Dezvoltarea armamentelor și a forțelor strategice care să includă trupe de elită din cele trei arme. 4. Să se acorde o atenție particulară navelor submarine și spațiale.

Temîndu-se de repercusiunile mondiale ale documentului, Pentagonul a încercat să împiedice publicarea sa.

(Din Combat)

SCLAVII LA OLIMPIA

În Grecia, războaiele erau întreprinse în cursul Jocurilor Olimpice. Ar fi de dorit ca această regulă să fie restabilită, dar ar fi himeric să se creadă că este un lucru posibil. Totuși, neutralitatea necesară existenței Jocurilor nu poate merge pînă acolo încît să se tolereze ca anumite țări participante să nu respecte un minimum de principii fără de care Jocurile și-ar pierde sensul. În caz contrar, aceste țări se găsesc avantajate în dauna țărilor care rămîn credincioase aceluiași principii. În plus, participînd alături de acestea, ele primesc din partea lor un fel de cauțiune morală. Iată rezultatele hotărîrii Comitetului olimpic internațional de a admite Republica Sud-Africană la Mexico. Sub pretextul respectării neutralității politice, hotărîrea încalcă în mod grav și direct principiul fundamental al competițiilor olimpice: acela al egalității, atît sub forma egalității între concurenți cît și sub forma egalității între oameni.

Sclavii nu aveau voie să participe la Jocurile grecești, deoarece ei nu erau considerați membri ai cetății. Jocurile moderne ar trebui să fie și ele interzise sclavilor din următorul motiv: cînd ele devin lupte individuale între țări prin intermediul atleților lor, se iese o înșelătorie dacă una din ele luptă cu gladiatori pe care acasă nu-i recunoaște drept adevărați cetățeni, menținîndu-i în afara propriei ei comunități.

(Din Le Nouvel Observateur).

THE NEW REPUBLIC NEW YORK

DECLINUL IMPERIILOR

PENTRU MULȚI, declinul imperiilor e un lucru trist și rău prevestitor. „A vedea cum este coborât de pe catarg un steag care a fost în serviciul lumii noastre numai pentru că povara lui financiară nu mai poate fi suportată... e un lucru tragic”, scrie „Washington Post”, vorbind despre hotărârea Angliei de a-și retrage trupele din Orientul Mijlociu și din Asia. Tragică sau nu, căderea imperiilor și ridicarea unor națiuni noi sînt fapte concrete. În orice caz, lumea nu va fi făcută mai bună, mai sigură, dacă vom pretinde că Statele Unite pot culege ceea ce englezii au lăsat să cadă. Ceea ce s-a încheiat nu este doar misiunea imperială britanică, ci însăși epoca imperiilor. Marile puteri vor continua și mai departe să aibă răspunderi speciale, în raport cu forța lor. Dar manipularea sau impunerea vieții interne a statelor mai slabe nu poate intra în cadrul acestor răspunderi. S-ar putea ca luptele violente pentru putere să se dovedească a fi regula, nu excepția, în unele țări în curs de dezvoltare și tentația de a interveni va continua.

Visul menținerii unei prezențe militare imperiale în societățile mai puțin avansate nu este mort, lucru ilustrat de trupele americane din Vietnam și Taiwan. Este însă un vis. Capacitatea unui mare stat de a-și extinde influența prin încercarea de a controla problemele interne și externe ale altor state a fost discreditată. Și unul din motivele acestei stări de lucruri este că ideea democratică de autodeterminare a prins.

Nu toate puterile imperiale au renunțat la ceea ce ele considerau a fi destinul lor manifest, într-un mod atât de elegant ca englezii. Germanii au trebuit să fie înlăturați cu forța de către primul război mondial din poziția lor imperială. Japonezii, olandezii, francezii, italienii au luptat cu îndrăzneală pentru a-și menține influența în Asia sau Africa. În cele din urmă, fiecare a trebuit să se retragă. Și se poate prevedea că nici hegemonia portugheză asupra Angolei nu va supraviețui următorului deceniu.

În propria lor regiune, emisfera occidentală, Statele Unite au învățat care sînt limitele marii puteri. La o distanță de 90 de mile în largul coastelor noastre, ceea ce era de neconceput a devenit tolerabil — Cuba comunistă continuă să rămână Cuba comunistă. Protectoratele noastre imperialiste asupra unor țări ca Panama, Republica Dominicană, Haiti și Nicaragua au dispărut de multă vreme. Și nici chiar prezența noastră militară în minusculul stat Guatemala nu poate asigura securitatea ofițerilor americani pe străzile acestei țări.

Realitatea acestei epoci, în contrast cu dominația americană, nu permite revenirea la un izolaționism de modă veche. Nu acesta este înțelesul său. Timpurile de astăzi cer ceva cu totul diferit în privința modului în care societățile industriale mai favorizate se comportă cu țările în curs de dezvoltare. Un fost ministru al finanțelor și economiei din Iran, Janangir Amuzegar, a subliniat că „naționalismul țărilor în curs de dezvoltare, manifestat astăzi, ca și acela al țărilor aflate în aceeași situație din secolul al XIX-lea, reprezintă un protest împotriva lipsurilor economice, a confuziei sociale și a dependenței politice. Dar, spre deosebire de situația existentă cu un secol în urmă, aspirațiile legitime spre o viață mai bună nu pot fi împlinite prin expansiuni teritoriale, subjugare comercială și o diplomatie a canoniștilor, în dauna altor națiuni, țări sau continente. Bătălia trebuie câștigată prin eforturile combinate ale oamenilor și printr-un influx generos de asistență externă (nu arme, pe care Statele Unite caută astăzi să le plaseze cu maximum de eforturi) din partea rudelor lor mai bogate. Dar a accepta caritatea și a păstra mîndria sînt noțiuni care, de obicei, nu se împacă. Într-adevăr, cu cît țara este mai mică și cu cît resursele ei sînt mai slabe, cu atît este mai mare dorința ei de a beneficia atît de independență cît și de progresul economic în același timp”.

Pentru moment, Statele Unite sînt imobilizate de un „angajament” în Asia care a transformat un război civil într-un război internațional brutal și inutil. În cele din urmă vom fi obligați să acceptăm în Vietnam ceea ce vietnamezii înșiși vor hotărî. Și ceea ce ar trebui să căutăm și să planificăm de pe acum, este ceea ce va urma dincolo de imperialism, adică un efort colectiv, social și economic, lipsit de constrîngere, depus de către țările avansate și care să poată da națiunilor mai noi o speranță reală de progres.

O simbolică demonstrație de solidaritate cu Vietnamul luptător: tineri parizieni adaugă celebrului boulevard Saint-Michel denumirea de Strada Vietnamului eroic

Samdech PENN-NOUTH

PRIMUL MINISTRU AL CAMBODGIEI

La 27 ianuarie, printul Norodom Sianuk, șeful statului cambodgian, a anunțat că, din dorința de a se reveni la prevederile Constituției, renunță la președinția Consiliului de Miniștri (funcție pe care a îndeplinit-o din aprilie 1967), hotărînd formarea unui nou guvern.

Cabinetul precedent, numit „guvern de excepție”, fusese format la 30 aprilie 1967 de printul Sianuk în virtutea deplinei puteri pe care i le acordase Adunarea Națională, în urma demisiei președintelui de consiliu, generalul Lon Nol. Norodom Sianuk a preluat atunci președinția guvernului, desemnînd însă ca prim-ministru delegat pe Son Sann.

În fruntea actualului guvern a fost numit Samdech Penn-Nouth, consilier al guvernului și unul din cei mai vechi colaboratori ai șefului statului.

Născut în 1906, Penn-Nouth a urmat cursurile școlii cambodgiene de administrație. El își începe cariera politică de tînră. În 1940 este numit asistent în Ministerul Palatului; în același an deține temporar portofoliul Ministerului de Finanțe, iar între 1946—1948 este guvernator al orașului Pnom-Penh.

Penn-Nouth a fost de mai multe ori prim-ministru: din septembrie 1948 pînă în ianuarie 1949, apoi între anii 1952 și 1955 și în 1958. Ambasador în Franța în perioada 1958—1960, redevine prim-ministru, deținînd totodată și portofoliile de ministru de interne și ministru pentru problemele religioase în perioada ianuarie—noiembrie 1961; este din nou prim-ministru între noiembrie 1961 și octombrie 1962.

După recentul vot de investitură al Adunării Naționale, Penn-Nouth a declarat că guvernul său va continua „linia trasată în cursul celor nouă luni de guvernul prezidat de șeful statului”. În domeniul politicii interne — a arătat noul premier — eforturile guvernului vor fi îndreptate spre sporirea producției și a exporturilor. Se va acorda o deosebită importanță dezvoltării agriculturii și învățămîntului.

În ce privește politica externă, Penn-Nouth și-a exprimat protestul față de intensificarea agresiunii S.U.A. în Vietnam, cerînd încetarea imediată a războiului. El a declarat că guvernul său va depune în continuare eforturi pentru consolidarea și extinderea mijloacelor de apărare a integrității teritoriale a țării. Primul ministru cambodgian a subliniat că țara sa va continua să promoveze o politică de neutralitate și de menținere a unor relații strînse cu țările prietene.

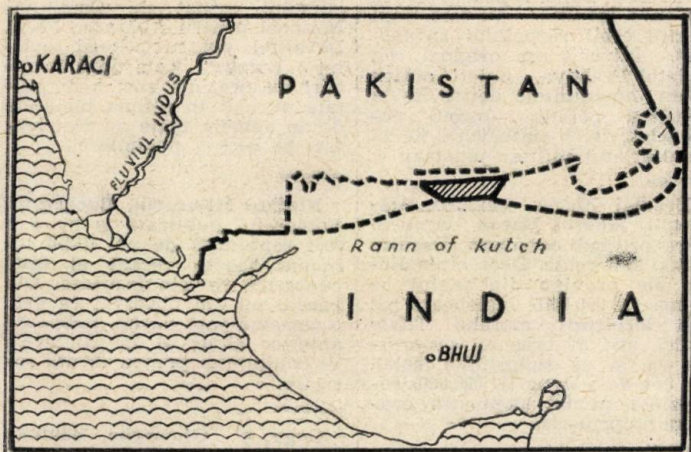
A. M.

RANN OF KUTCH

Constantin Enescu, Brașov: Reprezentantul Iugoslaviei în comisia de arbitraj de la Geneva, Ales Bebler, a fost în dezacord nu cu faptul că s-a atribuit Indiei 90 la sută din teritoriul Rann of Kutch, care forma obiectul unui litigiu între această țară și Pakistan, ci dimpotrivă, cu faptul că nu s-a acordat Indiei întregul teritoriu disputat. El a susținut că frontiera nordică a zonei recla-

mate de India a fost stabilită în 1870 și „a rezistat probei timpului”. Dacă ambele țări vor hotărî să respecte decizia comisiei de arbitraj, se consideră că aceasta ar putea constitui un prim pas spre reluarea tratatelor indo-pakistaneze în problema Kașmirului. Pe harta alăturată sînt indicate limitele zonei Rann of Kutch, atribuită Indiei. Porțiunea hașurată a revenit Pakistanului.

ABDICAREA LUI AL. I. CUZA

Gh. Birț, Brașov: La complotul pentru înlăturarea domnitorului Al. I. Cuza au participat C. A. Rosetti, I. C. Brătianu, Anastase Panu, Grigore Brincoveanu, Gh. Stirbei, Dimitrie Ghica, Constantin Brăileanu, cărora, ulterior, li s-au alăturat fostul prim-ministru Ion Ghica, Lascăr Catargiu, Ion Bălăceanu și alți oameni politici. Cuza, apreciază Constantin C. Giurescu în lucrarea „Viața și opera lui Cuza Vodă” (în care momentul îndepărtării domnitorului este expus pe larg), ar fi putut să țină piept complotiștilor intrucît avea de partea lui doi generali destoinici: pe Ioan Em. Florescu, ministru de interne, și pe Savel Manu, ministru de război. De aceea, complotiștii s-au străduit să atragă de partea lor pe cîțiva dintre comandanții de unități din București, inclusiv pe comandantul gărzii palatului. În noaptea de 11/23 februarie 1866, un grup de ofițeri și civili au pătruns în palatul domnitorului, au forțat ușa încăperii în care dormea Cuza, și cu revolverul în mînă i-au cerut să abdice. Domnitorul a semnat actul de abdicare. Apoi a fost scos din palat și dus în casa unuia dintre oamenii lui C.A. Rosetti. În ziua următoare, Camera și Senatul au fost convocate în ședință extraordinară pentru a lua cunoștință de actul abdicării și pentru a-l proclama ca domn al României, sub numele de Filip I, pe contele de Flandra, din familia domitoare belgiană. (Acesta a refuzat însă coroana).

După două zile, Cuza a părăsit țara escortat de un detașament de cavalerie.

STATUTUL LUXEMBURGULUI

Cornel Liță, comuna Moldova-Sulița, județul Suceava: Luxemburgul este o monarhie. Actualul șef al statului este marele duce Jean. Sistemul legislativ e format dintr-o Cameră superioară, numită de duce, și o Cameră a deputaților formată din 56 de membri aleși pe termen de cinci ani. În afară de participarea sa la Piața comună, Luxemburgul este legat de Belgia în cadrul unei uniuni vamale pe termen de 50 de ani, datînd din 1922, și al unei uniuni economice cu Belgia și Olanda (Benelux), stabilită la 1 ianuarie 1948.

CÎT COSTĂ O CAMPAНИЕ ELECTORALĂ ÎN S.U.A.?

Constantin Hosu, Baia Mare: Fără îndoială că sumele necesare pentru finanțarea unei campanii electorale interzic accesul în posturi politice importante americanilor care nu au posibilitatea de a le plăti ei înșiși sau de a le obține de la prietenii lor politici. În conformitate cu Legea împotriva corupției — adoptată în 1925 — și cu alte legi în același sens, nici o bancă, uniune sindicală sau corporație nu are dreptul să contribuie la finanțarea unui candidat pentru un post federal. Nici o persoană nu poate da mai mult decît 5 000 de dolari într-un an unui candidat sau unui comitet. Nici un comitet politic constituit pentru sprijinirea unui candidat nu are dreptul să colecteze sau să cheltuiască mai mult de 3 milioane anual. Comitetele sînt datoare să raporteze numele tuturor celor ce contribuie cu peste 100 de dolari. În practică, însă, nimeni nu ține seama de aceste reglementări. În 1960, de pildă, comitetul național al Partidului democrat, care în principiu este obligat să respecte limita amintită de 3 milioane de dolari, a anunțat că numai deficitul său a fost de 3 milioane opt sute mii. Orice candidat își poate organiza zeci de comitete separate pentru ca să declare după aceea că nu știe cît au cheltuit în folosul său. În privința contribuțiilor interzise, soluția e simplă: companiile dau bani nu direct ci prin intermediul unor persoane din conducerea lor. Cît despre modul în care au crescut cheltuielile electorale, se spune că prietenii politici ai lui Abraham Lincoln au strîns, în 1846, 200 de dolari pentru a-i sprijini campania pentru Congres și că, după ce a cîștigat, Lincoln le-a restituit 199,25 dolari: circulase călare pe propriul său cal și cheltulise doar 75 de cenți pentru a trata niște muncitori agricoli cu cidru... În 1860, Lincoln a devenit președinte fără a părăsi orașul Springfield și fără a ține vreun discurs. Întreaga campanie electorală a costat 100 000 de dolari, ceea ce în prezent echivalează cu prețul a jumătate de oră de apariție pe ecranele televiziunii. În 1960, John Kennedy a parcurs 44 000 de mile și a ținut 400 de cuvîntări în 45 de state. Partidul său a cheltuit atunci 11 milioane de dolari peste ceea ce va fi cheltuit el însuși. Costul total al campaniei prezidențiale din 1964 a fost de 50 de milioane de dolari. În 1966, campaniile pentru posturile de guvernatori dobîndite de Ronald Reagan în California și de Nelson Rockefeller în statul New York au costat peste 5 milioane de dolari fiecare.

nirea unui candidat nu are dreptul să colecteze sau să cheltuiască mai mult de 3 milioane anual. Comitetele sînt datoare să raporteze numele tuturor celor ce contribuie cu peste 100 de dolari. În practică, însă, nimeni nu ține seama de aceste reglementări. În 1960, de pildă, comitetul național al Partidului democrat, care în principiu este obligat să respecte limita amintită de 3 milioane de dolari, a anunțat că numai deficitul său a fost de 3 milioane opt sute mii. Orice candidat își poate organiza zeci de comitete separate pentru ca să declare după aceea că nu știe cît au cheltuit în folosul său. În privința contribuțiilor interzise, soluția e simplă: companiile dau bani nu direct ci prin intermediul unor persoane din conducerea lor. Cît despre modul în care au crescut cheltuielile electorale, se spune că prietenii politici ai lui Abraham Lincoln au strîns, în 1846, 200 de dolari pentru a-i sprijini campania pentru Congres și că, după ce a cîștigat, Lincoln le-a restituit 199,25 dolari: circulase călare pe propriul său cal și cheltulise doar 75 de cenți pentru a trata niște muncitori agricoli cu cidru... În 1860, Lincoln a devenit președinte fără a părăsi orașul Springfield și fără a ține vreun discurs. Întreaga campanie electorală a costat 100 000 de dolari, ceea ce în prezent echivalează cu prețul a jumătate de oră de apariție pe ecranele televiziunii. În 1960, John Kennedy a parcurs 44 000 de mile și a ținut 400 de cuvîntări în 45 de state. Partidul său a cheltuit atunci 11 milioane de dolari peste ceea ce va fi cheltuit el însuși. Costul total al campaniei prezidențiale din 1964 a fost de 50 de milioane de dolari. În 1966, campaniile pentru posturile de guvernatori dobîndite de Ronald Reagan în California și de Nelson Rockefeller în statul New York au costat peste 5 milioane de dolari fiecare.

NU NUMAI ACTIVITATEA DIPLOMATICĂ

Fac parte din categoria acelor cititori care urmăresc cu asiduitate revista „Lumea” de la primul ei număr. De la bun început trebuie să precizez că-mi oferă multiple satisfacții. Urmăresc cu interes și „Poșta redacției”. Din lectură ei se poate vedea cum sugestiile cititorilor sînt luate în considerație, fie că se suprapun intențiilor redacției, fie că vin să adauge idei noi.

Înțeleg foarte bine că „Lumea”, fiind o revistă de politică externă, are un profil bine conturat. Dar, în același timp, consider că relațiile externe nu se rezumă doar la activitatea diplomatică propriu-zisă. După părerea mea, un act de comerț, un turneu artistic sau sportiv, un congres științific sînt tot atîtea aspecte pe care e firesc ca revista să le trateze. Pe aceeași linie cred că se situează

și relațiile internaționale ale cultelor, ca și ale organizațiilor religioase cu caracter internațional.

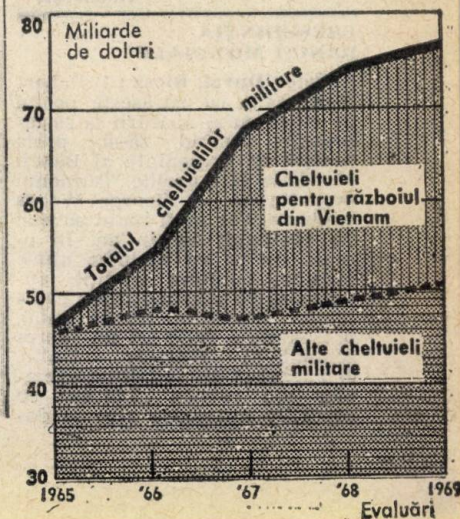
Julian ȘORIN,
București

PRIM-MINISTRI AI ROMÂNIEI ÎNTRE 1862-1944

Doru Radosav, Timișoara: Pînă în anul 1862, Muntenia și Moldova au avut ministere separate. La 22 ianuarie 1862 a fost constituit primul guvern comun pentru ambele Principate, sub conducerea lui Barbu Catargi, șeful partidului conservator. Din 1862 pînă în 1914 s-au succedat la cîrma țării 37 de formații ministeriale, conduse de personalități de seamă ale vieții politice, între care N. Kretzulescu, Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica, Lascăr Catargiu, general N. Golescu, Dimitrie Ghica, general I. Florescu, general Manu, I. C. Brătianu, P. S. Aurelian, P. P. Carp, Titu Maiorescu. Între cele două războaie mondiale, funcția de prim-ministru a fost deținută de următorii (în ordinea succesiunii): I. I. C. Brătianu (partidul liberal), general Al. Averescu (partidul poporului), Al. Marghiloman (conservator), general C. Coandă, I. I. C. Brătianu, general Artur Văitoianu, Al. Vaida-Voievod (partidul național-român), general Al. Averescu, I. I. C. Brătianu, general Averescu, Barbu Știrbei, I. I. C. Brătianu, Vintilă Brătianu, Iuliu Maniu (național-tărănist), G. G. Mironescu (național-tărănist), N. Iorga (național democrat), Al. Vaida-Voievod, I. G. Duca (liberal), dr. C. Angelescu, Gh. Tătărescu (liberal), Octavian Goga (național agrar), patriarhul Miron Cristea, Armand Călinescu, general Gh. Argeșanu, C. Argetoianu, Gh. Tătărescu, Ion Gigurtu, general Ion Antonescu.

PONDEREA RĂZBOIULUI DIN VIETNAM

Adrian Neacșu, Vastui: Într-adevăr, războiul din Vietnam reprezintă cauza majoră a creșterii cheltuielilor militare americane. După cum rezultă și din graficul alăturat, acest război a dus aproape la dublarea bugetului militar al S.U.A.

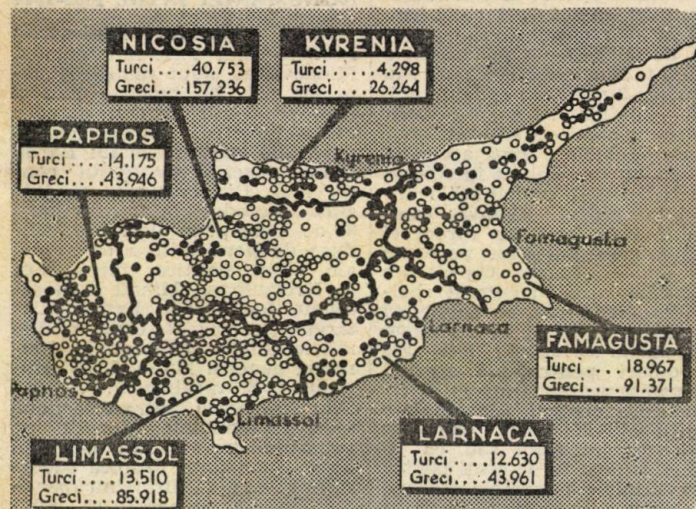

POPULAȚIA CIPRULUI

D. Mach, Cimpia Turzii : Din harta alăturată, pe care o reproducem după un număr recent al ziarului „The New York Times”, rezultă că presupunerile dv. nu sînt întemeiate. Populația turcă nu s-a concentrat într-o anumită regiune a Ciprului

ci trăiește în toate cele șase districte ale insulei, cu o concentrare mai mare în partea de vest. Pe hartă, punctele negre indică prezența populației turcești, iar cercurile — prezența populației grecești.

ALTE ACTE DE PROVOCARE

Recenta incursiune a navei spion „Pueblo” în apele teritoriale nord-coreene nu este decât unul din actele de provocare puse la cale de forțele americano-sud-coreene împotriva Republicii Populare Democratice Coreene. Aș aminti că, în cursul anului 1965, au fost doborâte în spațiul aerian al R. P. D. Coreene două avioane-spion americane: un avion de recunoaștere „L-19” și un alt avion de recunoaștere „RB-47”, dotat cu tunuri de 30 mm și cu echipament pentru detectarea electronică a radarurilor. De asemenea, în cursul anului 1966 a fost doborât în spațiul aerian nord-coreean un elicopter de tipul „HU-1A”, cei doi piloți americani de la bordul său fiind făcuți prizonieri. La 19 ianuarie 1967, vasul de escortă american numărul 19 a părăsit în apele teritoriale ale nordului, deschizând focul asupra coastei. Bateriile de coastă ale Armatei populare coreene au ripostat, scufundând nava americană.

Valentin MUNTEANU
București

PREȘEDINȚIA BĂNCII MONDIALE

Victor Duval, Bicăz : 1) Robert McNamara își părăsește postul de ministru al apărării la 29 februarie, urmînd să-și preia funcția de președinte al Băncii Mondiale la 1 aprilie. Termenul președinției lui George Woods expirase, dar ar fi putut să mai fie prelungit cu un an. În esență nu se va schimba nimic întrucît, conform tradiției întemeiate pe preponderența capitalului american (80 la sută), președintele va fi tot un reprezentant al Statelor Unite. 2) Faptul că ați primit un exemplar din revista „Lumea” cu copertile interioare albe se da-

toarește unei neglijențe tipografice.

MOTIVUL CONDAMNĂRIILOR

Radu Marinescu, Tirnăveni : Fostul comandant al forțelor aeriene ale R.A.U., mareșalul aerului Mohammed Sidky Mahmud, a fost condamnat la 15 ani închisoare, iar vicemareșalul aerului, Ismail Labib — la 10 ani închisoare. Cei doi ofițeri superiori, care fuseseră puși în retragere după războiul din luna iunie, au fost condamnați pentru neglijență în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu. S-a apreciat că neglijenței și incompetenței condamnaților se datorește în mare măsură distrugerea la sol a avioanelor R.A.U. în cursul unui atac prin surprindere efectuat de forțele izraeliene. Totodată, generalul Mohamed Awad Elghhul a fost condamnat la 15 ani muncă silnică pentru că și-a abandonat divizia de blindate în timpul luptelor din peninsula Sinai. Alți patru ofițeri au fost condamnați, pentru motive similare, la muncă silnică pe viață.

MUNTELE ATHOS

Ioan Blaga, Arad. Sub numele oficial de „Muntele Sfînt” (Ayon Oros), Muntele Athos este o republică teocratică a călugărilor ortodocși. În jurul singurului său oraș, Kariai (populația — 429 de locuitori în 1961), funcționează 20 de minăstiri. Populația, exclusiv masculină, era în 1961 de 2687 de oameni, dintre care circa 2000 de călugări. Conferința de la Londra din 1913 a declarat Muntele Athos republică independentă sub protecția Greciei. Actuala ei constituție, întocmită de stăreții minăstirilor în 1924, a fost inclusă în constituția

Greciei din 1927. Guvernul grec este reprezentat de un prefect, dar conducerea efectivă este exercitată de Comunitatea Sfîntă, alcătuită din 20 de reprezentanți ai minăstirilor, numiți pe termen de un an, și de un comitet executiv format din 4 călugări. Începînd din secolul al XI-lea, accesul femeilor pe Muntele Athos este interzis categoric.

Andrei Gh. Nicolae, Ploiești : Caporalul Traian Dumitrescu — al cărui nume îl poartă strada pe care locuim — a fost unul dintre eroii războiului antifascist. Întrucît era originar din județul Prahova, puteți obține toate amănuntele dorite fie la consiliul popular (biroul nomenclaturii și statisticii), fie la comisariatul militar județean.

Neculai Mares, comuna Măgurești, județul Bacău : Ambele cifre privind populația orașului Tokio sînt reale. Deosebirea dintre ele provine din faptul că prima (18 000 000) înglobează pe toți locuitorii marelui Tokio (adică atît ai orașului propriu-zis cît și ai suburbiilor sale), iar cea de-a doua (11 000 000) reprezintă numai populația orașului propriu-zis.

Anatolie Botezatu, Constanța : Ne pare foarte rău, dar colaboratorul nostru nu este ruda dv., a cărei urmă ați pierdut-o din 1945. Notăm însă aici adresa dv.: Constanța, bd. Republicii nr. 61, bloc A 7, scara B, etajul 8, apartamentul 71 și rugăm pe cei ce știu ceva despre soarta familiei Mihail Turcanu, care locuia în 1945 la Drăgășani, să vă scrie.

Marcel Bleahu, comuna Căciua, județul Suceava : Pentru a vă abona la cele două reviste tehnice străine adresate-vă întreprinderii Cartimex din București, str. 13 Decembrie nr. 3.

Adrian Petru Ionescu, Iași : Versurile dv. închinat luptei poporului vietnamez susțin un punct de vedere just, fără a constitui însă ceea ce se numește o poezie. În orice caz, după cum știți, noi nu publicăm versuri.

Liviu Lungu, comuna Gataia, județul Arad : Regretăm că

nu vă putem ajuta, dar problema care vă interesează nu este de competența noastră.

Constantin Radu, comuna Dămieniști, județul Bacău, Dănilă Docu, Zalău : Indiferent de forma în care ar fi prezentate, întrebările referitoare la numărul țării cu care România întreține relații diplomatice și economice și la omul politic român sărbătorit sub auspiciile U.N.E.S.C.O. nu vor primi răspuns înainte de încheierea concursului inițiat de Comitetul Național pentru Apărarea Păcii. De altfel, pentru cititorii revistei „Lumea”, cele două întrebări nu prezintă nici o dificultate întrucît în ultima jumătate de an ambele teme au fost tratate pe larg în paginile ei.

Nicolae Mitocariu, București : Fotografia publicată în nr. 8 a fost reproducă de noi după un număr foarte recent al unei cunoscute reviste franceze. Din păcate nu am observat că este o imagine mai veche, publicată anterior chiar și în „Lumea”. Vă mulțumim pentru atenta sesizare.

Gogu C. Gheorghe, comuna Mija, județul Dimbovița : Nu considerăm justificate reproșurile formulate în scrisoarea dv. la adresa revistei care „nu și-a pus de acord” un reportaj cu datele apărute anterior în „Lumea”. Noi vă putem informa doar că datele despre V-1 și V-2 publicate în „Lumea” poartă girul „Enciclopediei britanice”. Probabil că cealaltă revistă a folosit altă sursă de informare.

Toader Pircu, Iași : Notăm dorința dv. de a citi biografia ale mareșalilor englezi Montgomery și Mountbatten. O vom îndeplini atunci cînd evenimentele vor justifica evocarea personalității lor.

Ing. Paul Diaconescu, Craiova : Reținem propunerea dv. de a publica o relatare detaliată despre procesul respectiv.

Elevii clasei a X-a a liceului din Receaș, județul Timiș : Ne pare rău, dar nu sîntem în măsură să vă furnizăm adresele solicitate.

Lumea

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

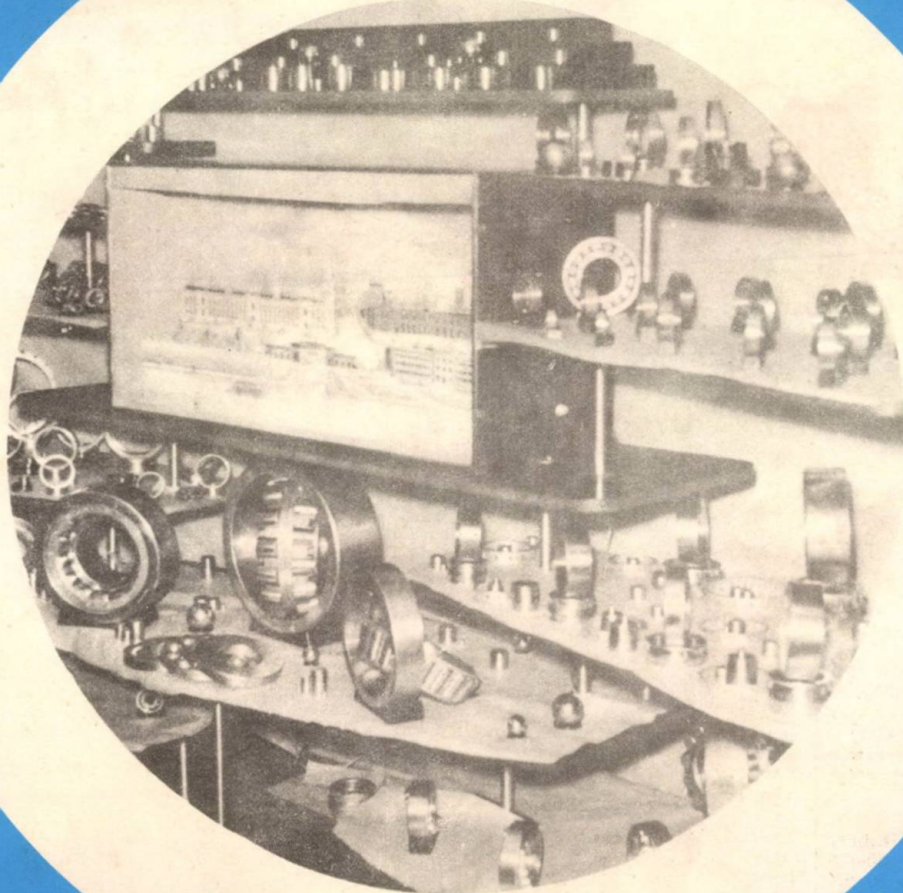
FABRICA DE RULMENȚI **Birlad**

RULMENȚI
RADIALI
ȘI AXIALI
CU
BILE

RULMENȚI
RADIALI
CU
ROLE
CILINDRICE

RULMENȚI
OSCILANȚI
CU
ROLE
BUTOI

RULMENȚI
DE
CONSTRUCȚIE
SPECIALĂ

P. G. h.

**DECADA
CADOURILOR
PENTRU FEMEI**

28 FEBRUARIE — 8 MARTIE

PLACEREA DE A OFERI
BUCURIA DE A PRIMI
UN DAR FRUMOS:

- **Baticuri**, din țesături de mătase naturală sau artificială ;
- **Pălării, umbrele, mănuși, poșete** — modele noi și variate ;
- **Bluze, pijamale, lenjerie** — confecții de cea mai bună calitate ;
- **Jachete, rochii, seturi, jachete-scampolo** — tricotate de lână sau fire sintetice ;
- **Pantofi** după ultima linie a modei : practici, comozi, eleganți.

Decada cadourilor pentru femei

Prezențe latino-americane

BELGIA:
alegeri
anticipate

Reportaj
din
DAR
ES
SALAAM

„Tinerii
pelerini“
ai
fizicii
atomice

11

joi 7 martie
1968

lumea

Robert Fek

La New Haven (S.U.A.),
5 000 de demonstranți
au organizat un „marș al păcii”,
exprimându-și protestul
față de politica americană
în Vietnam.
În fruntea demonstranților
se află
cunoscutul dramaturg
Arthur Miller

După negocierile
purătate în Orientul Mijlociu,
Gunnar Jarring,
mediatorul O.N.U.,
a avut convorbiri la New York
cu U Thant,
secretarul general
al Organizației Națiunilor Unite

Pavilionul României
la Tîrgul internațional
de primăvară
de la Frankfurt (R.F.G.),
care și-a deschis porțile
la începutul
acestei săptămîni

lumea

Nr. 11 (228) 7 MARTIE 1968

sumar

2 COMUNICATUL ȘEDINȚEI EXTRAORDINARE
A C.C. AL P.C.R.

HOTĂRÎREA COMITETULUI CENTRAL
AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

4 EDITORIAL: Un imperativ major al zilelor
noastre. *Constantin Florea*

6 SĂPTĂMÎNA în telegrame

8 CONVORBIRE CU TRAN VAN TU, șeful repre-
zentanței F.N.E. din Vietnamul de sud la Var-
șovia. Bilanț al marii ofensive. *Sergiu Verona*

ARTICOLE ȘI CORESPONDENȚE

10 Dilema belgiană. *Florica Șelmaru*

11 Probe noi la „dosarul Pueblo”. *Radu Pascal*

12 Evoluții în raporturile interamericane. *Anca
Voican*

17 La începutul unui nou mandat prezidențial. Co-
respondență din Helsinki de la Pentti Sorvali

18 Reuniunea Pieței comune. Sub semnul incertitu-
dinilor. *Dr. N. S. Stănescu*

19 90 de ani de la eliberarea Bulgariei de sub do-
minajia otomană. *Lector univ. Ion Babici.*

REPORTAJ PE GLOB

15 Tanzania. *Mircea Bec*

SERIALE

21 Kennedy: Cronica unei dinastii (1) *Richard
Whalen*

23 Istoria bombeii atomice (3). Cum s-au sfârșit
„minunatele vremuri”. *Leandro Castellani și
Luciano Gigante.*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 International Herald Tribune, The New
York Times, Le Monde, Le Nouvel Observateur,
The Times, Marcha.

PROFIL

30 ABDUL HAMID BAKUSH, primul ministru al
Libiei

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr:

UN IMPERATIV MAJOR AL ZILELOR NOASTRE

pag. 4

TRAN VAN TU

șeful reprezentanței F.N.E. la Varșovia

Bilanț al marii ofensive

În ce constă principalele rezultate militare și politice obținute
în ultima lună de Frontul Național de Eliberare din Vietnamul
de sud

pag. 8

Reportaj pe glob

„KARIBUNI” LA DAR ES SALAAM

pag. 15

DE CE ALEGERI ANTICIPATE?

Cum s-a ajuns la actuala situație politică din Belgia

pag. 10

„CLANUL KENNEDY” Cronica unei familii

pag. 21

COMUNICATUL ȘEDINȚEI PLENARE EXTRAORDINARE A C.C. AL P.C.R.

În ziua de 1 martie a.c. a avut loc ședința plenară extraordinară a Comitetului Central al Partidului Comunist Român.

Comitetul Central a examinat la primul punct al ordinii de zi informarea în legătură cu activitatea delegației române și cu modul în care s-au desfășurat pînă în prezent lucrările întîlnirii consultative de la Budapesta și a aprobat hotărîrea ce se publică alăturat.

La punctul al doilea al ordinii de zi, plenara a examinat probleme în legătură cu participarea delegației româ-

ne la ședința ce va avea loc la Sofia în ziua de 6 martie a Comitetului Politic Consultativ al țărilor participante la Tratatul de la Varșovia și a adoptat hotărîri corespunzătoare.

În încheiere a luat cuvîntul secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român — tovarășul Nicolae Ceaușescu — care a subliniat importanța deosebită a problemelor puse în dezbaterile Comitetului Central — organul suprem al partidului nostru — care între congrese discută și hotărăște asupra problemelor fundamentale ale

politicii și activității partidului, asupra măsurilor de însemnătate vitală pentru interesele partidului, ale poporului român, ale națiunii noastre socialiste, asupra activității depuse de partid și guvern pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare cu toate țările socialiste, cu toate partidele comuniste și muncitorești frățești și detașamentele mișcării de eliberare națională, cu toate statele, indiferent de orînduirea socială, pentru salvagardarea păcii și cooperării între popoare.

HOTĂRÎREA COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, întrunită în ziua de 1 martie 1968, a ascultat informarea în legătură cu activitatea delegației române și cu modul în care s-au desfășurat pînă în prezent lucrările întîlnirii consultative de la Budapesta.

Comitetul Central al Partidului Comunist Român a hotărît în plenara din 14 februarie a.c. ca o delegație a partidului nostru să participe la întîlnirea consultativă de la Budapesta, în scopul de a-și aduce contribuția activă la întărirea unității și coeziunii mișcării comuniste, de a acționa, împreună cu celelalte partide participante, în vederea pregătirii unei consfătuiri internaționale menite să reprezinte un aport real la normalizarea relațiilor dintre partidele comuniste și muncitorești, la restabilirea unității lor.

În cadrul întîlnirii consultative, încă înainte de începerea dezbaterilor, delegația partidului nostru a adresat tuturor delegațiilor participante un apel tovarășesc de a se abține să critice, să pună în

discuție sau să judece, sub orice formă, activitatea politică internă sau externă a vreunui partid frățesc prezent sau nu la lucrări. Cu toate acestea, de la început au fost încălcate înțelegerile anterioare, pozițiile exprimate prin documente, precum și asigurările date prin declarații publice de către reprezentanții unor partide că va avea loc un schimb liber și democratic de păreri privind pregătirea consfătuirii internaționale a partidelor comuniste, că nu va fi atacat, condamnat sau judecat nici un partid frățesc. În luările de cuvînt ale unor vorbitori au fost aduse critici și atacuri unor partide comuniste frățești. Astfel, în ședința din 28 februarie a întîlnirii consultative, delegația Partidului Comunist din Siria și-a permis să pună în discuție politica internațională a Partidului Comunist Român și a Republicii Socialiste România, și s-a dat la atacuri și caligrafice jignitoare la adresa partidului nostru și a poziției sale privind consfă-

tuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești.

Delegația Partidului Comunist Român a făcut în legătură cu aceasta o declarație energică de protest. În răspunsul său, delegația siriană s-a eschivat să retracteze atacurile adresate partidului nostru și, deși o serie de delegații s-au desolidarizat de aceste atacuri, întîlnirea nu a luat poziție de dezaprobare față de atitudinea delegatului sirian. Luînd cunoștință de răspunsul delegației siriene la acest protest, și ținînd seama de gravitatea atacului împotriva partidului nostru și de spiritul în care se desfășurau lucrările, delegația noastră a informat Comitetul Central al Partidului Comunist Român.

Analizînd situația creată prin atacurile la adresa unor partide comuniste, între care și partidul nostru, Comitetul Executiv al Comitetului Central a considerat necesar să se adreseze deîndată conducătorilor unor partide comuniste și muncitorești, participante la întîlnire,

arătînd că „ N ASEMENEA CONDI II SE ÎNCALCĂ  N ELEGHEREA REALIZATA PRIVIND CONVOCAREA ACESTEI  N ILNIRI, C  NU SE ASIGURĂ DESFA URAREA UNUI SCHIMB LIBER  I DEMOCRATIC DE PARERI  N LEGĂTURĂ CU PROBLEMA CONVOCĂRII UNEI CONFĂTUIRI MONDIALE A PARTIDELOR COMUNISTE  I MUNCITORE TI. CONSIDERĂM C  ATACUL LA ADRESA ALTOR PARTIDE, A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, ARE DREPT SCOP DE A ÎMPIEDICA SCHIMBUL LIBER DE PARERI  I, DECI, NU CREEAZĂ CONDI II DESFA URĂRII NORMALE A  N ILNIRII. ESTE CUNOSCUȚ C  ASTAZI PROBLEMA SCHIMBULUI LIBER  I DEMOCRATIC DE PARERI ESTE UNA DIN CERIN ELE ELEMENTARE ALE UNOR RELA II NORMALE ÎNTRE PARTIDELE COMUNISTE  I MUNCITORE TI”.

Conducerea partidului nostru a făcut apel la conducerile partidelor respective să ac ioneze prin reprezentanții lor la înțilnirea de la Budapesta pentru a se ajunge la o solu ie care să asigure desf  urarea într-un spirit tov r esc, constructiv a  n ilnirii  i să facă posibilă participarea în continuare la lucrările sale a delega iei Partidului Comunist Român.

Potrivit mandatului primit din partea Comitetului Central al partidului, delega ia rom n  la Budapesta a ridicat, de asemenea, această problemă în fața celorlalte delega ii, ar t nd că în situația creată este necesar să se găsească o formă prin care înțilnirea consultativă să-  exprime dezacordul fața de atacul îndreptat împotriva Partidului Comunist Român. De asemenea, delega ia a subliniat necesitatea de a se face un apel către toate delega iile partidelor participante ca, în cursul  n ilnirii, să se ab in  de la orice atac împotriva vreunui partid fr te , prezent sau nu la  n ilnire. Ea a relevat încă o dată că aceasta este o problemă principală, de care dep nd caracterul  i natura  n ilnirii, însăși orientarea care se imprim  at t actualei  n ilniri, c t  i viitoarei conf t uiri interna ionale.

Partidul Comunist Român consideră drept o cerin  elementară asigurarea la orice întrînire a partidelor comuniste a unui spirit tov r esc  i a unui climat de principialitate, respectarea strictă a c n in ei de a nu se pune în discuție  i de a nu se condamna, în nici o formă, politica  i activitatea altor partide.

Delega ia partidului nostru la Budapesta a făcut eforturile cele mai s ruitoare pentru a se asigura desf  urarea normală a lucrărilor  n ilnirii. Din dorin a de a se găsi o solu ie care să servească acestui scop  i să fie acceptabilă pentru toți participanții, delega ia noastră a propus ca în procesul verbal cu caracter intern al  edin ei să se înscrie următoarea declarație: „DELEGA IILE PARTICIPANTE LA ÎNȚILNIREA DE LA BUDAPESTA CONSTATA CU REGRET C  DELEGA IA SIRIANĂ A CRITICAT UN PARTID FR TE C — P.C.R. —  I CONSIDERĂ C  ACEASTA NU CORESPUNDE SPIRITULUI  N ILNIRII. ELE IAU ACT CU SATISFACȚIE C  DELEGA IA SIRIANĂ  I-A RETRAS AFIRMA IILE FACUTE LA ADRESA POLITICII  I ACTIVITA II P.C.R.

DELEGA IILE  SI EXPRIMA DORIN A CA  N CADRUL  N ILNIRII CONSULTATIVE S  NU FIE ATACAT VREUN PARTID FR TE C. DELEGA IILE RELEVĂ NECESITATEA EFORTURILOR DE A SE EXAMINA LIBER, SUB FORMA DISCU IILOR, ÎNTR-O ATMOSFERĂ TOV R ESCĂ, PROBLEMELE LEGATE DE CONSĂTUIREA INTERNA IONALĂ A PARTIDELOR COMUNISTE  I MUNCITORE TI. FIECARE PARTID POARTĂ RESPONSABILITATEA PENTRU INTERVEN IILE SALE.

DELEGA IILE IAU ACT C  PRIN ACEASTA INCIDENTUL ESTE ÎNCHIS, CEEA CE CORESPUNDE SPIRITULUI DEMOCRATIC  N CARE TREBUIE S  SE DESFAȘOARE LUCRĂRILE  N ILNIRII CONSULTATIVE”.

Cu toată s r uin a depusă de delega ia partidului nostru pentru a se da acestei probleme o solu ie acceptabilă,  i deși unele delega ii au considerat justificate interven iile delega iei române, propunerea men ionat  mai sus nu a fost acceptată.

Deoarece  n ilnirea nu a dezaprobat atacurile împotriva partidului nostru ale delegatului sirian  i nu  i-a  nsu it apelul ca în cadrul  n ilnirii consultative să nu se atace alt partid fr te , delega ia P.C.R. nu mai putea continua să participe la lucrările  n ilnirii.  n conformitate cu hot r irea Comitetului Executiv, delega ia a făcut o declarație de principiu în care s-a arătat situația gravă la care s-a ajuns prin încălcarea normelor de rela ii între partidele fr te ti, prin împiedicarea schimbului democratic de păreri în cadrul acestei  n ilniri,  i s-a retras de la lucrările  n ilnirii p n  la hot r irea ce urma să fie luată de Comitetul Central al Partidului Comunist Român.

Analiz nd situația creată în cadrul  n ilnirii de la Budapesta, plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român aprobă atitudinea  i ac iunile întreprinse de Comitetul Executiv al Comitetului Central.  n același timp, plenara aprobă pozi ia  i activitatea desf  urat  de delega ia Partidului Comunist Român la înțilnirea de la Budapesta, inclusiv părăsirea de către aceasta a  n ilnirii.

Constat nd că la înțilnirea consultativă de la Budapesta nu s-au creat condi ii pentru o dezbatere democratică a punctelor de vedere ale partidelor în legătură cu pregătirea unei conf t uiri interna ionale, că acestei  n ilniri i s-a imprimat cursul punctii în discuție, critic rii  i blamării altor partide fr te ti, plenara Comitetului Central a hot r it ca partidul nostru să nu mai participe la lucrările acestei  n ilniri. Plenara consideră că participarea în continuare la înțilnirea consultativă de la Budapesta ar însemna acceptarea promovării unor practici  i metode de condamnare a altor partide, de impunere a voin ei unor partide altor partide, practici care dăunează în mod grav eforturilor pentru normalizarea rela iilor dintre partide, contribuie la ad ncirea divergen elor existente în s cul mi c rii comuniste, agravează  i mai mult pericolul ad ncirii sciziunii.

Partidul Comunist Român consideră că este de o importan   vitală pentru unitatea mi c rii comuniste promovarea unor rela ii între partidele comuniste bazate pe principiile marxism-leninismului

 i interna ionalismului proletar, pe respectarea independență, egalit  ii  i neamestecului în treburile interne, pe dreptul fiecărui partid de a- i elabora de sine stătător linia politică internă  i externă. Partidul Comunist Român militează pentru promovarea unui climat cu adevărat democratic în mi c rea comunistă, de  n elegere  i colaborare tov r easc , pentru lichidarea oricăror forme de presiuni împotriva altor partide, a atitudinilor de discriminare, a practic i invectivelor  i acuza iilor, a oricăror încercări de a  mp r i partidele comuniste fr te ti în marxiste sau nemarxiste, în interna ionaliste sau na ionaliste, sau în oricare alte categorii.

Pozi ia noastră fermă a fost  i este că nu trebuie întreprins nimic, sub nici o formă, care să aibă drept efect agravarea rela iilor dintre partide, ad ncirea ne n el gerilor  i divergen elor. Dimpotrivă, orice acțiune a partidelor comuniste trebuie să ducă, pas cu pas, spre refacerea unit  ii lor, spre  nt r irea coeziunii tuturor for elor progresiste, antiimperialiste, din lume.

O cons t uire a partidelor comuniste  i muncitore ti nu trebuie să reprezinte un scop în sine. Ea poate contribui la normalizarea situa iei din mi c rea comunistă, poate duce la  nt r irea unit  ii partidelor comuniste  i muncitore ti din întreaga lume, numai dacă în organizarea ei se porne te de la respectarea neabătută a principiilor fundamentale ale rela iilor dintre partidele comuniste, dacă se creează condi ii ca la pregătirea ei să participe în mod democratic, pe bază de drepturi egale, toate partidele comuniste, dacă se asigură posibilit  i reale pentru exprimarea liberă a opiniilor fiecărui partid. Poate servi acestor scopuri numai o cons t uire care porne te nu de la idei  i solu ii prestabilite, ci de la necesit  ile reale ale  nt r irii unit  ii, care nu- i propune să pună în discuție, să judece sau să condamne un partid sau altul, ci să netezească căile spre  n elegere  i colaborare între toate partidele, fără nici o deosebire. Partidul nostru porne te de la ideea că forța fiecărui partid constă în capacitatea de a exprima voin a  i interesele clasei muncitoare pe care o reprezintă, ale poporului din care face parte. Aceasta este o premisă esen ial  pentru îndeplinirea în același timp a îndatoririi sale interna ionale, pentru creșterea contribuției sale la cauza generală a socialismului  i păcii, la  nt r irea frontului antiimperialist.

Hot r ind de a nu mai participa în continuare la lucrările  n ilnirii consultative de la Budapesta, deoarece aceasta nu asigură un schimb liber, democratic, de păreri în legătură cu conferința interna ional  a partidelor comuniste  i muncitore ti, Partidul Comunist Român este animat de dorin a de a milita în continuare pentru dezvoltarea rela iilor cu toate partidele fr te ti — fie că participă sau nu la înțilnirea de la Budapesta — pentru normalizarea rela iilor din mi c rea comunistă  i muncitorească, pentru  nt r irea unit  ii ei, pentru  nt r irea solidarității tuturor for elor progresiste din lume, a întregului front antiimperialist, pentru victoria cauzei socialismului, păcii  i progresului.

UN IMPERATIV MAJOR AL ZILELOR NOASTRE

Comuniştii, masele largi ale celor ce muncesc, întregul nostru popor, luând cunoştinţă de Hotărîrea Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 1 martie, îşi exprimă deplina lor adeziune faţă de această Hotărîre, faţă de întreaga activitate internaţională a Partidului Comunist Român, activitate pusă în slujba întăririi unităţii mişcării comuniste şi muncitoreşti, a promovării unor norme principiale, tovarăşeşti, între partide, în interesul luptei antiimperialiste, al cauzei păcii şi progresului. Înscriindu-se pe linia eforturilor neobosite ale partidului nostru îndreptate spre normalizarea relaţiilor şi dezvoltarea prieteniei şi colaborării frăţeşti între toate partidele comuniste, Hotărîrea şedinţei plenare extraordinare a C.C. al P.C.R. ilustrează încă o dată principialitatea şi consecvenţa politicii Partidului Comunist Român în problema unităţii partidelor comuniste şi muncitoreşti, hotărîrea sa neclintită de a milita, de a face tot ce-i stă în putinţă pentru a contribui activ la coeziunea mişcării comuniste, a tuturor forţelor care luptă pentru socialism, pace şi progres social.

Aşa cum se ştie, partidul nostru a hotărît să participe la întâlnirea consultativă de la Budapesta în scopul de a contribui activ la pregătirea unei consfătuiri internaţionale care să servească în mod real cauzei restabilirii şi întăririi unităţii mişcării comuniste, să constituie un aport eficient la dezvoltarea colaborării între toate partidele, între toate forţele antiimperialiste. „**Partidul Comunist Român** — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **a hotărît să participe la consfătuirea consultativă de la Budapesta cu dorinţa de a contribui împreună cu alte partide la găsirea celor mai bune căi pentru normalizarea relaţiilor între partide, pentru pregătirea în spiritul cel mai democratic a unei consfătuiri mondiale care să ducă la întărirea unităţii mişcării comuniste şi muncitoreşti. Aceasta se poate realiza numai pornind de la principiile marxist-leniniste ale egalităţii depline între partide, ale respectului independenţei fiecărui partid, ale neamestecului în treburile interne, ale respectului reciproc, ale dreptului fiecărui partid de a-şi elabora linia politică corespunzătoare condiţiilor din ţara unde îşi desfăşoară activitatea**”.

În acest spirit, atât înaintea cât şi în timpul întâlnirii consultative, Partidul Comunist Român a acţionat cu consecvenţă pentru promovarea unui climat cu adevărat democratic în mişcarea comunistă, de înţelegere şi colaborare tovarăşească între partide, a depus toate eforturile pentru a asigura desfăşurarea normală a întâlnirii. În cadrul întâlnirii nu s-a statornicit un astfel de climat: unii

delegaţi au criticat şi atacat activitatea unor partide frăţeşti, printre care şi partidul nostru, luându-se tot mai pronunţat un curs contrar normelor de relaţii dintre partide, deşi, înainte de întâlnire, în documentele unor partide, în declaraţii publice ca şi în contactele pe care le-a avut conducerea partidului nostru cu reprezentanţi a numeroase partide frăţeşti se ajunsese la înţelegerea că în cadrul întâlnirii consultative nu vor fi blamate şi etichetate partide frăţeşti. În această situaţie, partidul nostru a depus eforturile cele mai stăruitoare pentru a se asigura desfăşurarea lucrărilor într-un spirit democratic, principal, şi a face posibilă participarea în continuare a delegaţiei române la întâlnirea consultativă. Dar, cu toate aceste multiple eforturi şi deşi o serie de delegaţii au apreciat ca justificate cererile partidului nostru de a se renunţa la condamnarea şi criticarea partidelor, de a se instaura un climat tovarăşesc, constructiv, întâlnirea nu a luat o poziţie de dezaprobare faţă de aceste atacuri şi nu a manifestat receptivitate faţă de apelul de a nu se blama în cursul întâlnirii nici un partid frăţesc. În aceste condiţii, Plenara C.C. al P.C.R. din 1 martie a.c. a hotărît ca partidul nostru să nu mai participe la lucrările întâlnirii consultative.

După cum se arată în Hotărîrea Comitetului Central al partidului, Plenara a aprobat poziţia şi acţiunile întreprinse de Comitetul Executiv al Comitetului Central precum şi activitatea desfăşurată de delegaţia Partidului Comunist Român la întâlnirea de la Budapesta, inclusiv părăsirea de către aceasta a întâlnirii. Examinarea şi dezbaterile unor probleme de asemenea importanţă de către Comitetul Central — organul suprem al partidului nostru care între congrese hotărăşte asupra problemelor fundamentale ale politicii interne şi internaţionale a partidului — constituie o expresie a profundului democratism ce caracterizează întreaga activitate a Partidului Comunist Român.

Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 1 martie, pe deplin justă şi îndreptăţită, este în concordanţă cu principiile fundamentale care călăuzesc întreaga activitate a Partidului Comunist Român.

În aprecierea situaţiei internaţionale, a sarcinilor care revin mişcării comuniste în etapa actuală de dezvoltare a societăţii, Partidul Comunist Român porneşte de la convingerea că un rol hotărîtor în lupta împotriva imperialismului şi reacţiunii, pentru evitarea unui război, pentru pace, libertate şi progres social îl au ţările socialiste, partidele comuniste şi muncitoreşti, clasa muncitoare internaţională, toate forţele antiimperialiste

din lume. Strinsa unitate și coeziune a tuturor acestor forțe — și în primul rând, asigurarea unității mișcării comuniste de care depind într-o măsură hotărâtoare unitatea și forța întregului front antiimperialist — constituie cheazășia desfășurării cu succes, în întreaga lume, a luptei pentru triumful cauzei socialismului și păcii, pentru înfăptuirea celor mai nobile aspirații ale popoarelor.

În condițiile actuale — când, paralel cu creșterea neîncetată a forțelor socialismului și păcii, cu sporirea continuă a influenței lor în rândul popoarelor, are loc o intensificare a acțiunilor agresive ale cuceririlor imperialiste, în primul rând ale imperialismului american, acțiuni îndreptate împotriva cuceririlor revoluționare dobândite de popoare, a suveranității statelor independente, și care pun în pericol pacea omenirii — asigurarea unității partidelor comuniste și muncitorești, întărirea solidarității tuturor forțelor antiimperialiste constituie o cerință istorică fundamentală, sint în ultimă instanță o cauză vitală a clasei muncitoare internaționale și a întregii omeniri progresiste.

Partidul nostru s-a situat și se situează în mod consecvent pe poziția că nu există îndatorire internaționalistă mai importantă decît aceea de a acționa cu hotărîre și perseverență pentru refacerea unității partidelor comuniste și muncitorești, pentru îmbunătățirea relațiilor între toate partidele frățești, pentru dezvoltarea colaborării strînse între ele, potrivit intereselor majore ale clasei muncitoare internaționale, ale tuturor popoarelor. Intensificarea eforturilor pentru restabilirea și întărirea continuă a unității mișcării comuniste, pentru normalizarea relațiilor între toate partidele, evitarea oricărui pas care ar putea să adîncească divergențele existente, folosirea tuturor posibilităților pentru dezvoltarea colaborării între toate partidele, între forțele antiimperialiste, constituie calea sigură a afirmării crescînde a rolului uriaș pe care aceste forțe sînt chemate să-l îndeplinească în lumea contemporană.

Partidul Comunist Român consideră că ceea ce unește partidele comuniste — identitatea ideologiei, lupta comună împotriva imperialismului, pentru socialism și pace — constituie elementul *fundamental*, care trebuie să precumpănească asupra oricăror deosebiri de păreri și a oricăror dispute, să constituie temelia acțiunii perseverente pentru asigurarea unității și coeziunii mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

În condițiile istorice actuale, pornindu-se de la procesele ireversibile de dezvoltare a partidelor, esențial pentru realizarea și întărirea unității mișcării comuniste este respectarea strictă a normelor de bază ale relațiilor dintre partide, asigurarea și dezvoltarea unei atmosfere de încredere, stimă și respect reciproc. Dezvoltarea solidarității internaționaliste dintre partidele frățești, unitatea și coeziunea lor — de care mișcarea comunistă și muncitorească are atîta nevoie — impun aplicarea consecventă a principiilor marxism-leninismului și internaționalismului proletar, ale independenței și egalității partidelor, neamestecului în treburile interne, respectarea dreptului fiecărui partid de a-și hotărî singur politica și activitatea. Elaborarea în mod de sine stătător a liniei politice, a metodelor și formelor de activitate corespunzătoare constituie un drept sfînt, intangibil al fiecărui partid comunist și nimeni, nici un partid și nici un fel de foruri externe nu au dreptul și nu sînt în măsură să pună în discuție sau să critice, să judece sau să condamne activi-

tatea altor partide frățești, cărora poporul din țara respectivă le-a încredințat conducerea destinelor sale.

În marea complexitate de condiții în care activează partidele frățești, în abordarea problemelor și fenomenelor dezvoltării sociale contemporane, ca și în alte probleme, pot apărea, desigur, unele deosebiri de păreri și de interpretare. Partidul nostru consideră însă că asemenea deosebiri de opinii trebuie să fie discutate principial, în mod tovarășesc, avîndu-se în permanență în vedere necesitatea asigurării unității de acțiune, menținerea și întărirea relațiilor de încredere și respect reciproc.

Răspunderea pentru soarta unității mișcării comuniste, datorită de a-și aduce contribuția activă la asigurarea acesteia revin fiecărui partid comunist, fiecărui detașament al mișcării comuniste. O răspundere deosebită revine în această privință partidelor comuniste din țările socialiste — rezeumul cel mai important al păcii și progresului. Eforturile fiecăruia din aceste partide pentru dezvoltarea cu succes a construcției socialiste, pentru înflorirea economiei și culturii, succesele obținute de fiecare țară socialistă constituie o contribuție de mare însemnătate la dezvoltarea sistemului socialist mondial, la creșterea influenței și prestigiului socialismului în lume, la întărirea forței întregului front antiimperialist.

Credincios intereselor fundamentale ale poporului român, cauzei socialismului și păcii, Partidul Comunist Român a desfășurat și desfășoară o largă și permanentă acțiune de dezvoltare a relațiilor de prietenie și colaborare tovarășească cu toate partidele comuniste și muncitorești, își aduce în mod consecvent contribuția activă la asigurarea și consolidarea coeziunii și unității țărilor socialiste, a mișcării comuniste și muncitorești internaționale. În același timp, partidul nostru a militat și militează neobosit pentru dezvoltarea legăturilor cu toate detașamentele clasei muncitoare, cu alte grupări politice și mișcări democratice și progresiste din țările capitaliste, din tinerile state independente, în scopul unirii într-un front larg a tuturor forțelor antiimperialiste, democratice și progresiste.

În hotărîrea Plenei C.C. al P.C.R. din 1 martie a.c. au fost subliniate din nou hotărîrea și dorința sinceră a Partidului Comunist Român de a milita în continuare pentru dezvoltarea relațiilor cu toate partidele frățești — participante sau nu la întîlnirea de la Budapesta — pentru normalizarea relațiilor din mișcarea comunistă și muncitorească. Partidul nostru a acționat și va acționa și în viitor neabătut pentru unitatea mișcării comuniste și muncitorești mondiale, pentru întărirea solidarității tuturor forțelor progresiste din lume, a întregului front antiimperialist — condiție esențială a luptei victorioase pentru înfăptuirea celor mai nobile aspirații ale popoarelor, imperativ major al zilelor noastre.

Izvorul fundamental al forței și vitalității politicii Partidului Comunist Român constă în faptul că această politică exprimă voința și interesele poporului nostru și, în același timp, corespunde intereselor vitale ale socialismului, ale luptei pentru pacea și progresul omenirii. Tocmai aceasta explică adeziunea unanimă a poporului nostru la politica Partidului Comunist Român, sprijinul deplin și entuziast acordat acestei politici de întreaga noastră națiune socialistă.

Constantin FLOREA

1 MARTIE

S-a înapoiat în Capitală delegația Partidului Comunist Român, alcătuită din tovarășii Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., și Mihai Dalea, secretar al C.C. al P.C.R., care a participat la întâlnirea consultativă a partidelor comuniste și muncitorești de la Budapesta.

La sosire, pe aeroportul Băneasa, delegația a fost întâmpinată de tovarășii Chivu Stoica, Leonte Răutu, Virgil Trofin, de membri ai C.C. al P.C.R., activiști de partid. Erau de față Jozsef Vince, ambasadorul R. P. Ungare la București, și membri ai ambasadei.

La plecarea din Budapesta, delegația a fost condusă de Zoltan Komocsin, membru al Biroului Politic, secretar al C.C. al P.M.S.U., Andras Gyenes, adjunct al șefului Secției relații externe a C.C. al P.M.S.U. A fost, de asemenea, prezent Dumitru Turcuș, ambasadorul Republicii Socialiste România la Budapesta.

2 MARTIE

Tovarășul Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, reprezentantul permanent al Republicii Socialiste România în Consiliul de Ajutor Economic Reciproc, s-a înapoiat în Capitală, venind de la Moscova, unde a participat la lucrările celei de-a 33-a sesiune a Comitetului Executiv al C.A.E.R.

3 MARTIE

S-a înapoiat în Capitală, venind de la Sofia, delegația de partid și guvernamentală a Republicii Socialiste România, condusă de tovarășii Chivu Stoica, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., care, la invitația C.C. al P.C.B., a participat la festivitățile prilejuate de cea de-a 90-a aniversare a eliberării Bulgariei de sub jugul otoman.

4 MARTIE

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Uniunii Birmane la București, U Ba Saw, în legătură cu plecarea definitivă a acestuia din Republica Socialistă România.

5 MARTIE

Mărti seara, în drum spre Sofia, a sosit în București delegația Uniunii Sovietice, condusă de tovarășul L.I. Brejnev, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, care va participa la consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al țărilor participante la Tratatul de la Varșovia. Din delegație fac parte A.N. Kosighin, președintele Consiliului de Miniștri, A.A. Gromiko, ministrul afacerilor externe, și mareșalul A.A. Greciko, ministrul apărării al U.R.S.S.

În gara Băneasa, oaspeții au fost salutați de tovarășii Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, Ion Gheorghe Maurer, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Miniștri, Emil Bodnaraș, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat, Mihai Dalea, secretar al C.C. al P.C.R., Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe, general-colonel Ion Ioniță, ministrul forțelor armate, membri ai C.C. al P.C.R., miniștri și alte persoane oficiale.

6 MARTIE

A plecat la Sofia delegația Republicii Socialiste România, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, care va participa la Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al țărilor participante la Tratatul de la Varșovia.

Din delegație fac parte tovarășii Ion Gheorghe Maurer, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Miniștri, Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe, general-colonel Ion Ioniță, ministrul forțelor armate, și Nicolae Blejan, ambasadorul Republicii Socialiste România la Sofia.

new york

MISIUNEA JARRING

Reprezentantul special al Națiunilor Unite în Orientul Apropiat, Gunnar Jarring, și-a întrerupt consultările din țările arabe pentru a se întâlni cu secretarul general al O.N.U., U Thant, în vederea unor comunicări privind rezultatul deplasărilor sale în Orientul Mijlociu. Conținutul relatărilor lui Jarring nu a fost dat publicității, dar în capitalele țărilor interesate ministrul izraelian Aba Eban a reafirmat că guvernul său este interesat în realizarea unor negocieri directe cu reprezentanții arabi, în timp ce purtătorii de cuvânt arabi continuă să se arate neliniștiți de hotărîrea guvernului izraelian de a înlocui denumirea oficială de „teritorii aparținînd inamicului” (cu referire la peninsula Sinai, Cisiordania, Ierusalimul iordanian și unele zone siriene) prin „zone ocupate militar”.

Mediatorul O.N.U. intenționează să plece de la New York la Nicosia, unde, și-a exprimat el speranța, părțile interesate vor trimite de asemenea reprezentanți. I se atribuie lui Gunnar Jarring presupunerea că prezența, concomitent, la Nicosia, a reprezentanților diverselor guverne, ar putea duce la contacte directe. Nicosia ar putea deci deveni — observă „Le Monde” — „un al doilea «Rhodos»”. (Aici a fost încheiat în 1949 armistițiul dintre Izrael, pe de o parte, și Egiptul și Iordania, pe de alta).

djakarta

SUBSTITUT PENTRU PREZENȚA
BRITANICĂ ?

La începutul acestei săptămîni, la Djakarta a sosit cel care, cu mai puțin de trei ani în urmă, ar fi fost cel mai imposibil oaspete al Indoneziei: premierul malayezian Tunku Abdul Rahman. În primele săptămîni după evenimentele din 1965, militarii în ascensiune nu repudiaseră, cel puțin în cuvinte, confruntarea cu „Federația Malayeză, creație a neocolonialismului britanic”, declarată de expreședintele Sukarno, dar consolidîndu-și puterea, noii guvernanți au renunțat la confruntare. Acum se știe, de altfel, că bazele britanice din această zonă vor fi închise în 1971. Element de surpriză: guvernele de la Djakarta și Kuala Lumpur sînt, așa cum arată agenția Reuter, tentate să discute „planuri comune de apărare”.

quito

PREELECTORALA

„Actuala campanie electorală în vederea desemnării viitorului șef de stat se desfășoară în condiții excepționale și cu totul noi”, a remarcat ministrul de interne ecuatorian Benjamin Teran Varela. Motivul: desemnarea președintelui, vicepreședintelui, senatorilor și deputaților Congresului național, care va avea loc la 2 iunie a.c., intervine la opt ani după ultimele alegeri pe baza votului direct. După alegerile prezidențiale din 1960 — care l-au desemnat președinte pe Velasco Ibarra — au trecut pe rînd la conducerea țării vicepreședintele Carlos Julio Arosemena (1961), instalat de armată, junta militară condusă de Ramon Castro Jijón (1963), Clemente Yerovi Indabura, numit de juncă președinte ad-interim în aprilie 1966, și, în sfîrșit, Otto Arosemena Gomez, devenit președinte în noiembrie același an, în urma decesului titularului.

Disputa pentru președinție dintre cei trei candidați care și-au anunțat participarea la alegeri — Velasco Ibarra, Ponce Enriquez și Andres Cordova, toți foști președinți ai Ecuadorului — a determinat zilele trecute demisia întregului guvern ecuatorian. Faptul s-a produs — s-a anunțat oficial — la propunerea tribunalului electoral, care a considerat că prin această măsură se vor înlătura bănuielele potrivit cărora anumiți miniștri ar sprijini pe unii din candidați. Ecuatorienii sînt foarte mult ca alegerile din anul acesta să fie cît se poate de imparțiale. Și totuși, deși s-a încercat restabilirea echilibrului între forțele politice care se vor înfrunta la 2 iunie, „schimbările nu au adus nimic nou”, a declarat unul din candidați, referindu-se la rezolvarea crizei guvernamentale prin desemnarea a patru noi miniștri și confirmarea celorlalți șase miniștri vechi.

washington

PROPUNEREA UNOR
MEMBRI AI CAMEREI
REPREZENTANȚILOR

Optsprezece membri demorați ai Camerei Reprezentanților s-au pronunțat în favoarea unei leglementări în problema războiului din Vietnam. Ei au propus ca aceasta să se facă pe baza alegerilor libere, — cu participarea tuturor partidelor, inclusiv a Frontului Național de Eliberare, — precedate de înce-

În Comitetul celor 18

La 6 martie Republica Ghana a celebrat ziua națională. În această zi s-au împlinit 11 ani de la proclamarea independenței de stat. În fotografie: o imagine din Accra, capitala Ghanei

tarea focului sub controlul internațional. După alegeri, declară reprezentanții, toate trupele străine vor trebui evacuate treptat. Evacuarea bazei de la Khe Sanh ar reprezenta o măsură preliminară în acest sens. În timpul unei conferințe de presă, câțiva reprezentanți au declarat că sînt decizi să voteze împotriva oricărei noi cereri de creștere a cheltuielilor militare care ar duce la o nouă escaladare în Vietnam.

ESCALE

Dobbins și Ramey — două baze militare, două escale ale președintelui Johnson. Prima dintre ele, în Georgia, a prilejuit președintelui revelația celui mai mare avion de transport militar construit pînă acum: „C-5-A Galaxy”.

Mulțumit de acest „salt înainte al puterii militare” nord-americane, Johnson a plecat să-și desăvîrșească week-end-ul la baza militară Ramey, din Porto Rico. Acolo a asistat la demonstrațiile de zbor ale bombardierelor B-52. În acest timp, pe străzi se desfășurau tot demonstrații, dar de astă dată de protest împotriva prezenței președintelui în Porto Rico. Întoarcerea la Washington nu a reprezentat începutul unei săptămîni de bun augur, pe masa președintelui aflîndu-se dosarul grevei minerilor de la exploatarea de cupru, care continuă de la 15 iulie anul trecut.

ciudad de panama

NELINIȘTI

Președintele panamez Marco Aurelio Robles (centrist) este acuzat de opoziție (reprezentată de partidele de dreapta), de

„manevre an'constituționale” în vederea asigurării victoriei în alegerile prezidențiale, care se vor desfășura la 12 mai a.c., a candidatului guvernamental. Acesta este punctul de plecare al crizei prin care trece în prezent statul Panama, amenințat — apreciază agenția France Presse — de pericolul declanșării unei lovituri de stat. Majoritatea în Adunarea Națională — atît de necesară în aceste momente președintelui Robles — a fost pierdută.

Luni, președintele Robles a dat un comunicat anunțînd formarea unui cabinet „apolitic”, care ar garanta „alegeri libere și democratice”. Speranțele de reglementare a crizei politice s-au risipit, însă, marți, cînd Adunarea Națională a hotărît desemnarea unui comitet însărcinat să ancheteze învinuirile aduse lui Robles. Dacă se va stabili că este vinovat, Robles va fi suspendat din funcție pînă la judecarea lui, țara urmînd a fi guvernată de vicepreședintele Max Delvalle.

paris

PRELIMINARIILE UNEI ÎNTILNIRI

Președintele Boumedienne a fost invitat de generalul de Gaulle să facă o vizită oficială în Franța anul acesta. Încă cu cîtăva vreme în urmă — anunță agenția France Presse — de Gaulle transmisese guvernului algerian dorința sa de a-l întîlni pe președintele Boumedienne la Paris. Această vizită, apreciază observatorii, ar fi rezultatul normal al politicii de cooperare dintre Franța și Algeria după acordarea independenței în 1962.

În cadrul ședințelor din zilele de 29 februarie și 5 martie ale Comitetului celor 18 state pentru dezarmare de la Geneva, delegații Marii Britanii, Suediei, Cehoslovaciei și Uniunii Sovietice și-au expus punctul de vedere față de proiectul de tratat de neproliferare a armelor nucleare. În cuvîntul său, delegata Suediei, Alva Myrdal, a opinat că „toate delegațiile încep acum să aibă o imagine destul de clară despre poziția altor delegații față de textele proiectului prezentate de delegațiile U.R.S.S. și S.U.A. la 18 ianuarie. Acest lucru este de mare importanță, întrucît păm acum spre ultima etapă a îndelungatelor lucrări ale Comitetului în problema neproliferării: remiterea raportului final Adunării Generale a O.N.U.

Așteptăm cu nerăbdare — a spus delegata Suediei — să luăm cunoștință de redactarea, din nou revizuită, a tratatului în speranța că aceasta va cuprinde esența amendamentelor noastre și a dorințelor pe care le-am exprimat. Dar, așa cum au arătat cîteva delegații înaintea mea, atitudinea noastră definitivă față de acest text nu poate fi cristalizată, firește, decît în cadrul dezbaterilor care vor avea loc în Adunarea Generală a O.N.U. Noi propunem — a spus Alva Myrdal — inserarea unui paragraf suplimentar în preambulul proiectului de tratat referitor la necesitatea urgentă de a se încheia un acord larg pentru încetarea experiențelor nucleare, de a se întări redactarea articolului în legătură cu tratativele pentru noi măsuri de dezarmare și, în sfîrșit, propunem o frază suplimentară în paragraful 3 al articolului 8 care să asigure în mod limpede posibilitatea unor conferințe periodice de revizuire la fiecare 5 ani”.

„Delegația suedeză a fost foarte satisfăcută de sprijinul pe care aceste diferite amendamente l-au primit din partea altor delegații în ultimele cîteva săptămîni, a spus în continuare Alva Myrdal. De fapt, nu am auzit nici un glas împotriva acestei serii de amendamente cuprinse în documentul ENDC/215. Propun în consecință, așa cum consider just, să presupunem că ele au dobîndit un sprijin larg și că își vor găsi locul în textul final și revizuit al tratatului, iar copreședinții îl vor

putea anexa la raportul nostru adresat Adunării Generale”.

Din textul tratatului, a relevat delegata Suediei, trebuie să fie excluse într-o măsură cît mai mare posibilă elemente ca: un tratament special pentru puterile care dispun de arma nucleară precum și posibilitatea unor aranjamente bilaterale speciale în avantajul unor țări care nu dispun de arma nucleară. Tîm să-mi exprim speranța, a spus ea, că copreședinții vor ține seama de aceste puncte de vedere. Dacă în noul lor text de proiect copreședinții nu vor ține seama de punctul nostru de vedere, consider că va trebui să ridicăm încă o dată problema în cadrul dezbaterilor de la O.N.U. Este implicată aici o importantă problemă de principiu.

Ocupîndu-se de aplicarea în viitor a energiei nucleare în scopuri pașnice, delegata Suediei a declarat că împărtășește „părerea exprimată de cîteva delegații că tratatul de neproliferare trebuie să aibă un efect stimulator în această privință”.

În încheierea cuvîntului său, Alva Myrdal a spus: „Sînt sigură că, întocmai ca și mine, toate delegațiile așteaptă cu nerăbdare revizuirea proiectului de tratat pregătit pentru noi de copreședinți. De scopul real al acestui text va depinde hotărîrea finală pe care delegațiile aflate în jurul acestei mese o vor lua în decurs de cîteva săptămîni, împreună cu alte țări membre ale Națiunilor Unite. Dorim în mod sincer ca tratatul să fie ca o săgeată îndreptată spre un viitor mai sigur, un viitor în care dezarmarea nucleară va deveni realitate”.

În cuvîntarea sa, reprezentantul Cehoslovaciei, Pavel Winkler, a declarat, printre altele, că Cehoslovacia „nu consideră tratatul de neproliferare ca un fel final ci dimpotrivă ca un prim pas pe calea spre înfăptuirea unor noi și importante măsuri de dezarmare nucleară”. El a apreciat însă că prevederile actualului proiect de tratat în această privință ar fi suficiente. Delegatul cehoslovac a spus, de asemenea, că „este pe deplin justificată cererea ca statele nenucleare care își asumă obligații în baza tratatului de neproliferare să obțină unele garanții de securitate”.

**În
exclusivitate
pentru
„Lumea“**

In plină ofensivă

UN BILANT AL MARII OFENSIVE

A trecut o lună de când Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud a declanșat marea ofensivă împotriva majorității centrelor urbane aflate încă sub controlul S.U.A. și a bazelor americane de pe întregul teritoriu sud-vietnamez. La mijlocul lunii februarie, acțiunea temerară a forțelor patriotice a fost urmată, după cum se știe, de un al doilea val de acțiuni militare.

Revista noastră a avut prilejul să publice opiniile unor reprezentanți autorizați ai F.N.E., despre evoluția situației militare și politice din Vietnamul de sud. Publicăm în acest număr declarațiile făcute de Tran Van Tu, șeful reprezentanței F.N.E. la Varșovia, trimisului nostru, SERGIU VERONA.

— Cred că este necesar să precizăm, în primul rând, cadrul geografic-militar al situației din Vietnamul de sud. Și în comunicatele F.N.E. și în cele americane veți întâlni în permanență referiri la cele patru zone strategice existente în Vietnamul de sud. Cunoașterea lor este necesară pentru a înțelege nu numai cadrul, ci și dinamica evenimentelor. Astfel:

Zona întâia strategică include regiunile ce pornesc de la paralela 17 spre Platourile Înalte și anume: Quang Tri, Thua Thien, Quang Nam, Quang Tin, Quang Ngai;

Zona a doua strategică, din care face parte atât centrul Vietnamului de sud (Platourile Înalte) — Cong Thum, Pleiku, Doc Lak, Quang Duc, Lam Dong — cât și întreaga zonă de coastă a țării, regiunile Binh Dinh, Phu Yen, Khang Hoa, Ninh Thuan, Binsu Thuan;

Zona a treia strategică (în care au avut loc numeroase înfruntări militare și înainte de actuala ofensivă): regiunile Tay Ninh, Thu Don Mhuot, Bien Hoa, Long Khanh, Bin Tuy, Ba Gia (inclusiv sistemul militar de la capul St. Jacques);

Zona a patra strategică care, practic, se confundă cu delta Mekongului: re-

**TRAN
VAN TU**
șeful reprezentanței
F. N. E.
la Varșovia

giunile Tan An, My Tho, Ben Tre, Go Cong, Tra Vinh, Vinh Long, Can Tho, Sa Dec, Khien Phong, Khien Tuong, Chan Doc, Rach Dia, Ha Tien, Bac Lien, Soc Trang. Geograficește, Saigonul se încadrează în cea de-a treia zonă strategică, dar, de fapt, capitala sud-vietnameză, ca și regiunea Gia Dinh, limitrofă, ocupând o poziție deosebită, este din punct de vedere militar considerată în mod special. Toate cele patru zone strategice menționate au fost afectate de ofensiva noastră — atât de primul, cât și de al doilea val.

Ceea ce consider important este explicarea momentului și a cauzelor determinante ale acțiunilor de avengură ale F.N.E. Noi socotim că cea mai mare importanță a avut-o publicarea în toamna trecută a programului politic al F.N.E. El a lărgit platforma de acțiune a celor mai diferite forțe împotriva invadatorilor americani și a marionetelor saigoneze, pentru formarea unui guvern de coaliție care să reprezinte toate păturile populației. Formularea programului politic nu a presupus numai o acțiune teoretică, ci și cunoașterea exactă, luarea corectă în considerare a stării de spirit a poporului, generalizarea datelor culese de pe întinsul întregului Vietnam de sud. Acum ne este confirmată juste-

tea premiselor programului politic pe care l-am formulat.

În ianuarie a avut loc, timp de câteva zile, o ședință a Prezidiului C.C. al F.N.E. și a Comandamentului suprem al forțelor de eliberare. Noi știam că americanii pregăteau o acțiune armată la începutul sezonului uscat care coincidea cu sărbătorile Tet. Semnalul a fost violarea de către trupele S.U.A. a încetării focului. Noi, însă, nu am fost luați prin surprindere și astfel am pornit ofensiva pe tot frontul.

Din interviul pe care vi l-a acordat colegul meu — reprezentantul F.N.E. la Hanoi*) — cunoașteți elementele caracteristice ale primului val. Al doilea val al ofensivei F.N.E. a început la 15 februarie. El a fost declanșat simultan împotriva a 70 de baze și orașe controlate de dușman.

Frontul Național de Eliberare a făcut bilanțul perioadei care a trecut de la începerea ofensivei. Să ne oprim mai întâi asupra consecințelor militare. Până în prezent, F.N.E. a publicat 3 comunicate. Chiar aseară am primit ultimul comunicat — al treilea — care face bilanțul primei luni: 30 ianuarie—29 februarie. În acest interval, **au fost scoși din luptă** — morți, răniți și prizonieri — **circa 91 000 de inamici, din care 20 000 de soldați și ofițeri din trupele americane și satelite. Unitățile F.N.E. au distrus 3 regimente blindate, 39 batalioane de infanterie, geniu și transport motorizat. Am distrus și doborât peste 1 800 de avioane dușmane, peste 1 300 de tancuri, 90 de nave și ambarcațiuni de luptă etc.** Aș vrea să precizez — pentru a nu exista nici un dubiu — că **F.N.E. dispune de armamentul cel mai modern, capabil să dea lovitură puternice inamicului, inclusiv tunuri antiaeriene moderne.** Și încă o cifră care mi se pare edificatoare: au fost aruncate în aer 1 milion de tone muniții și combustibil american, în urma afectării principalelor baze logis-

*) Vezi „Lumea“ nr. 3

tice ale inamicului și ale depozitelor sale.

În continuare, Tran Van Tu s-a referit la efectele ofensivei F.N.E. asupra ansamblului situației strategico-militare din Vietnamul de sud.

Pentru Vietnamul de sud — a spus el — arterele de circulație rutiere sau feroviare au o importanță excepțională. Ele reprezintă adevărate zone nevralgice, asigurând, uneori pe distanțe de sute de kilometri, singura cale de acces pentru aprovizionarea garnizoanelor inamice. După cum știți, în cursul ultimilor ani, comandamentul american nu s-a putut lăuda vreun moment că deține controlul deplin asupra lor. În urma ofensivei noastre, ei nu au mai putut controla nici una din căile importante de transport. În sistemul șoselelor din Vietnamul de sud, trei au o importanță decisivă din punct de vedere strategic: Șoseaua nr. 1, care traversează întreaga regiune de coastă; alături de ea fiind construită pe aceeași întindere (de peste 1.000 de km) o cale ferată; Șoseaua nr. 2, care leagă Saigonul, prin Can Tho, de extremitatea sudică a țării — Ca Mau; Șoseaua nr. 14, care străbate țara de la sud spre nord în partea sa centrală: Saigon—Ben Me Thout—Pleiku—Dac To—Quang Nang—Hue. După cum puteți remarca, toate localitățile menționate au figurat în repetate rânduri ca puncte de bătălie acerbă. Toate aceste trei șosele sînt în prezent întrerupte în mai multe locuri (acești lucru este valabil și pentru șoselele regionale), ceea ce obligă trupele intervenționiste să recurgă aproape în exclusivitate la mijloacele aeriene pentru aprovizionare. Acest fapt limitează libertatea lor de mișcare. Tactica F.N.E. pornește de la considerentul că numai atacarea și distrugerea obiectivelor militare nu sînt suficiente. Sînt necesare, de asemenea, izolarea dispozitivului american, împiedicarea aducerii de noi efective, de întăriri. După aprecierile noastre, am reușit să paralizăm capacitatea de manevră a celei mai mari părți din grupul de forțe armate americane și am lichidat în același mod cea mai mare parte din forțele marionetă. Așa se explică atacarea și distrugerea de către unitățile noastre a majorității cartierelor generale ale armatei saigoneze.

Am solicitat interlocutorului nostru să ne vorbească despre situația de la Khe Sanh. În legătură cu aceasta, Tran Van Tu ne-a spus:

— Comandamentul forțelor armate de eliberare consideră Khe Sanh-ul ca una din cele mai importante regiuni strategice din Vietnamul de sud. Ea este plasată în apropierea paraletii 17 și, totodată, în apropierea frontierei laotiene. Ce au urmărit americanii fortificind Khe Sanh? Ei au ambiția de a construi o instalație militară complexă drept bază de extindere a războiului împotriva R. D. Vietnam. Deci, pe lângă războiul aerian și naval, un război terestru împotriva R. D. Vietnam. De aceea efectivele concentrate de inamic aci sînt foarte numeroase. Khe Sanh este încadrat în sistemul strategic al zonei inițiale. În acest scop, sînt concentrate trei divizii americane și trei divizii ale armatei marionetă — peste 200.000 de soldați — iar comandamentul american intenționează să trimită aici noi unități. Studiile și aprecie-

rile noastre consideră necesară neutralizarea bazelor americane din această zonă. De aceea, noi am urmărit inițial izolarea Khe Sanh-ului și, într-o a doua etapă, încercuirea ei. Actualmente, ne apropiem zi de zi de această bază.

Tran Van Tu a expus în continuare rezultatele politice ale ofensivei:

Numai datele militare nu pot explica amploarea victoriei raportate. Evenimentele s-au transformat într-o revoltă populară, într-o acțiune revoluționară de masă, inclusiv a populației de la orașe. Pînă la marea ofensivă, au existat lupte politice, dar ele n-au reprezentat o răscălbă de proporțiile celei la care am asistat. Rezultatul ei: **ralierea la cauza luptei poporului sud-vietnamez a unor oameni care pînă la începutul evenimentelor lucrau încă în diferite organe ale administrației marionetă. Militari, personalități politice, intelectuali, uneori chiar și ofițeri de poliție au trecut de partea luptei împotriva agresorilor.** Au apărut numeroase organizații patriotice. În afara organizației create la Saigon, s-a format un organism patriotic în provincia Tha Thien — „Frontul de alianță al forțelor democratice și pașnice”. Întreaga provincie este în momentul de față eliberată. Nu mai există administrație saigoneză, poliție etc. Organizația este prezidată de o cunoscută personalitate, Le Van Hao, pînă în urmă cu o lună profesor de etnografie la universitățile de la Saigon și Hue. Le Van Hao a adresat recent o scrisoare secretarului general al O.N.U., U Thant, protestînd împotriva barbarelor acțiuni față de populație ale armatelor invadatoare americane. În regiunea Cao Dai (provincia Tai Ninh), există o organizație patriotică, formată în vîltoarea evenimentelor, care grupează în jurul ei 8.000 de membri. Nu mă mai refer la organizațiile care au apărut în armata saigoneză și care au cuprins în unele locuri și cadrele de comandă, pînă la comandantul de batalion. Părerea noastră este că, în prezent, în Vietnamul de sud există, **așa cum subliniază programul politic al F.N.E., o vastă alianță națională de luptă împotriva dușmanului.**

Evenimentele din ultima lună — militare și politice — au permis lărgirea regiunii eliberate de F.N.E. Ea s-a extins pînă în orașele de reședință și pînă în cartierele capitalei. **De la paraletă 17 pînă la Ca Mau există — pentru prima oară în acești ani grei de război — o continuitate a regiunii eliberate de F.N.E.** Considerăm aceasta ca un fapt nou, de o deosebită importanță.

Cu privire la perspectivele situației din Vietnamul de sud, șeful reprezentanței F.N.E. ne-a declarat:

— Trebuie, în primul rînd, analizate manevrele S.U.A. Pînă în prezent, rămîn evidente intențiile imperialiștilor americani de a se implanta în Vietnamul de sud. Ei caută să realizeze acest lucru prin toate mijloacele — de la cele militare pînă la cele propagandistice. De pildă, pe plan propagandistic, inamicii noștri sînt foarte perfizi. Ei afirmă în permanență că, după ofensivă, F.N.E. și-ar fi epuizat forțele armate. Ei au declarat că F.N.E. ar fi fost acela care ar fi suferit o înfrîngere, că noi trecem printr-un moment de slăbiciune. Scopul aces-

tei manevre este simplu: tentativa de a denatura adevărul în fața oamenilor muncii din întreaga lume. Ca manieră, procedeul este identic cu cel adoptat în politica față de R. D. Vietnam. La propunerile clare ale R. D. Vietnam — înțetarea necondiționată și totală a bombardamentelor și a actelor de război pentru contacte între R. D. Vietnam și S.U.A. — cercurile imperialiste americane au reluat așa-numita propunere de la San Antonio. Chiar recent, președintele Johnson a insistat asupra acestui lucru. Or, adevărul este că totul constituie o tactică precisă, folosită de cercurile conducătoare americane pentru realegerea lui Johnson ca președinte.

În ceea ce ne privește, reafirmăm că lupta noastră justă și dreaptă urmărește asigurarea pentru Vietnamul de sud a independenței, a păcii, democrației, neutralității, unificării pașnice a țării noastre. Este o luptă îndrăzită și de durată, dar sîntem întru totul convinși de victoria finală. În această direcție recenta ofensivă a F.N.E. consacră o nouă etapă a actualei sarcini strategice stabilite de F.N.E. Lupta noastră este susținută de toate păturile poporului sud-vietnamez. Forțele armate de eliberare sînt hotărîte, mai mult ca oricînd, să lupte împotriva dușmanului și să repurteze victoria deplină.

În încheierea convorbirii noastre, Tran Van Tu ne-a declarat:

În lupta noastră ne-am bucurat și ne bucurăm de sprijinul, aprobarea, ajutorul eficient și prețios al țărilor socialiste, de sprijinul lumii întregi, inclusiv al păturilor progresiste ale poporului american.

Sînt bucuros că am ocazia să reafirm — prin intermediul revistei dv. — satisfacția și mulțumirea Frontului Național de Eliberare, al întregului popor din Vietnamul de sud, pentru sprijinul și ajutorul prețios acordat de România luptei juste a poporului nostru. Conducătorii partidului și statului dv., Partidul Comunist Român, guvernul Republicii Socialiste România, toate organizațiile politice din țara dv., întreg poporul frate român susțin în întregime poziția justă a F.N.E. din Vietnamul de sud, a guvernului R. D. Vietnam. România împărtășește cu noi durerile și suferințele compatrioților noștri, se bucură de victoriile poporului nostru, este gata să ne ajute în continuare pentru a putea îndeplini misiunea noastră istorică — cucerirea independenței, suveranității, autodeterminării poporului nostru, asigurarea păcii și bunăstării femeilor și copiilor vietnamezi.

Vă rog cu acest prilej să transmiteți în numele reprezentanței noastre, în numele Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud, al întregului popor, mulțumirile noastre cele mai sincere, pentru ajutorul care ne este acordat, Partidului Comunist Român, guvernului și poporului român.

Urăm poporului român condus de P.C.R. noi succese pe drumul construirii noii orînduiri și în înfăptuirea politicii sale de salvagardare a păcii în Europa și în întreaga lume. Ne exprimăm dorința ca prietenia indestructibilă între poporul vietnamez — din nord și din sud — și poporul român să se întărească necontenit.

Varșovia, 4 martie

Louvain. Universitatea în fierbere

DILEMA BELGIANĂ

Criza de guvern a început în după-amiaza zilei de 7 februarie, când primul ministru Paul Vanden Boeynants a prezentat regelui Baudouin demisia cabinetului său; demisia a fost primită. Criza de guvern este însă rezultatul și reflectarea altei crize, mai vechi și mai complexe și cu atât mai dificil de soluționat cu cât a trecut din planul controversei politice în acela al „climatului pasional”, după o expresie a premierului demisionar.

Epicentrul seismului a fost Louvain, Universitatea din Louvain. Este cea mai veche universitate din Belgia, mult mai veche decât Belgia însăși: proclamarea independenței și crearea statului belgian au avut loc în 1830, universitatea a fost întemeiată cu patru veacuri înainte (în 1425, de către ducele de Brabant). Până la începutul secolului XX, învățămîntul se desfășura într-o singură limbă, franceză; în 1911 a luat ființă secția flamandă. Astăzi, universitatea are aproximativ 25.000 de studenți, adică 48 la sută din totalul studenților din Belgia, 1.000 de profesori, 2.300 de asistenți, 2.800 de angajați în serviciile tehnice și administrative. Secția franceză și cea flamandă sînt, din punct de vedere numeric, de aceeași importanță. De unde atunci disputa, violența ei, proporțiile pe care le-a luat?

Din faptul că problemele prestigioasei universități fac parte din ceea ce se numește în mod curent conflictul lingvistic dintre walloni și flamanzi. Care, de fapt, nu este el însuși numai lingvistic, ci expresia unor neconcordanțe între situații moștenite din veacul trecut și realități contemporane. Inițial, singura limbă oficială a Belgiei independente a fost franceza. Revoluția din august-septembrie 1830, care duse la proclamarea tînărului stat, se desfășurase

sub influența evenimentelor care avuseseră loc în vara aceluiași an în Franța; limba acestei țări avea o largă circulație internațională, pe plan diplomatic și pe plan de cultură; în plus, era nu numai limba maternă a aproximativ jumătate dintre belgieni, wallonii, dar o vorbeau deopotrivă, dintre flamanzi, clasele avute și intelectuali. De aceea cîta vreme sistemul electoral a fost cel censitar, nici de la alegători, nici (cu atât mai puțin) de la aleși, nu s-au înregistrat obiecții. Situația s-a schimbat din 1921, o dată cu introducerea sufragiului universal: aleșii flamanzi au trebuit să apere limba alegătorilor lor și, zece ani mai tîrziu, „unilingvismul”, francez sau flamand, era proclamat în provinciile respective. Cu aceasta însă dificultățile nu s-au terminat, căci numeroși flamanzi, considerînd cunoașterea limbii franceze ca un simbol (și un instrument) de ascensiune socială, preferau să-și trimită copiii în școli wallone. Succesive legi au căutat să împace cererile populației flamande de a-și rezolva în limba lor maternă raporturile cu organele de stat — și temerile ei de a se găsi, prin necunoașterea limbii franceze, într-o condiție de inferioritate în arena competiției sociale.

Ultima serie de legi în această materie e recentă: din 1963. Atunci a fost definită actuala „frontieră lingvistică”. La prima vedere, țara e împărțită în două regiuni: nordul flamand, sudul wallon. Există însă și o a treia: Bruxelles. Capitala e situată în regiune flamandă, flamandă la origine ea însăși, dar, ca urmare a unui îndelungat proces de centralizare, actualmente dominant francofonă (80 la sută). Declarată bilingvă și supusă unui extrem

de complicat sistem de recrutare a funcționarilor, în care procentele de walloni și flamanzi variază după treapta ierarhică, această așezare continuă să fie obiect de litigiu, nemulțumind ambele părți. (Mai există și o a patra regiune lingvistică, în care, pe un teritoriu minuscul, întrepătrunderile se complică și cu limba germană: la frontiera răsăriteană, cantonul Eupen-Malmédy-St. Vith, unde proporțiile variază de la o comună la alta. Cum însă nu e vorba aici nici de capitală, nici de un mare centru cultural, dificultățile s-au menținut la scară locală.)

Suportul revendicărilor din ce în ce mai apăsate ale flamanzilor în ultimii ani îl constituie crescînda lor prezență, demografică și economică, în realitatea țării. În primul rînd, sînt cei mai numeroși: 5 milioane, față de 3 milioane de walloni și 1 milion de bruxellezi. În al doilea rînd, în timp ce regiunea wallonă e greu lovită în sectorul care a fost cîndva principala ei bogăție, acela al cărbunelui și siderurgiei — la mieznoapte de „frontiera lingvistică” se dezvoltă o dinamică industrie modernă, în primul rînd chimică. În anii 1959—1967 șomajul a scăzut în această jumătate a Belgiei cu 58 la sută, în timp ce în cealaltă jumătate creștea cu 63 la sută (63 de mine închise). „Wallonia moare pentru că s-a ridicat pe marele val al primei revoluții industriale. A doua revoluție, cea tehnologică, are loc în Flandra”, notează Jean-François Kahn într-un articol din săptămînalul parizian „L'Express” (din care sînt preluate și cifrele comparative de mai sus). Schematizînd intrucitva, se poate spune că wallonii, diminueți în momentul de față ca forță economică, se străduiesc din toate puterile să-și mențină influența tradițională pe datele pe care le reprezintă o limbă de circulație internațională și o cultură de prestigiu; că flamanzi, în plin avînt demografic și economic, au sentimentul că succesele lor nu vor fi depline pînă nu vor fi încununate instituțional pe planul spiritului. Din aceste două sentimente de frustrare — cu tot ceea ce noțiunea presupune ca factori afectivi, ca nestăpînire — s-a iscat scînteia care a aprins răzmerița studențească de la Louvain.

În martie 1966, cînd a format guvernul său de coaliție (social-creștini și liberali), actualmente demisionar, Vanden Boeynants ceruse un armistițiu de doi ani în conflictul lingvistic: „Să punem problemele lingvistice la frigider și să ne ocupăm de adevăratele probleme economice, financiare și sociale”. Armistițiul n-a ținut nici două luni: studenții și profesorii flamanzi preconizaseră mutarea secției franceze a Universității de la Louvain în Wallonia; în mai, episcopii belgieni (universitatea este catolică — este chiar cea mai mare universitate catolică din lume — iar episcopii, sub conducerea cardinalului Suenens, sînt forul ei tutelar) dădeau publicității o declarație-răspuns în care refuzau să ia în considerare ideea dezmembrării. Tensiunea a crescut din nou și a continuat în tot acest timp să marcheze — cu intensități variabile, dar fără pauză — viața universității și, într-o măsură apreciabilă, atmosfera vieții publice în general. La jumătatea lunii ianuarie 1968, consiliul academic al secției francofone publica de asemenea un text, reafirmîndu-și intenția de a rămîne pe loc și chiar de a-și lărgi activitatea. Așa a început cea mai recentă și mai violentă serie de ciocniri — care a dus la criza guvernamentală. Doi ani după apelul la armistițiu lansat de Vanden

Boeynants, guvernul e demisionar — iar un om politic belgian, cu memorie și cu limbă deopotrivă de ascuțite, poate replica: „Există în Belgia obiceiul să se pună problemele delicate la frigider, dar se uită că trebuie pusă și gheață”.

Acest om politic, pe care articole din presa occidentală îl citează fără a-i da numele, poate fi dintr-un partid rival, dar poate fi și din propriul partid social-creștin al lui Vanden Boeynants. Căci partidul s-a scindat în aripă wallonă și aripă flamandă — și însuși omul care a declarat căderea guvernului este un social-creștin, Jan Verroken. El a interpellat la 6 februarie guvernul, cerind aplicarea legislației lingvistice la învățământul superior și, în acest cadru, separarea secțiilor Universității de la Louvain cu mutarea celei francophone în Wallonia. Premierul, care încercase să obțină rezolvarea controverselor de către forul tutelar al universității — dar fără succes, deoarece și episcopii s-au scindat în walloni și flamanzi — s-a găsit în fața unui nou dezacord de același fel. De data aceasta, în sinul guvernului — ceea ce nu lăsa deschisă altă cale decât a demisiei.

Din momentul în care, săptămîna trecută, parlamentul s-a dizolvat definind sarcinile celui care-i va succeda după alegerile de la sfîrșitul lunii, campania electorală este deschisă. Că va fi scurtă, spune calendarul. Că va fi dramatică, majoritatea observatorilor — și majoritatea oamenilor politici belgieni. Pentru că legislatura care s-a încheiat atât de abrupt ar fi urmat, normal, să se desfășoare pînă primăvara viitoare — și partidele nu erau nicidecum pregătite să se confrunte în fața urnelor. Pentru că, în plus, evenimentele recente nu numai că au scindat partidul social-creștin și pe conducătorii bisericii catolice (ceea ce nu e de loc fără influență asupra orientării unei largi categorii de alegători), dar au adus în discuție însăși structura statului. Există partizani ai unei formule federale și la social-creștini și la socialiști, există aprehensiuni față de o asemenea formulă mai cu seamă la cei dinții. În mod paradoxal, nici deputatul Verroken, cel care a provocat criza, nu putea dori o consultare electorală precipitată. În „climatul pasional” despre care vorbea Vanden Boeynants, Verroken a jucat rolul ucenicului vrăjitor: consecințele i-au depășit intențiile. Solicitînd voturi în calitate de lider al aripii flamande a P.S.C., el riscă să piardă și dintre alegători și chiar dintre cei 54 de coechipieri — pe de o parte, în favoarea partidului naționalist extremist Volksunie, pe cei atrași de tendințe separatiste; pe de alta, în favoarea partidului liberal (partizan al menținerii unui stat unitar și fostul partener al P.S.C. în guvernul demisionar), pe cei pe care schimbările îi neliniștesc. Este ceea ce explică faptul că aripa flamandă a răspuns cu destulă promptitudine eforturilor conciliatoare depuse de Vanden Boeynants. Aceleași preocupări fac să se vorbească în diferite cercuri politice despre utilitatea unui guvern de uniune națională (social-creștini, liberali, socialiști), care să studieze în mod serios componentele și posibilitățile de soluționare a situației actuale.

Florică ȘELMARU

Probe noi la dosarul „Pueblo”

„Noi am fost capturați în timp ce desfășuram acțiuni ostile în apropierea portului Wonsan, în apele teritoriale ale R.P.D. Coreene, la 23 ianuarie 1968”. „Am încercat să negăm scopul real al operațiunii și pătrunderea în apele teritoriale, dar documentele noastre aflate în posesia armatei populare coreene au dezvăluit țelul real al operațiunii navei-spion, iar din jurnalul de bord și hărți s-a stabilit în mod sigur poziția navei”. Acestea sînt cîteva fragmente revelatoare din textul recentei scrisori deschise adresate președintelui Johnson de către echipajul navei americane „Pueblo”, capturată de nave ale armatei populare coreene, în timp ce desfășura acțiuni de spionaj în apele teritoriale ale R.P.D. Coreene.

Cu alte cuvinte, ceea ce se știa — și era evident din probele aduse pînă acum la lumina zilei — este recunoscut cu claritate de însuși echipajul american. În scrisoare se arată că nava a cules informații, timp de 10 zile, în apele de coastă ale R.P.D. Coreene, din apropierea porturilor Chongjin, Songjin, Mayang Do și Wonsan, despre forțele navale, stabilind amplasarea posturilor de radar de-a lungul țărmului, detectînd posturile de observație și obiectivele amplasate în zona de coastă.

Este, fără îndoială, una din acele mărturii de nedezmîntit care pun în lumină caracterul premeditat al unor asemenea acțiuni întreprinse de Statele Unite în această zonă; ele reprezintă flagrante încălcări ale normelor relațiilor internaționale, contravin intereselor păcii și securității în lume, eforturilor îndreptate spre instaurarea unei atmosfere generale de destindere.

Într-o parte a lumii în care — prin menținerea bazelor militare din Coreea de sud și în alte regiuni ale Extremului Orient — prezența politică și militară a Statelor Unite constituie o sursă permanentă de încordare și periclita-ză în fiecare moment pacea și securitatea ei, asemenea acte provocatoare nu pot decît să înrăutățească situația din această zonă. Mai mult, ceea ce a reieșit cu evidență — și a fost sesizat de toți observatorii politici cu prilejul episodului „Pueblo” — este conexiunea, interdependența dintre evenimen-

tele din Vietnam și cele petrecute în apele teritoriale ale R.P.D. Coreene. Climatul profund dăunător păcii și securității întreținut de intervenția militară a Statelor Unite în Vietnam poate avea urmări deosebit de grave în întreaga zonă a Asiei de răsărit, în același timp, cu rezonanțe profund dăunătoare pentru întreaga evoluție a vieții internaționale. Una din aceste consecințe negative o constituie „Pueblo”.

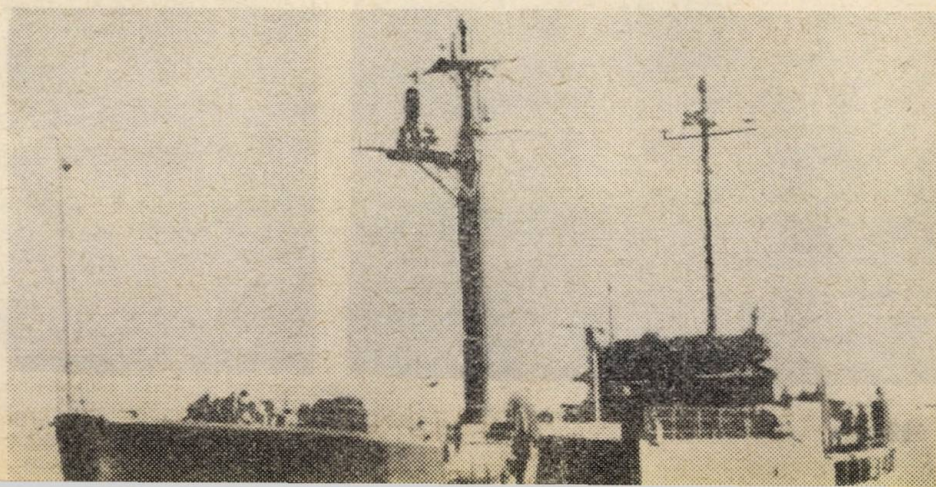
Această condiționare reciprocă reiese și din intențiile Administrației americane de a se folosi de momentul „Pueblo” ca de un pretext pentru a „justifica” sporirea potențialului militar al Statelor Unite în Vietnam și în Extremul Orient. Pe drept cuvînt, senatorul William Fulbright se întreba: „Chemarea sub arme a 15 000 de rezerviști e într-adevăr îndreptată spre înfruntarea așa-zisei «sfidări» a Coreei de nord? Sau e vorba de o măsură plănuită din timp pentru Vietnam...?”

„Repatrierea noastră — se subliniază în scrisoarea echipajului „Pueblo” — poate fi realizată numai dacă guvernul nostru recunoaște în mod deschis faptul că am pătruns în apele teritoriale ale R.P.D. Coreene și că am comis acțiuni ostile și cere scuze în mod sincer pentru aceste acțiuni, dînd asigurări că ele nu se vor mai repeta”. Sînt, desigur, cerințe elementare ale unei acceptări lucide a situației. Nu se poate ști încă reacția Administrației. Dar, a reieșit limpede că gravitatea situației creată prin trimiterea navei-spion în apele teritoriale ale R.P.D. Coreene, implicațiile nefaste ale unor asemenea acțiuni au scos în evidență, încă o dată, necesitatea de a se pune capăt, în mod hotărît, actelor de natură să ducă la primejduirea păcii, la încălcarea intereselor naționale ale statelor.

Numai prin respectarea deplină a normelor de drept internațional, a independenței și suveranității R.P.D. Coreene, ca și a oricărui alt stat, numai prin curmarea tuturor acțiunilor provocatoare, se poate găsi o soluție viabilă, în interesul păcii și securității acestei regiuni, în conformitate cu dezideratele majore ale întregii comunități internaționale.

Radu PASCAL

Nava-spion „Pueblo”

Evoluții

în

raporturile interamericane

Pozițiile latino-americane vizînd revizuirea relațiilor în cadrul Organizației Statelor Americane (O.S.A.) confirmă rolul crescînd pe care-l dobîndesc și în relațiile interstatuale din această zonă a lumii principiile egalității în drepturi și ale colaborării internaționale bazate pe respectarea suveranității fiecărei țări. Totodată, activitatea diplomatică a unor state latino-americane a manifestat în ultimul an inițiative care reflectă preocuparea pentru un curs pozitiv al evenimentelor internaționale. Au fost exprimate poziții constructive, în acest sens, la cea de-a XXII-a sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, în Comitetul celor 18 state pentru dezarmare de la Geneva, la Conferința din octombrie 1967 a „celor 77” de la Alger, ca și la actuala Conferință a Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare de la New Delhi. Căutarea de soluții pentru eliminarea unor surse de încordare, propuneri pentru lichidarea decalajului economic între țările lumii, dezbaterile posibilităților pentru accelerarea dezvoltării pe continentul latino-american sînt cîteva din temele principale abordate de unii delegați latino-americani la aceste conferințe.

Examinarea direcțiilor în care evoluează preocupările interne și externe ale unora dintre țările latino-americane prilejuiește constatarea afirmării unor tendințe de formulare a unei politici proprii chiar de către state care fac parte din O.S.A. Sînt tendințe care oglindesc eforturi pentru apărarea intereseor naționale și, în același timp, contribuții la dezbaterile unor probleme de importanță pentru îmbunătățirea climatului internațional.

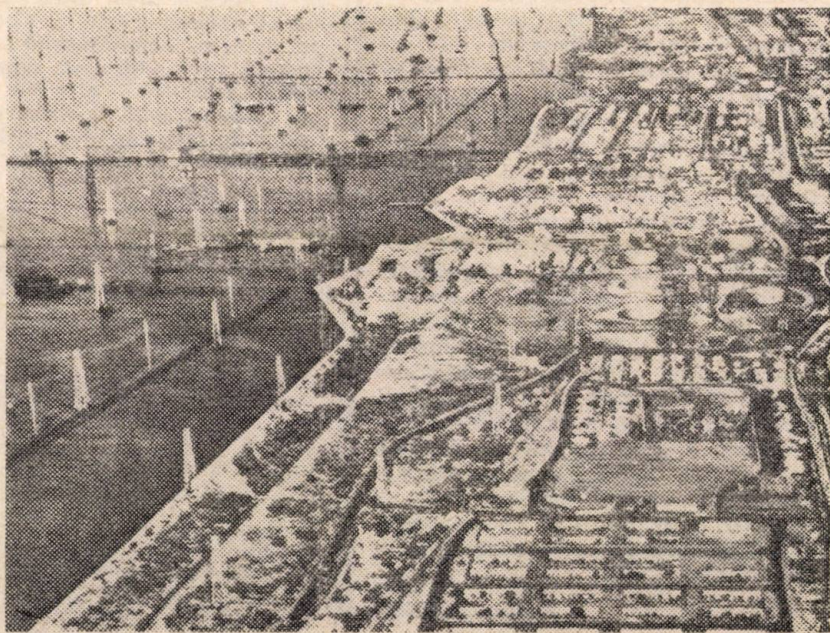
Afirmarea punctului de vedere latino-american pe plan mondial, a remarcat ministrul de externe columbian Zea Hernández la sesiunea a XXII-a a

O.N.U., „stabilește coordonate noi rolului țărilor Americii Latine în eforturile omenirii de a soluționa problemele arzătoare ale contemporaneității. Era momentul ca America Latină să-și aibă o politică a sa proprie, care să reflecte aspirațiile comune ale popoarelor noastre”.

Panamericanismul azi

Pozițiile exprimate în ultima vreme, în diferite probleme ale vieții internaționale contemporane de unele state latino-americane, nu au doar semnificația unei activizări a diplomației lor, ci și semnificația unei afirmări a tendinței de promovare a propriilor interese, tendință care intră, desigur, în conflict cu „tradiționala” influență nord-americană, ducînd la manifestări ale independenței de opinie și acțiune față de Statele Unite. Faptul s-a făcut simțit, în primul rînd, în cadrul O.S.A., unde impunerea necondiționată a punctului de vedere nord-american întîmpină azi o împotrivire sporită.

Conferința la nivel înalt de la Punta del Este (aprilie 1967) a avut un prolog neobișnuit de lung, alcătuit din numeroase reuniuni pregătitoare, consacrate elaborării ordinei de zi. Motivul l-a constituit ciocnirea unor concepții opuse privind activitatea de viitor a O.S.A. pe care Statele Unite caută să o orienteze înspre „o colaborare militară”, în timp ce majoritatea statelor latino-americane așteaptă de la O.S.A., în primul rînd, o contribuție eficientă la stimularea dezvoltării lor economice. În cele din urmă, S.U.A. s-au văzut nevoite să accepte întîietatea dezbaterilor în problemele economice ale continentului. Astfel, „unitatea panamericană”, în formula pe care S.U.A. au vrut să o demonstreze la această conferință, nu s-a manifestat conform așteptărilor. Faptul că obiectivul lor principal — constituirea forțelor militare colective — nu a putut fi impus conferinței, relevă evoluția unui proces de reasezare a relațiilor în cadrul O.S.A. În iulie anul trecut, Argentina — una din cele mai hotărîte susținătoare ale inițiativei Washingtonului de creare a forțelor permanente interamericane — s-a alăturat poziției Braziliei, confirmînd oficial că nu mai sprijină acțiunile de formare a acestor forțe. Apărarea instituțiilor și suveranității na-

ționale „este în exclusivitate de competența guvernelor naționale și a forțelor armate ale fiecărei țări”, se afirma într-o declarație oficială a guvernului brazilian. „Noi, arăta președintele Mexicului, Gustavo Diaz Ordaz, apărăm cu consecvență, iar în unele cazuri cu prețul unor jertfe grele, principiul neintervenției și vom continua să respectăm acest principiu”.

Politica statelor latino-americane față de Statele Unite relevă un proces deosebit de complex și contradictoriu. O serie de state susțin, încă, necondiționat politica S.U.A., ceea ce le facilitează, bineînțeles, un regim preferențial în acordarea „ajutoarelor” și împrumuturilor. Acesta este cazul unor țări ca Bolivia și Nicaragua. Dar, se poate afirma că în prezent, din partea unor forțe politice, inclusiv cercuri guvernamentale din anumite state latino-americane, se manifestă într-o măsură crescândă reacția negativă față de încercarea S.U.A. de a impune conducerii O.S.A. decizii arbitrare care înseamnă amestec în treburile interne ale statelor de pe continent.

„Baza să fie efortul național”

Confruntarea cu fenomenele subdezvoltării — de pondere diferită de la o țară la alta — poate fi considerată elementul comun al unor preocupări latino-americane de ordin general. Bineînțeles, aspectul cel mai des dezbătut este cel referitor la raporturile Americii Latine cu S.U.A.

Consolidarea independenței politice, apreciază tot mai numeroși economiști și oameni politici latino-americani, impune dezvoltarea multilaterală a fiecăruia din aceste state, crearea unor economii naționale puternice.

Preocuparea pentru problemele dezvoltării a fost prezentă în activitatea delegaților latino-americani la lucrările actualei sesiuni a O.N.U. în Comitetul specializat nr. 2, la conferințele O.I.M., precum și la Conferința din octombrie a „celor 77” de la Alger și la actuala Conferință de la New Delhi. Principalele aspecte dezbătute au fost extinderea cooperării între țările latino-americane, a comerțului cu Europa, ca și încercarea de a stabili un front comun cu unele țări afro-asiatice, în vederea reglementării prețurilor la ma-

terile prime și produsele finite. Unii reprezentanți latino-americani au insistat, în special, asupra unui grav aspect al vieții economice contemporane: adâncirea decalajului economic între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, fenomen considerat de ministrul de externe brazilian Magalhaes Pinto „o amenințare serioasă la adresa păcii”. La Conferința internațională a muncii din vara anului 1967, delegații din Chile și Panama au ridicat probleme legate de „necesitățile anihilării decalajului dintre țările în curs de dezvoltare și țările industrializate”. Necesitatea ca relațiile economice internaționale să se desfășoare pe baza principiului echității, fără discriminări, a fost enunțată ca importantă condiție a progresului economic. În Comitetul organizatoric al reuniunii de la Alger, Azeredo da Silveira (Brazilia) a protestat energic împotriva „împingerii la periferie” a țărilor subdezvoltate în ansamblul comerțului internațional. În aceeași ordine de idei, referindu-se la schimbul neechivalent în comerțul dintre țările Americii Latine și Statele Unite, președintele Diaz Ordaz a arătat, în mesajul adresat Congresului Mexicului că, „în momentul în care vor fi stabilite într-adevăr relații echitabile în comerțul internațional, atunci vom putea vorbi despre o dezvoltare economică egală a diferitelor zone ale lumii și despre progres social”.

Repercușiunile negative ale politicii comerciale a S.U.A. asupra economiei statelor în curs de dezvoltare din America Latină au fost evidențiate de Raul Prebisch, secretarul general al U.N.C.T.A.D. Prebisch a relevat la cea de-a V-a sesiune a „Consiliului O.N.U. pentru comerț și dezvoltare” că practicarea unui asemenea sistem discriminatoriu riscă să ducă la atragerea țărilor în curs de dezvoltare în orbita dominației politice a statelor occidentale industrializate.

Critica rezultatelor nefavorabile pentru țările Americii Latine ale „Alianței pentru Progres” este un alt aspect al neconcordanței de interese între țările latino-americane și Statele Unite. O serie de avantaje au fost acordate de această instituție, în special acelor state care au sprijinit necondiționat politica Statelor Unite, în caz contrar împrumuturile de orice fel fiind, nu o dată, sistate. Majoritatea investițiilor

nord-americane în America Latină — prezentate deseori ca „ajutor” — au adus monopolurilor din Statele Unite beneficii mai mult decât consistente.

Problemele acute ale Americii Latine nu au primit, deci, o rezolvare pe măsura speranțelor, pe de o parte, și a promisiunilor, pe de alta. „Alianța pentru progres” se limitează să studieze problemele și în cel mai bun caz menționează racilele existente, dar nu le soluționează”, declara președintele peruvian Belaunde Terry, arătând că „de la înființarea sa în 1961, «Alianța» nu a adus beneficii evidente Americii Latine, pentru că au fost alții care au tras foloasele”. Este motivul pentru care a devenit „o alianță fără progres”, denumire amară, foarte frecventă când se vorbește despre rezultatele ei.

Dar, firește, îmbunătățirea raporturilor de schimb nu este singura, și, mai ales, nu este principala cale de realizare a dezvoltării. Concluziile privind rezultatele nesatisfăcătoare ale primului „deceniu al dezvoltării” (1960—1970) au demonstrat importanța hotărâtoare a programelor interne de dezvoltare, a valorificării resurselor umane și materiale proprii. „Țările în curs de dezvoltare trebuie să înceapă prin a se ajuta ele însele, mobilizându-și resursele interne”, a declarat delegatul Ecuadorului la Conferința pregătitoare de la Alger. „Aceste țări — spunea el — sînt obligate să treacă rapid la etapa industrializării, fără a uita că vor concura cu industriile statelor dezvoltate”.

Extinderea multilaterală a cooperării regionale, însoțită de o colaborare extraregională pe baze echitabile, este apreciată în unele țări ca o completare indispensabilă a acțiunilor pe plan intern: „Efortul național trebuie să fie baza, arăta reprezentantul chilian la cea de-a XXII-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. Colaborarea internațională nu-l poate înlocui, ci doar i se poate subsuma”.

Primatul eforturilor interne a fost din nou evidențiat de José Magalhaes Pinto — ministrul de externe al Braziliei — în ședința de deschidere a Conferinței de la New Delhi: „dezvoltarea — arăta el — este înainte de toate un proces național, fondat pe modernizarea structurilor economice și sociale”.

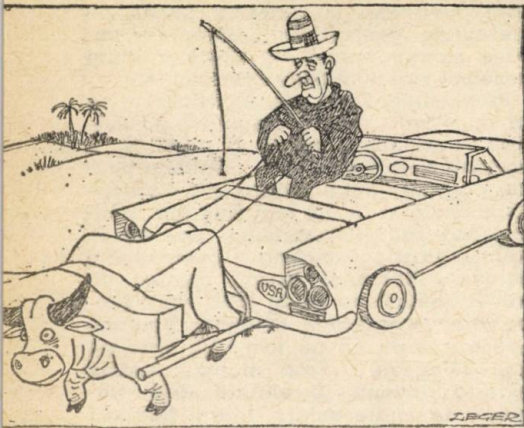
În același timp, în luările lor de cuvânt unii delegați latino-americani au remarcat că un obiectiv important al Conferinței de la New Delhi este și modernizarea comerțului, astfel ca eforturile naționale să nu fie stingherite de obstacole exterioare. Realizarea unui acord asupra formelor și metodelor în vederea sporirii comerțului țărilor aparținând „lumii a treia”, adoptarea unui sistem preferențial pentru exportul de produse manufacturate ale țărilor în curs de dezvoltare, sînt alte cerințe prezentate de majoritatea delegaților din America Latină.

Nu toate statele par să fi ajuns însă la concluzia primatului eforturilor in-

Cuprul, căderile de apă cu un uriaș potențial energetic, petrolul — trei mari bogății ale pământurilor latino-americane, de care depinde progresul economic al multor țări de pe continent. În fotografii: 1) Mina de cupru din Churquicamata (Chile); 2) Sonde pe malul lacului Maracaibo (Venezuela); 3) Cascada Iguaçu (Brazilia)

Cum vede caricaturistul de la ziarul „Vorwärts“ (Bonn) „Alianța pentru progres“

terne. Multe continuă, încă, să acorde înțietate sprijinului din afară, concretizat în împrumuturi, așa-zise „ajutoare” acordate de „Alianța pentru progres”, credite din partea organismelor financiare internaționale etc. Acesta este cazul, mai ales, al țărilor a căror economie este subordonată aproape în întregime monopolurilor străine: Guatemala, Republica Dominicană, Haiti ș.a.

Un climat favorabil dezvoltării

Între constatările pe care le prilejuește observatorilor analiza activității diplomatice recente a țărilor latino-americane se numără și aceea că relația pace-dezvoltare este cercetată — de unele țări — cu atenție crescândă. Ministrul de externe chilian Gabriel Valdes stabilea acest raport de interdependență arătând că „nu putem spera să apărăm securitatea și pacea lumii dacă nu știm să atacăm cu îndrăzneală subdezvoltarea”.

Preocupate de dezvoltarea economică, unele țări latino-americane au arătat interes și pentru crearea unui climat favorabil acestui proces. În 1967, de pildă, a fost încheiat Tratatul de la Tlatelolco pentru interzicerea armelor nucleare în America Latină. Acțiune de larg ecou internațional, Tratatul reprezintă o contribuție importantă pe linia eforturilor pentru rezolvarea dezarmării nucleare.

La ședințele Comitetului celor 18 state pentru dezarmare, cei trei delegați latino-americani care participă la lucrările Comitetului (Mexic, Brazilia, Argentina) au subliniat necesitatea dezarmării generale și totodată utilitatea, ca treaptă spre realizarea acestui deziderat, a unor măsuri colaterale, cum ar fi încheierea unui tratat de neproliferare.

Poziția reprezentanților celor trei țări s-a concretizat în câteva cerințe esențiale: asigurarea prin tratat a unui echilibru de obligații și responsabilități între puterile nucleare și țăările nenucleare, ca și a unor garanții din partea celor dintâi pentru securitatea țărilor care nu posedă arma nucleară; angajamentul puterilor nucleare de a întreprinde negocieri pentru realizarea

unor acorduri în domeniul dezarmării nucleare și în final al dezarmării generale; dreptul țărilor nenucleare de a beneficia de avantajele folosirii tehnicii nucleare în scopuri pașnice. „Nimic din acest tratat, declara reprezentantul Braziliei, Azeredo da Silveira, nu trebuie interpretat ca împietind asupra dreptului inalienabil al tuturor părților de a dezvolta cercetările, producerea și utilizarea energiei nucleare în scopuri pașnice, precum și asupra dreptului de a participa la un schimb cât mai larg posibil de informații despre dezvoltarea, pe viitor, a aplicațiilor energiei nucleare în scopuri pașnice și de a contribui la această dezvoltare”.

Completările sugerate de partea mexicană se referă cu insistență la „dreptul tuturor părților de a face cercetări, de a dezvolta producția și de a folosi energia nucleară în scopuri pașnice, fără discriminare”.

Dat fiind faptul că folosirea pașnică a energiei nucleare reprezintă astăzi unul din cele mai hotărâtoare atribute ale progresului economic și social al omenirii, apare ca legitimă preocuparea unor țări latino-americane, alături de alte țări ale lumii, pentru elaborarea unui tratat de neproliferare a armelor nucleare care să nu constituie o piedică pentru utilizarea energiei atomice în programul lor economic. „În cadrul unei comunități internaționale, inegal evaluate economic, cum este America Latină, renunțarea la înarmarea nucleară nu atrage după sine abandonarea drepturilor noastre inalienabile la dezvoltarea economică și socială”, a declarat delegatul brazilian la Geneva arătând că renunțarea la tehnologia nucleară „ar stabili un statut ireversibil de inferioritate și dependență și ar echivala cu o trădare a aspirațiilor celor mai legitime ale popoarelor spre o viață mai bună”. În Brazilia, de altfel, Comisia națională de energie nucleară a dat publicității știrea despre descoperirea primului zăcămint de uraniu cu înaltă concentrare, uraniu furnizat pînă în vara anului 1967 de Statele Unite. Președintele Costa e Silva a anunțat cu acest prilej hotărîrea Braziliei de a-și dezvolta multilateral sectorul energiei nucleare în conformitate cu interesele naționale de progres economic și tehnic. Descoperirea zăcămintelor de uraniu a fost calificată de ziarul „Correio da Manhã” o „bază pentru intrarea Braziliei în era atomică”, perspectivă cu „o și mai mare semnificație în acest moment cînd se fixează poziția braziliană privitoare la politica nucleară”.

Pe planul politicii externe, principiul respingerii acțiunilor care vizează integritatea statelor se formulează în unele poziții oficiale latino-americane față de războiul din Vietnam. Într-un interviu acordat revistei „Visión”, ministrul de externe mexican, Carrillo Flores, a exprimat poziția guvernului său potrivit căreia „Mexicul este gata să contribuie la găsirea unei soluții viabile pentru ca părțile direct interesate să înceapă cît mai curînd posibil tratative, care să ducă la încetarea războiului”.

Deși nu figura pe ordinea de zi a recente sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., războiul din Vietnam a deținut un loc primordial în cuvîntările majorității delegaților latino-americani, problemă abordată fie numai din con-

siderente „pur umanitare” (ca în cazul Perului), fie datorită complexității implicațiilor sale fundamentale: „Războiul din Vietnam continuă să fie un afront lansat aspirațiilor umanității. Acest război trebuie să înceteze” (Prado Vallejo, Ecuador).

Nu toate statele latino-americane au, însă, această poziție referitor la agresiunea americană în Vietnam. La inițiativa S.U.A., Nicaragua s-a declarat dispusă, la finele anului trecut, să trimită trupe în Vietnam. Nicaragua este singura țară de pe continent „care a uitat trecutul nostru însingurat”, nota un important cotidian latino-american. În afară de Nicaragua, agresiunea S.U.A. în Vietnam este sprijinită, mai mult sau mai puțin tăciș, și de guvernul bolivian, care a admis chiar ideea recrutării unor soldați boliviieni pentru Vietnamul de sud.

Eforturile pentru desprinderea de sub tutela S.U.A. pentru raporturi interamericane bazate pe egalitate în drepturi sînt stînjinite, însă, de o serie de factori care persistă în viața continentului. Nu trebuie uitat, în primul rînd, faptul că existența regimurilor de dictatură militară în țări ca Bolivia, Paraguay, Haiti, în care libertățile democratice au fost aproape complet desființate și în care domnește un climat de represiuni și teroare, constituie un factor serios de frînare a progresului intern și a evoluțiilor politice pozitive în relațiile interamericane. Pe de altă parte, este vorba de existența sistemului latifundiar, care nu numai că blochează mari resurse materiale și umane ale dezvoltării, dar constituie una din principalele piedici în calea transformărilor profunde de ordin structural. Orice acțiuni care vizează inițierea unor programe de reforme se izbesc, în majoritatea țărilor latino-americane, de realitatea persistenței sistemului semi-feudal, de împotrivirea înverșunată a marilor latifundiați („los terratenientes”). De asemenea, trebuie avută în vedere prezența monopolurilor străine și activitatea cercurilor reacționare interne legate de ele. Toate aceste forțe reacționare se opun transformărilor în direcția progresului, încercă să-și impună interesele lor în politica pe plan internațional a acestor țări, se pronunță pentru menținerea „bunelor relații” cu S.U.A.

Elementele noi, care se observă, în orientările de politică externă ale unor state latino-americane intră, deseori, în conflict cu susținătorii politicii „tradiționale” de aliniere necondiționată la linia S.U.A. Totodată, însăși evoluția unor poziții constructive față de marile probleme internaționale se desfășoară cu reticențe, explicabile — mai ales pe planul relațiilor interamericane — prin dependența economică a multora din țările continentului față de Statele Unite. Pozițiile realiste se afirmă printr-o luptă acerbă împotriva cercurilor imperiale din S.U.A. și a forțelor politice potrivnice unor transformări progresiste pe plan intern și internațional. Este un proces în desfășurare, care nu cunoaște, bineînțeles, o evoluție liniară, ci una sinuoasă, cu reveniri dar și cu pași înainte; un proces — în ciuda dificultăților și împotrivirilor din afară, dar și din interior — vizibil în ultima vreme.

Anca VOICAN

TANZANIA

Mircea Bec

„Karibuni” este scris pe frontispiciul clădirii aeroportului din Zanzibar. „Karibuni”, ne spune dr. Suleyman Ali Haji, care ne va însoți în perioada pe care o vom petrece pe insulă, înseamnă în limba swahili „Bine ați venit”.

Un prim contact cu Zanzibarul. Pe drum, spre hotelul „Afrika House”, impresiile se aglomerează vertiginos, transmitându-ne acea stare de incintă și uimire proprie călătorului ajuns pe tărîmul tropical — cocotieri, mangotieri, bananieri, arbori de piine se aliniază în șiruri decorînd străzi, parcuri, grădini. Rotundă, larg răsfirată, coroana „pomului de iarnă” își revărsă în cascade roșul aprins al florilor. Flori de toate culorile și fructe, risipă de fructe, de forme ciudate, cu aromă pătrunzătoare, fructe tropicale orînduite în piramide ispititoare sau așezate în coșuri verzi de foi de palmier, pe care negustorii ambulanți zanzibarezi le poartă pe cap cu ușurință și măiestria tărăncilor noastre muntene. Inscricții, tablouri ale conducătorilor de stat, drapelul național fluturînd aproape pe fiecare clădire, adaugă peisajului o notă sărbătorească specifică. Poporul zanzibarez se găsea în ajunul celei de a patra aniversări a revoluției populare.

Zanzibar

Zanzibarul face parte din Republica Unită Tanzania. O insulă de 1 600 km pătrați, înconjurată de apele Oceanului

Indian, situată la o distanță de 45 de mile de partea continentală a țării. Cei aproximativ 300 000 de locuitori sînt în general descendenți ai triburilor Bantu, veniți de pe continent cu sute de ani în urmă. Restul populației este de origine indiană, arabă sau pakistaneză. Beneficiind de avantajul poziției sale geografice, Zanzibarul a participat activ, din cele mai vechi timpuri, la schimburile comerciale existente între Asia și Africa. Sultanat independent pe vremuri, o dată cu expansiunea colonială europeană în Africa Zanzibarul a intrat în stăpînirea portugheză și apoi engleză.

Aceeași poziție geografică a prilejuit trista transformare a Zanzibarului în principal tîrg al vinzărilor și cumpărărilor de sclavi prinși și adunați aici din diferite colțuri ale continentului negru. Dominația colonială a durat peste 80 de ani. Lupta de eliberare a poporului zanzibarez a înscris mari jertfe și fapte de eroism evocate astăzi cu pietate în numeroasele monumente închinete celor căzuți. Această luptă și-a găsit o primă încununare la 12 ianuarie 1964, cînd masele populare răsulate la îndemnul partidului Afro-Shirazi (creat în anul 1957 și condus de actualul vicepreședinte al R.U. Tanzania, Sheiek Abeid Amani Karume), au răsturnat regimul reacționar al sultanului și au instaurat republica. Citeva luni mai tîrziu, la 26 aprilie 1964, Zanzibarul s-a unit cu Tanganica și cu

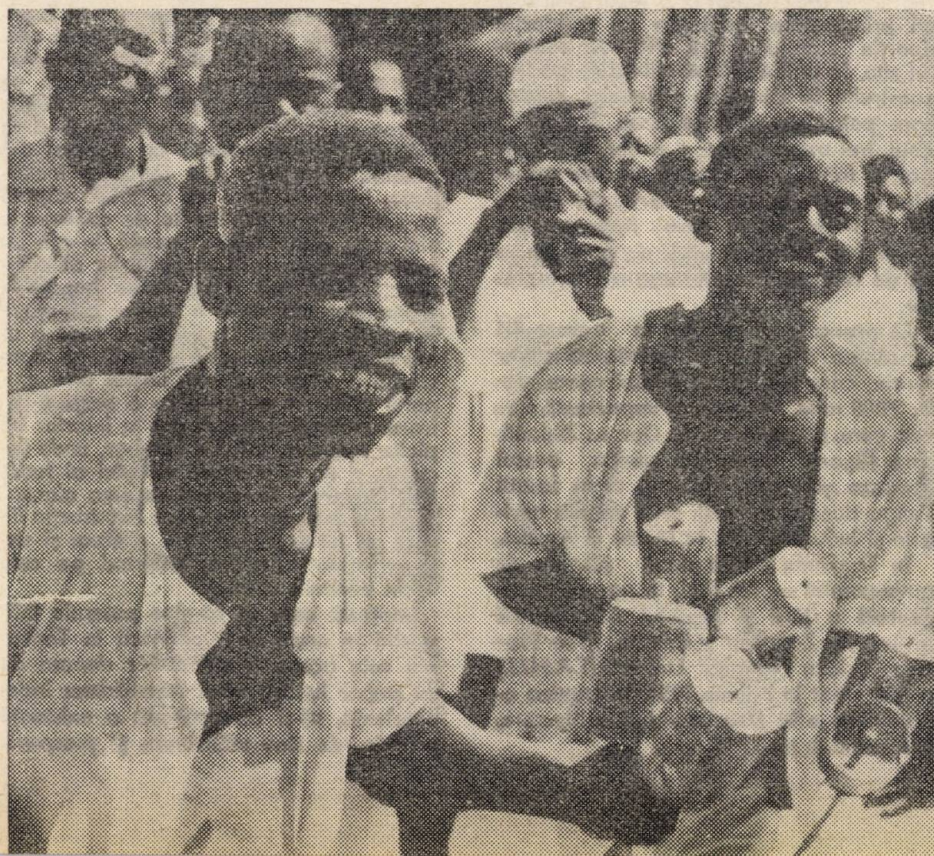
insula Pemba, formînd statul Tanzania, devenit ulterior Republica Unită Tanzania.

Vizitarea orașului Zanzibar și apoi a părții de nord-est a insulei ne-a oferit posibilitatea de a cunoaște indeaproape realizările obținute de poporul zanzibarez în cei patru ani de guvernare a noului regim. La șantierul construcțiilor de locuințe „Kilimani”, din orașul Zanzibar, am admirat silueta zveltă a blocurilor muncitorești, multe în stadiu de finisare. 420 de apartamente moderne vor găzdui în curînd 2 100 persoane. Statul a investit în această construcție aproape 3 milioane de dolari. Tot în capitala zanzibareză se pregătește pentru a intra în funcțiune cea mai mare fabrică de încălțăminte de pe insulă.

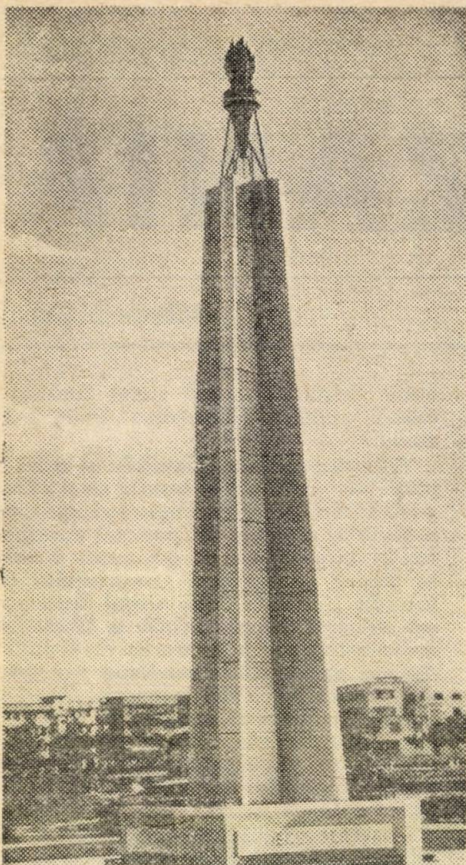
În călătoria noastră spre nordul și estul insulei trecem prin orezăriile de la Kibokwa, cu o suprafață de peste 8 000 de acri. Noua șosea asfaltată „Kisangani” se ramifică unind centrele agricole unde se înalță noile construcții ale fermelor de stat. Ne îndreptăm spre ferma Upenja, care dispune de o suprafață de 1 300 acri — 1 000 de acri pentru culturile de orez și irigații, iar restul de 300 de acri pentru casele țăranilor, grădini de zarzavat și legume, curți de păsări ș.a. Și aici tractorul e pe cale să înlocuiască în mare măsură sapa. Instalațiile tehnice moderne ale fermei permit țăranilor să beneficieze în noile lor locuințe de avantajele curentului electric și ale canalizării. Fermele de stat constituie una din căile de redresare a economiei agricole a țării. Printre primele măsuri inițiate de guvern, după răsturnarea sultanului, s-au numărat naționalizarea pămînturilor deținute de moșieri și redistribuirea lor țăranilor. În urma acestei măsuri, fiecare țăran lipsit de pămînt a primit gratuit o suprafață de 3 acri de plantație cu arbori de cuișoare sau cocotieri. După efectuarea reformei agrare, producția de cuișoare a insulei a sporit impresionant, ajungînd la 14 000 tone, de cinci ori mai mult decît în 1964. Au apărut și primele fabrici de prelucrare a produselor agricole : cuișoare, banane ș.a.

Un scurt popas la reședința guvernamentală de la Chwaka, fostă reședință de vară a sultanului, ne oferă prilejul să admirăm splendida plajă din partea de est a Zanzibarului. Ni se explică rostul unor șantiere zărite în fuga mașinii. Sînt temelile unui nou oraș. Nu numai aici ci și în diferite alte colțuri ale insulei : Bambi, Machui, Mwanda și Chaani. Fiecare va îngloba cite zece mii de locuitori. În planul arhitectural sînt stabilite edificii de cultură : săli de cluburi, biblioteci, centre de radioficare. Ne gîndim la trecut. Numai aici, la Chwaka, 200 de robi asigurau serviciul personal al sultanului. Pe insulă domneau mizeria, ignoranța, bolile. Astăzi, populația zanzibareză se bucură de asistență medicală gratuită. Se construiesc spitale, dispensare, centre de igienă la sate, pentru care s-au pre-

Locuitorii Tanzaniei sînt renumiți pentru înzestrarea lor muzicală și coregrafică

Intr-un sat tanzanian a sosit medicul

„Făclia libertății”, monument ridicat la Dar es Salaam în amintirea zilei proclamării independenței

gătit cadre de specialitate atât în țară cât și în străinătate.

La una din manifestările consacrate aniversării revoluției, un car alegoric simboliza lupta împotriva analfabetismului, împotriva grelei situații moștenite în acest domeniu de la regimul colonial (peste 90 la sută din populație era analfabetă). Acum, învățământul de toate gradele este gratuit. Aproape 40 000 de elevi frecventează școlile primare, 770 școlile de perfecționare pentru învățători, 1 960 de elevi sînt înscriși în școlile medii și 85 de studenți urmează cursurile Colegiului de învățători. Sînt prime realizări ale unui popor hotărît să pornească pe drumul consolidării independenței cîștigate, al dezvoltării economiei naționale, drum anevoios dar ale cărui perspective luminoase se arată neîndoielnice.

Dar es Salaam

Folosim drumul de la aeroport pînă în capitala tanzaniană pentru o primă familiarizare cu principalele date politice și economice pe care noul nostru însoțitor ni le oferă cu multă amabilitate.

Republica Unită Tanzania este țara cea mai mare din Africa Tropicală de Est (362 820 mile pătrate, dintre care 20 650 sînt acoperite de lacurile Nyasa, Rukwa, Natron, Exasi și Manyara, precum și părți ale marilor lacuri Victoria și Tanganica). Platoul central atinge înălțimi între 1 000—1 300 m. La nord străjuiește bătrînul Kilimanjaro de peste 6 300 m. Păduri tropicale, culturi de bumbac, sisal, cafea, tutun, ceai, griu, acoperă mare parte din terenurile fertile ale țării.

Populația (peste 11 milioane de locuitori) se ocupă (90 la sută) cu agricultura. Cele peste 100 de triburi practică în special culturi de subzistență. Ca urmare, nivelul de viață rămîne destul de scăzut. Planul de dezvoltare economică și socială prevede sporirea venitului pe cap de locuitor, asigurarea mîinii de lucru califi-

cate pentru necesitățile economiei, creșterea vîrstei medii a locuitorilor de la 35 de ani, în prezent, la 50 de ani în 1980.

Principalele orașe ale țării constituie în același timp și centre specializate pentru diversele culturi: Tanga (55 de mii de locuitori) este centrul industriei de sisal, Mwanza (28 mii locuitori), centru comercial și al zonei producătoare de bumbac, iar Moshi (23 mii locuitori), centru al industriei de cafea.

După obținerea independenței (1961), Tanganica, în trecut simplă exportatoare de materii prime, a depus mari eforturi pentru crearea unei baze industriale proprii. La aceasta participă atât capitalul de stat cât și cel străin. Pe această linie, în „Declarația de la Arusha”, din februarie 1967, guvernul a făcut cunoscut că principalele mijloace de producție aparțin statului și se află sub controlul său. În anii de după eliberare au fost construite 50 de uzine și fabrici, printre care patru pentru fabricarea firelor de sisal, trei uzine textile, o rafinărie de petrol, o fabrică de ciment, una de asamblat aparate de radio, fabrici de săpun, de chibrituri, de produse farmaceutice, de prelucrare a tutunului, de încălțăminte, de reparat și asamblare a tractoarelor.

O preocupare centrală a guvernului tanzanian o constituie extinderea căilor ferate, care însumează astăzi aproximativ 2 000 mile. Artera mai importantă este cea care pornește de la Dar es Salaam spre Kigoma, lacul Tanganica, orașul Mwanza și lacul Victoria. Linia ferată Tanga duce spre nord, spre zonele agricole și industriale de la Moshi și Arusha.

În Tanzania există două partide de guvernămînt — T.A.N.U. în partea continentală a țării și partidul Afro-Shirazi în insulele Zanzibar și Pemba. „The Tanika African National Union” (T.A.N.U.) a fost creat la 7 iunie 1954. În fruntea acestuia se află Mwalimu Julius Nyerere, președintele țării.

În relațiile cu alte state, Tanzania promovează principiile coexistenței pașnice și nealinierii.

Apar primele clădiri ale Dar es Salaamului (în limba swahili „Casa Păcii”). Capitala tanzaniană găzduiește principalele instituții guvernamentale, clădirea Parlamentului, a guvernului și sediul partidului T.A.N.U. Așezat pe fîrmul Oceanului Indian, Dar es Salaam este în același timp și cel mai important port al țării, cu o capacitate de peste 500 mii tone anual. Orașul este în plină dezvoltare. Alături de clădirile în stil local, se ridică blocuri moderne. În ciuda căldurii (peste 40° C) traficul este intens. Multe autoturisme, animație, în special pe Independence Street — unde se află marile magazine.

Vizitatorii care nu reușesc să învingă căldura din timpul zilei apar abia spre seară, pe cheiuri, mai ales pentru a admira minunatele lucrături în lemn de cocos sau abanos expuse de meșterii tanzanici: mici animale tropicale, tam-tamuri, statuete.

Prin pitorescul regiunilor sale, Tanzania constituie un punct de atracție pentru turiști. Aici există cele mai întinse rezervații naturale și parcuri naționale de animale sălbatice din Africa (43 452 mile pătrate).

O locuință tribală

O deplasare în afara orașului, pe șoseaua Horogoro, care duce spre interiorul țării. La o depărtare de 6—7 km de Dar es Salaam se află centrul de învățămînt superior „University College”, o clădire modernă și impunătoare. „University College” este în legătură directă cu Universitatea Mukerere din Uganda, care pregătește cadre pentru țările din Africa de Est. Lingă Dar es Salaam învață peste o mie de studenți, dintre care jumătate sînt din Tanzania.

În apropiere de Dar es Salaam, am vizitat și interesantul „Muzeu al satului”, care se înscrie pe linia politicii guvernului de a conserva creațiile arhitecturale ale meșterilor constructori din diferite triburi. De fapt, după cite ni s-a explicat, în Tanzania, prin noțiunea de „sat” nu se înțelege exact sensul pe care îl dăm noi localităților rurale. Aceasta din cauză că locuitorii celor peste o sută de triburi sînt concentrați în general în familii, iar casele se găsesc la depărtări destul de mari una de alta. Vizita la „Muzeul satului” ne-a dat posibilitatea să vedem cîteva din aceste case tribale. Marea majoritate nu depășește 2—3 m înălțime. Sînt construite în special din pămînt. Ferestrele sînt aproape inexistente, înlocuite fiind cu o gaură săpată în zid. Materialele locale de construcție sînt folosite cu multă iscusință, în așa fel încît să asigure atât respectarea obiceiurilor familiei, cit și apărarea împotriva animalelor sălbatice, a ploilor torențiale și arșei soarelui. De pildă, o casă a unei familii aparținînd tribului Gogo, construită din bambus, are forma unei ciuperci uriașe, prevăzută cu o singură intrare. Piciorul ciupercii are în interior un picior mai mic, tot din bambus, unde locuiesc și dorm membrii vîrstnici ai familiei. Guvernul Tanzaniei depune eforturi pentru a introduce în viitor construcția de sate pe tot cuprinsul țării, precum și sistematizarea acestora, păstrînd pe cele vechi pentru muzee.

Impresia care îți rămîne puternic întipărită în urma unei călătorii în Tanzania este aceea a eforturilor depuse de un popor hotărît să-și consolideze independența, să-și construiască o existență proprie, de sine stătătoare și prosperă.

La începutul unui nou mandat prezidențial

Pentti Sorvali

director al ziarului „Suomen Maq”

La 1 martie a început noul mandat al președintelui Republicii Finlandeze. Este a treia oară când dr. Urho Kekkonen își asumă înalta funcție de șef al statului. Președintele dispune de puteri considerabile. Printre altele, el conduce politica externă a țării. Urho Kekkonen are acum în urma sa 12 ani ca președinte și înaintea sa, potrivit Constituției, șase ani. Faptul că o persoană deține de atât de multă vreme această funcție constituie un eveniment excepțional, situație care, probabil, nu se va repeta atât de curând. Predecesorul lui Kekkonen, J. K. Paasikivi, a fost președinte timp de zece ani. Nici unul din președinții republicii care l-au precedat nu a deținut această funcție mai mult de un mandat. Acest lucru este explicabil. În Finlanda președintele republicii este desemnat prin alegeri și deseori lupta pentru președinție este înverșunată. În 1956 Urho Kekkonen a fost ales cu o majoritate de un singur vot. În 1962, ca și acum în 1968, el a obținut însă o majoritate convinsă.

În Finlanda, președintele republicii este ales de 300 electori, aleși la rândul lor în alegeri generale. Actuala coaliție guvernamentală, alcătuită din partidele de stînga precum și din Partidul de Centru, nesocialist, din rândurile căruia provine Kekkonen, a sprijinit dintru început candidatura lui Kekkonen. Realegerea președintelui a fost susținută, de asemenea, de opoziția burghez-centristă din Parlament. În alegerile generale frontul electoral al lui Kekkonen a obținut 201 electori din totalul de 300, el fiind ales astfel cu o majoritate puternică.

Realegerea dr.-lui Kekkonen ca președinte al republicii înseamnă că dezvoltarea politică a țării va continua pe liniile stabilite. Grupările politice care au început să sprijine realegerea lui Kekkonen au subliniat energic importanța politicii externe și au considerat că prezența în continuare a acestuia la cîrmă țării va constitui cea mai bună garanție de menținere a liniei politice externe duse pînă în prezent.

În domeniul politicii interne, Kekkonen urmărește o largă colaborare între partide la nivel guvernamental. Deoarece în trecut s-a dovedit că este greu să se formeze guverne majoritare, el a prezentat inițial soluția unui guvern alcătuit din toate partidele politice. În perioada postbelică, comuniștii au făcut parte din guvern pînă în 1948, cînd colaborarea guvernamentală din-

tre cele trei mari partide (partidul social-democrat, S.K.D.L. și partidul agrarian, în prezent Partidul de Centru) a încetat. Numai după alegerile parlamentare din 1966, cînd partidele socialiste au obținut pentru a treia oară majoritatea în Parlament, porțile guvernului s-au deschis din nou pentru comuniști. Dar stînga nu a format singurul guvern ci împreună cu Partidul de Centru (partidul agrarian) care jucase un rol esențial în politica guvernamentală în perioada postbelică. Principiul președintelui Kekkonen — potrivit căruia toate partidele politice au dreptul să participe la guvern și care a contribuit la alcătuirea actualului guvern cu bază foarte largă — este sprijinit de trei pătrimi din Parlament.

În Finlanda există obiceiul parlamentar ca guvernul să-și prezinte demisia la începutul unui nou mandat al președintelui republicii. În momentul de față, concluzia cvasi-unanimă este că noul guvern va fi format pe o bază cel puțin atât de largă ca guvernul demisionar. Astfel el va cuprinde partidul social-democrat, Partidul de Centru, Uniunea democratică a poporului finlandez și Uniunea social-democratică a muncitorilor și micilor fermieri. Pe lîngă aceasta, se înregistrează în momentul actual eforturi pentru a determina forțele de centru burgheze din opoziție să participe la guvern. Partidul popular liberal nu va participa probabil, dar partidul popular suedez ar putea să fie interesat să facă parte din guvern din cauza anumitor probleme legate de reforma învățămîntului. S-ar putea însă ca încercarea unor cercuri de a lărgi baza guvernului să eșueze și ca acesta să fie format pe baza actuală.

Primul ministru al guvernului demisionar a fost Rafael Paasio, președintele partidului social-democrat. Dar partidul dorește ca funcțiile de prim-ministru și de președinte al partidului să rămîină separate. În plus, activitatea lui Paasio în calitate de prim-ministru nu a dat o deosebită satisfacție. Se pare că poziția partidului social-democrat a slăbit după alegerile parlamentare din 1966 și se consideră că unul din motive l-au constituit dificultățile economice apărute în perioada guvernului Paasio. Partidul social-democrat, care are dreptul să numească în funcția de prim-ministru un membru al său, dat fiind că este cel mai mare partid din majoritatea parlamentară, a întâmpinat dificultăți atunci cînd a căutat un nou candidat pentru

această funcție. Partidul s-a oprit în cele din urmă asupra dr.-lui Mauno Koivisto, fost ministru al finanțelor în guvernul Paasio și director general, de la sfîrșitul anului trecut, al Băncii Finlandei. Koivisto este relativ tînăr și nu are o mare experiență politică, dar este fără îndoială o personalitate de care trebuie să se țină seama în politica finlandeză, deoarece a fost deja menționat drept candidat la președinție din partea partidului social-democrat peste șase ani, cînd Urho Kekkonen, potrivit propriei sale declarații, nu va mai candida.

Desemnarea lui Mauno Koivisto pentru a forma guvernul suscită unele controverse. Printre altele, dacă trebuie sau nu să-și păstreze importanta funcție la conducerea Băncii. De asemenea politica financiară mai strictă, în special în domeniul creditului, pe care o susține, împînă unele nemulțumiri.

E greu de spus deocamdată cît timp vor dura tratativele cu privire la formarea guvernului. Președintele republicii speră o soluție rapidă, dar există semne că alcătuirea guvernului și elaborarea programului vor necesita o perioadă destul de lungă de consultări. Nu sînt de așteptat divergențe de seamă în problemele legate de formarea guvernului, dar programul său economic ar putea, în schimb, să necesite tratative dificile.

Pînă în prezent marea problemă a guvernului a fost evoluția nefavorabilă a situației economice a țării. Actuala depresiune economică din Europa occidentală se răsfrînge asupra exporturilor Finlandei și frînează intensificarea activității întreprinderilor. Ca urmare se ivesc dificultăți în folosirea brațelor de muncă. În structura economică și socială a țării au loc schimbări care înlătură brațe de muncă și sporesc necesitatea creării de noi slujbe. Potrivit anumitor evaluări, se poate aștepta o redresare a situației economice a țării la sfîrșitul anului, dar este foarte probabil că și iarna viitoare va fi destul de grea din punct de vedere al folosirii brațelor de muncă. În cursul ultimilor ani prețurile de cost au crescut mult în Finlanda, astfel încît posibilitățile de concurență atât pe piețele externe cît și pe piața internă au scăzut. Exporturile în Finlanda ale țărilor din Asociația Europeană a Liberului Schimb sînt acum scutite de taxe vamale. Importurile au fost foarte mari și astfel, de mai mulți ani, balanța de plăți a Finlandei este deficitară. În același timp, s-a pus problema echilibrării economiei. În acest ultim domeniu s-a produs o îmbunătățire treptată. În octombrie 1967 moneda națională a fost devalorizată cu peste 30 la sută pentru creșterea capacității competitive a producției Finlandei și pentru îmbunătățirea balanței comerțului ei exterior. Pînă în prezent efectele stimulatoare ale acestei măsuri nu au fost atât de vizibile cum se spera. În orice caz, poziția produselor finlandeze în comparație cu cele străine s-a întărit. Se pune însă problema importanței de a frîna o orientare negativă a consecințelor devalorizării, sarcina esențială a noului guvern fiind, pe acest plan, stăvilierea inflației.

Este, în tot cazul, o situație care va pune în fața noului guvern sarcini nu din cele mai ușoare.

Helsinki, 4 martie

Reuniunea Pieței comune

SUB SEMNU INCERTI- TUDINILOR

„Comunitatea pare să reîntre în ritmul normal” — afirma unul din corespondenții străini aflați la Bruxelles — cu ocazia ședinței Consiliului ministerial desfășurată joia trecută. Într-adevăr, unele fapte ar pleda pentru o astfel de interpretare a rezultatului ședinței: după ce luni de zile nu a mai existat un calendar al reuniunilor ministeriale, acum s-a fixat ca la 9 martie și 5 aprilie miniștrii de externe ai celor șase țări din Piața comună să se reîntâlnească pentru a discuta problemele aflate pe ordinea de zi.

O observație, totuși, este inevitabilă: reuniunea Consiliului ministerial, care a avut o ordine de zi general acceptată și propuneri precis formulate, s-a desfășurat într-o atmosferă cu totul neobișnuită comentatorilor din capitala Belgiei. Ea nu a avut nimic din febra marilor discuții, ședințele nu s-au întins de-a lungul a ore întregi, prelungite în maratonuri epuizante care duceau, în cele din urmă, la acorduri mai mult sau mai puțin depline.

Nu trebuie uitat că pe masa Consiliului ministerial se aflau trei propuneri în legătură cu problema complicată și controversată a candidaturii britanice la Piața comună (și nu numai a Angliei, ci și a altor țări ce și-au manifestat intenția de a adera la C.E.E.). Practic, cele trei propuneri reflectau pozițiile diferite (sau chiar opuse) ale celor șase parteneri și ar fi fost de așteptat ca însăși confruntarea celor trei planuri să declanșeze o înverșunată dispută.

Planul Beneluxului, reflectând propunerile Belgiei, Olandei și Luxemburgului, preconiza o strînsă cooperare tehnică între Piața comună și țările ce și-au depus candidatura la C.E.E. Prezentat de Pierre Harmel, ministrul de externe al Belgiei, planul sugera că o astfel de cooperare ar avea avantajul de a pregăti condițiile pentru o viitoare aderare a acestor țări, fără să atingă însă domenii caracteristice Pieței comune, așa cum sînt ele definite în

Tratatul de la Roma. În legătură cu acest plan s-a ridicat, încă de la început, o obiecție franceză: cooperarea tehnologică nu este exclusă din Tratatul de la Roma și, ca atare, punctul de plecare al argumentației celor trei țări nu este corespunzător.

Planul italian, prezentat de Amintore Fanfani, ministrul de externe al acestei țări, prevede, în esență, nu numai contacte între C.E.E. și statele candidate, dar și precizarea unor angajamente din partea țărilor Pieței comune în ce privește rezolvarea, într-un anumit termen, măcar a cererii britanice de aderare. Planul italian a întîmpinat, la rîndul său, obiecția că nu se poate preciza data admiterii Angliei în Piața comună mai înainte de a se ajunge la un acord deplin în ce privește modul aderării, obligațiile asumate de Marea Britanie etc.

Un fapt cu totul neașteptat a fost acela că în timp ce Franța și R.F.G. au prezentat o propunere comună, cei doi parteneri au comunicat presei — la sfîrșitul reuniunii — puncte de vedere radical diferite asupra sensului planului franco-vest-german. Ceea ce se cunoaște cu exactitate este că la Paris se ajunsese la un acord franco-vest-german care preconiza „aranjamente comerciale” între Piața comună și țările candidate. Astfel de aranjamente ar putea să cuprindă reduceri reciproce de taxe vamale pentru toate produsele industriale și agricole sau numai unele din acestea; ele ar putea include, de asemenea, acorduri de lungă durată între Anglia și C.E.E. prin care britanicii să se angajeze să cumpere o cantitate determinată de produse agricole la un preț intermediar între prețul comunitar (mai ridicat) și prețul pieței mondiale (mai scăzut). Asemenea aranjamente ar putea fi extinse — în concepția autorilor lor — și asupra altor candidați care și-au manifestat intenția de a adera simultan sau succesiv intrării Angliei în C.E.E. (de pildă, Irlanda, Norvegia, Danemarca, Suedia, Elveția și Austria). În legătură cu aceste „aranjamente comerciale”, în cadrul convorbirilor franco-vest-germane s-a ajuns, de asemenea, la un acord ca reducerile de taxe vamale să nu fie extinse și asupra relațiilor cu Statele Unite. (Reuniunea a examinat chiar reversul problemei: măsurile financiare adoptate recent pentru restabilirea echilibrului balanței de plăți a S.U.A. nu pun cumva în discuție rezultatele obținute ca urmare a negocierilor runde Kennedy și nu contravin ele spiritului G.A.T.T.?).

Reafirmîndu-și adeviziunea la acest acord, atît ministrul de externe francez cît și cel vest-german au prezentat termenii lor într-o lumină atît de diferită încît însăși esența acordului pare să fie pusă în discuție. Astfel, Germania federală consideră că ducerea tratativelor ar trebui încredințată Comisiei Pieței comune, negocierile fiind purtate cu regularitate, periodic, în așa fel încît funcționarii C.E.E. să ajungă în cele din urmă la un aranjament cu Anglia — și nu numai cu ea — care să fie supus apoi discuției Consiliului ministerial al C.E.E. Așadar, tratativele ar trebui duse pe baze multilaterale cu forurile comunitare. Franța, credincioasă punctului său de vedere că țările membre trebuie să fie acelea care să decidă asupra acestor probleme — ca și asupra tuturor chestiunilor ce se pun Comunității — a reafirmat opoziția sa față de orice atribuire de puteri supra-naționale Comisiei C.E.E. Tratativele, în concepția franceză, ar trebui duse exclusiv pe baze bilaterale, fiecare stat fiind astfel în situația de a decide de sine stătător în ce privește lărgirea Pieței comune. După cum se vede, di-

vergențele reflectă conflictul tradițional dintre poziția franceză și cea vest-germană în problema deplasării atributelor suveranității din mîinile statelor membre în cele ale unor organisme supra-naționale, care să extindă „integrarea” din domeniul economic asupra celui politic.

Conștient, probabil, de opoziția pe care o va face Franța unei asemenea propuneri — ceea ce s-a și întîmplat avînd ca urmare faptul că reuniunea de la Bruxelles a hotărît să nu dea mandat Comisiei de a duce tratative cu Anglia — ministrul de externe vest-german a avansat o propunere cel puțin surprinzătoare, dat fiind caracterul ei contradictoriu față de tezele generale vest-germane în problema „integrării”. Astfel, R.F.G. a propus crearea unei largi zone vest-europene a liberului schimb, care să abandoneze țelurile „integrării”, mulțumindu-se doar cu realizarea unei uniuni vamale. Franța, nedorînd să preia responsabilitatea unui acord de dizolvare a Comunității — deși o astfel de măsură ar corespunde vederilor ei anti-supranaționale — a ținut să atragă atenția partenerilor săi că planul vest-german ar însemna o „alterare” a țelurilor Pieței comune, o „dizolvare” a C.E.E., fără să precizeze dacă ea s-ar opune sau nu creării unei zone a liberului schimb între Comunitate și candidații actuali sau viitori ai acesteia. Oricum, Germaniei federale i s-a solicitat precizarea propunerii sale în scris, documentul urmînd a fi prezentat unei viitoare reuniuni a Consiliului ministerial — fie la cea din martie, fie la cea din aprilie.

Deși planurile prezentate au fost atît de vădit diferite, ele nu au declanșat dispute și nici nu au determinat deplasări de poziții către una sau alta dintre ele. Rămîne de văzut cum se vor desfășura viitoarele reuniuni ministeriale. Divergențele în problema aderării britanice au avut însă darul să blocheze orice hotărîre în legătură cu alte aspecte ale lărgirii Pieței comune. Examinîndu-se cererea Spaniei, aceasta a întîmpinat opoziția Olandei. La rîndul ei, Italia s-a opus examinării chestiunii asocierii sau stabilirii unor forme de cooperare mai strînsă între C.E.E. (pe de o parte) și Algeria și Iugoslavia (pe de altă parte), preconizînd discutarea acestor probleme abia după ce va fi rezolvată cererea britanică de aderare. Aminări au suferit și problemele similare puse de relațiile Pieței comune cu India și Israelul. Singura hotărîre luată a fost aceea de a se acorda Comisiei C.E.E. mandat pentru începerea tratativelor de asociere a trei țări din estul Africii — Kenya, Uganda și Tanzania, fără să se indice însă sfera și puterile acestui mandat.

După cum se vede, acordurile privitoare la lărgirea Pieței comune, interpretate optimist de către unii observatori la începutul săptămîinii trecute, nu au fost capabile să anihileze divergențele de principiu. După cum era de așteptat, problemele atît de contradictorii pe care le generează aderarea unor noi țări la Piața comună nu pot fi rezolvate printr-o miraculoasă lovitură de baghetă. Rămîne, totuși, de constatat că în prezent contradicțiile dintre parteneri au în vedere înainte de toate domeniul relațiilor dintre țările membre în raport cu problema: cine va conduce din punct de vedere economic și politic această Comunitate? Căci, la urma urmei, problema aderării este controversată tocmai din pricină că pune sub semnul întrebării raporturile de forță intracomunitare stabilite pînă acum.

Dr. N. S. STĂNESCU

„GATA ȘI DISPUS“

Dacă partidul republican îi va cere să candideze la președinție, guvernatorul New Yorkului, Nelson Rockefeller, este „gata și dispus“ s-o facă. Fără a fi o declarație formală de candidatură, aceste cuvinte ale lui Rockefeller, cuprinse într-un text distribuit atît participanților la conferința guvernatorilor cît și presei, constituie semnalul de pornire a campaniei republicanilor liberali, ostili candidaturii lui Nixon. Rockefeller, care a descurajat tot timpul încercările lor de a-l convinge să candideze, a revenit asupra poziției sale după ce guvernatorul George Romney s-a retras din cursa prezidențială. Se presupune că în alegerile preliminare din statul Massachusetts, care vor avea loc la 12 martie, adepții lui Rockefeller îi vor înscrie numele pe lista candidaților prezumtivi. El însuși nu o va face pentru că, a afirmat, „nu vreau să creez disensiuni în interiorul partidului republican luptîndu-mă pentru a obține desemnarea“.

CINE VA FI SUCCESORUL LUI LÜBKE?

Discuția în jurul succesiunii lui Heinrich Lübke la președinția R.F.G. (într-un moment în care însăși persoana lui a fost ținta unor atacuri din diverse părți, privind activitatea sa în timpul celui de-al treilea Reich, fapt care l-a determinat, în cele din urmă, pe președinte să facă o declarație de dezmințire la posturile de televiziune) e din nou la ordinea zilei. Din surse oficiale se anunță însă că această problemă nu se va pune înainte de vara lui 1969 — anul alegerilor prezidențiale. Se fac însă de pe acum o serie de aprecieri în legătură cu șansele diferiților candidați: din partea P.S.D. — ministrul justiției Gustav Heine-mann și Georg August Zinn, premierul landului Hessa; din partea U.C.D./U.C.S. — președintele Bundestagului, Eugen Gerstenmaier, ministrul apărării Gerhard Schröder și fostul președinte al comisiei C.E.E., Walter Hallstein.

CE INSEAMNĂ NEUTRALITATE?

Unul dintre liderii partidului conservator suedez, Bo Turesson, l-a interpellat în Storting pe primul ministru Tage Erlander, cerîndu-i să răspundă dacă un ministru suedez este îndreptățit să participe la o demonstrație ostilă Statelor Unite, acționînd ea purtător de cuvînt al guvernului în domeniul politicii externe. Turesson se referea la discursul rostit de ministrul învățămîntului, Olof Palme, care, în cadrul unui miting, a luat atitudine împotriva războiului dus de Statele Unite în Vietnam. Primul ministru a răspuns că discursul lui Olof Palme fusese citit și aprobat în prealabil de el însuși și de ministrul de externe, adăugînd că demonstrația a constituit o acțiune politică foarte utilă. „Neutralitatea Suediei înseamnă refuzul oricărei alianțe militare, nu însă și neutralitate ideologică“, a precizat ministrul de externe Torsten Nilson.

Guvernul a respins totodată acuzația partidului conservator că sprijinul acordat de guvern lui Andreas Papandreu, conducătorul „mișcării de eliberare a Greciei“, ar constitui o încălcare a tradiționalei neutralități suedeze.

90 de ani de la eliberarea Bulgariei de sub dominația otomană

Poradim. Muzeul ostașului român

MĂRTURII ALE PRIETENIEI TRADIȚIONALE ROMÂNŌ BULGARE

Mausoleul ostașilor români de la Grivița

Lector univ. Ion Babici

poporul român și poporul bulgar s-au ajutat frățeste de-a lungul secolelor.

Subliniind solidaritatea militantă dintre popoarele român și bulgar, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Nu o dată, fiii înaintați ai celor două popoare au luptat împreună, s-au sprijinit în lupta împotriva cîmpitorilor străini, pentru eliberarea națională și socială. Lupta pentru scuturarea jugului asupritorilor a culminat cu războiul de independență din 1877 în care ostașii români și voluntarii bulgari au luptat cîot la cîot, alături de ostașii ruși, pentru cucerirea victoriei“.

Sînt cunoscute împrejurările istorice în care a avut loc războiul de acum nouă decenii, ce s-a soldat, printre altele, cu eliberarea Bulgariei de sub dominația otomană. În anii 1875—1876, Peninsula Balcanică a fost zguduită de puternice răscoale antiotomane. Lupta

La 3 martie s-au împlinit 90 de ani de la eliberarea Bulgariei de sub jugul otoman. Veacuri de-a rîndul, poporul bulgar a luptat cu eroism împotriva asupririi naționale și sociale pentru libertate, independență și o viață mai bună. Poporul român, care a militat cu dirzenie pentru aceleași idealuri, a înțeles și prețuit năzuințele fierbinți ale vecinului și prietenului de peste Dunăre. Luptînd pentru neatințare, împotriva unor dușmani comuni,

pentru eliberarea națională a poporului bulgar a culminat cu marea răscăladă din aprilie 1876, înăbușită în sânge de către autoritățile turcești.

În aceste condiții, la 12/23 aprilie 1877 Rusia a declarat război Turciei. La rîndul ei, România declară război Porții la 29 aprilie/11 mai 1877. Poporul bulgar a salutat cu bucurie dezlănțuirea războiului, a luat parte activă la lupta pentru scuturarea jugului otoman. S-au creat numeroase detașamente de voluntari bulgari care au participat cu însuflețire la război. Pretutindeni pe meleagurile Bulgariei, masele populare au întîmpinat cu entuziasm pe voluntarii săi, pe soldații români și ruși. Războiul s-a încheiat cu înfrîngerea zdrobitoare a turcilor. Prin tratatul de pace încheiat la 3 martie 1878, Poarta a fost nevoită să recunoască, între altele, independența României — proclamată în mod solemn încă la 9 mai 1877 — și eliberarea Bulgariei de sub jugul străin.

Tradițiile de luptă comună ale popoarelor română și bulgar contra dominației străine s-au întărit prin tributul de sacrificii în războiul de independență din 1877—1878. Glorioasele fapte de arme și singele vărsat de fiii celor două popoare pe cîmpurile de luptă, la Grivița, Plevna, Rahova, Smîrdan, Vidin, au pecetluit prietenia româno-bulgară.

Recent, ziarul „Rabotnicesko Delo” a publicat un articol intitulat „Contribuția poporului român”, în care subliniază sprijinul acordat de poporul nostru luptei poporului bulgar pentru cucerirea independenței naționale în preajma și în timpul războiului din 1877—1878. Arătînd că prin participarea sa la acțiunile militare din război, România și-a adus o contribuție frățească la eliberarea poporului bulgar, ziarul scria: „În țara noastră se păstrează amintirea contribuției poporului român la războiul de independență, amintirea celor 10 000 de ostași români cunoscuți și necunoscuți care au căzut, au fost răniți sau au dispărut fără urmă în luptele sîngeroase duse alături de ostașii ruși și de voluntarii bulgari pentru cauza comună a popoarelor balcanice, pentru independența lor națională”.

Călătorul care vizitează Plevna și împrejurimile sale este puternic impresionat, mai mult decît în oricare localitate din Bulgaria, de numărul muzeelor și monumentelor ce păstrează și astăzi vie epopeea războiului de acum nouă decenii împotriva asuprii otomane. Relicvele războiului înfățișează la tot pasul contribuția ostașilor români și a patrioților bulgari care, cot la cot cu soldații ruși, au luptat cu vitejie pentru scuturarea jugului turcesc.

Relevînd aportul României la eliberarea Bulgariei de sub dominația străină, tovarășul Todor Jivkov sublinia: „Acum 90 de ani armata română și-a dat contribuția la eliberarea națională a Bulgariei. Osemintele ostașilor — fii glorioși ai poporului muncitor român — se odihnesc în pămîntul bulgar și cimentează trainic prietenia noastră. Monumentele de lingă Plevna și Grivița sînt o expresie a recunoștinței profunde a poporului bulgar față de memoria ostașilor români ce și-au vărsat sîngele pentru eliberarea Bulgariei”.

Pe drept cuvînt stîrnește admirația vizitatorului Mausoleul închinat eliberatorilor Plevnei, construit în urmă cu peste 60 de ani, după planurile arhitectului bulgar Pencio Koicev. Citim

cu emoție numele eroilor căzuți în bătălia crîncenă cu dușmanul, înscrise pe plăci comemorative, prinse de fatalele mausoleului, precum și denumirile cîmpurilor de luptă încrustate cu măiestrie pe unghiurile arcadelor.

În centrul orașului Plevna se află muzeul denumit sugestiv: „Eliberarea Plevnei — 1877”. Diferite documente, arme, uniforme militare, reproducări după lucrări de artă plastică etc. expuse cu grijă în muzeu, ilustrează curajul și spiritul de sacrificiu de care au dat dovadă românii, bulgarii și rușii în tot timpul războiului. Din sirul lung de lupte duse pentru eliberarea Plevnei, atrage atenția episodul memorabil al capitulării oștilor turcești. Osman Pașa, rănit, se predă colonelului român Cerchez, mărturisind, printre altele: „Capituliez cu armata mea, predîndu-mă junei și bravei armatei române”.

Presă internațională a comentat pe larg izbînda obținută de fiii popoarelor română, bulgar și rus la Plevna. Ziarul francez „Mémorial diplomatique”, referindu-se la eroismul strămoșilor noștri, scria că: „Românii au contribuit foarte mult la strălucita luptă care a dus la luarea Plevnei. S-ar putea chiar zice că într-un moment critic, ei au salvat situația... Preciziunea tirului românilor și impetuoșitatea atacurilor avură în această împrejurare critică o influență decisivă”. „Le Bien Public” nota că „românii s-au purtat cu vitejie, ei au luat parte activă la impresurarea Plevnei și la înfrîngerea definitivă a lui Osman Pașa, care a hotărît rezultatul campaniei...”. „La Plevna — sublinia la rîndul său „Londoner Journal” — românii s-au bătut ca lei și au cîștigat lauri de glorie”. Corpondentul ziarelor „Bund” din Berna și „Gazete de Chicago” (S.U.A.), Lachman — martor ocular al evenimentelor — remarcă: „Armata română merită a fi pusă lingă orice altă armată a Europei și oricine poate fi mîndru de soldații și ofițerii ei, care au dat probe atît de strălucite de vitejie”. La rîndul său, publicația engleză „The Morning Post” relatează cititorilor săi că unitățile românești „au fost cele dintîi care au intrat în Plevna”.

Gliă străveche din țara vecină este presărată cu numeroase morminte ale eroilor români, bulgari și ruși, mărturiile ale bătăliilor istorice duse în comun. Aproape de Plevna, la Grivița se găsește Mausoleul ostașilor români, construit din piatră cioplită. În jurul mausoleului se întinde pe o mare suprafață parcul prieteniei româno-bulgare, amenajat în ultimii ani prin muncă entuziastă a tinerilor din cele două țări surori. Se mai păstrează încă urmele vestitelor redute pe parapetele cărora s-au avîntat, înfruntînd moartea, dorobanții și roșiorii din armata română pentru a smulge steagurile dușmane și a înălța în locul lor drapelul românesc.

În cinstea victoriei obținute de ostașii români la Grivița și pentru eternizarea memoriei eroilor, poporul bulgar a ridicat un monument impunător. Anul trecut, cu prilejul aniversării a 90 de ani de la cucerirea independenței de stat a României, Mausoleul român de la Grivița i-a fost conferit Ordinul „Tudor Vladimirescu”, clasa I.

Muzeograful principal din Plevna, Maria Vasileva, cunoscută prin lucrările consacrate contribuției poporului român la eliberarea Bulgariei de sub dominația otomană, mi-a arătat o serie de aprecieri apărute în presa

străină despre bătălia de la Grivița. Ziarul englez „The Daily News”, evidențiind curajul oștenilor noștri, scria: „Reduta Grivița a căzut aseară în fața vitejiei hotărîte a românilor”. La rîndul său, corpondentul ziarului austriac „Die Presse” remarcă: „Ordinea excelentă și singele rece al soldatului român dovedesc îndeajuns moralul trupelor. Am văzut cu ochii mei cum se bate soldatul român, și pot atesta că el e neînfricat, curajos și dibaci în luptă”.

Un mare interes provoacă călătorului român care poposește în satul Poradim din apropierea Plevnei, vizitarea muzeului ce poartă numele de „Ostașul român din 1877—1878”. În prima sală a muzeului intitulată semnificativ: „Bulgarii și românii de-a lungul veacurilor”, sînt înfățișate momente din lupta comună a popoarelor bulgar și român împotriva cîmpitorilor străini. Evocarea prieteniei și a relațiilor tradiționale româno-bulgare este realizată în mod ingenios pe baza documentelor vremii, a reproducțiilor după cele mai reușite tablouri și gravuri ale măestrilor artei bulgare.

În muzeu este prezentat pe larg aportul ostașilor români la luptele pentru eliberarea localităților Grivița, Plevna, Rahova, Smîrdan, Vidin etc. Aici se păstrează documente, arme și alte mărturii rămase de la eroii căzuți pe aceste meleaguri. Pe aleile care duc spre muzeu se află expuse busturile maiorului Șonțu Gheorghe și ale ostașului Grigore Ioan, care a capturat steagul turcesc în bătălia de la Grivița. Lingă clădirea muzeului se găsește o casuță mică, care — mi s-a spus — a adăpostit sediul cartierului general al armatei române, în timpul luptelor din sectorul Plevna. Am aflat că aici au fost decorați la 1 septembrie 1877 soldatul Grigore Ioan, sergentul Stan Gheorghe și caporalul Nica Vasile cu „Virtutea Militară”, iar a doua zi cu ordinul rusesc „Sf. Gheorghe” pentru vitejia dovedită în cursul luptelor cu turcii. Gazdele îmi vorbesc cu mîndrie de faptul că Republica Socialistă România a decernat anul trecut muzeului Ordinul „Tudor Vladimirescu”, clasa I.

Fiecare petec de pămînt din împrejurimile Plevnei este stropit cu sîngele miilor de eroi bulgari, ruși și români. Peste 140 de monumente răspîndite numai în jurul acestei localități eternizează memoria celor căzuți. Pe bună dreptate, Plevna poartă numele de oraș al muzeelor și al gloriei de luptă.

Prietenia tradițională româno-bulgară s-a cimentat mai mult, a căpătat un conținut nou, superior în anii construcției socialiste, baza ei de nezdruclinat formînd-o comunitatea țărilor fundamentale, orînduirea socială și de stat socialistă, principiile marxism-leninismului și ale internaționalismului socialist. Respectarea independenței și suveranității naționale, egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne, cooperarea și intrinsecarea frățească au stimulat adîncirea continuă a relațiilor politice și economice dintre cele două țări. Dezvoltarea prieteniei și colaborării multilaterale dintre România și Bulgaria corespunde intereselor ambelor popoare și constituie, în același timp, o contribuție la întărirea sistemului socialist mondial, la cauza unității mișcării comuniste și muncitorești, a forțelor antiimperialiste, la lupta victorioasă pentru progres social și pace în lume.

Familia Kennedy în 1938, la New York. Viitorul președinte se află în picioare, în spatele tatălui său, în centrul fotografiei

KENNEDY:

CRONICA UNEI DINASTII

Cartea lui Richard J. Whalen — „Kennedy: istoria unei dinastii” — relatează cronica acestei familii irlandeze imigrată în S.U.A. către mijlocul secolului al XIX-lea și fixată în statul Massachusetts, al cărei cel mai ilustru descendent a fost președintele asasinat în 1963 la Dallas. Parcurgind etapele drumului lui John Kennedy pînă la Casa Albă (aici se încheie volumul), Whalen reconstituie de fapt ascensiunea familiei care avea să devină „clanul Kennedy” și, totodată, coordonatele economice și politice ale societății americane pe care această ascensiune s-a desfășurat.

Șeful necontestat al familiei, „patriarhul”, în toată această perioadă și încă azi, este Joseph („Joe”) Kennedy. Dotat cu o robustețe fizică remarcabilă, cu o inepuizabilă energie, cu un solid apetit de putere (pentru el și descendența lui), a fost în același timp catolic practicant și om de afaceri, diplomat nedisciplinat și pater familias autoritar, suportor și apoi adversar al politicii rooseveltiene, izbu-

tind de-a lungul unor multiple și uneori contradictorii experiențe să urce cu tenacitate scara socială americană, asigurându-și în primul rînd cartea de vizită a bogăției.

Descrierea activității lui cam din momentul rupturii cu F. D. Roosevelt; mediul familial, dominat de preocuparea autoritară a lui Joe Kennedy de a da copiilor, în special fiilor, o educație menită să-i facă apti pentru cariera politică; intrarea lui J. F. Kennedy în viața publică și ascensiunea sa, bazată atît pe calități proprii cît și pe aparatul electoral eficient, pus la punct cu pricepere organizatorică, și pe mijloacele financiare ale bătrînului „Joe” — toate acestea constituie o frescă bogată în fapte și în semnificații, a vieții publice americane și a culiselor ei. Actualitatea volumului e cu atît mai pregnantă cu cît S.U.A. se află în plină efervescență electorală, o efervescență în care familia Kennedy nu lipsește nici de data aceasta.

Prietenia dintre Roosevelt și Kennedy*) nu a fost întreruptă brusc, într-o izbucnire de furie. Antagonismul dintre ei nu era destul de viu pentru aceasta. Ea s-a fărîmițat cu încetul, dar iremediabil. O ruptură bruscă l-ar fi rănit pe Kennedy; această lungă uzură i-a lăsat o profundă amărăciune.

O dată trecut obstacolul alegerilor, președintele a acționat în mod deschis pentru a alinia America de partea Angliei. La 29 decembrie 1940, el a pronunțat la radio „discursul său de la gura sobei” cel mai cunoscut, acela care a produs cel mai mult efect. Dacă Anglia ar pierde războiul, a spus el, A-

merica ar avea sabia în coaste. Reafirmînd că „unicul său scop” era de a rămîne în afara războiului, el declara cu insistență că, acordînd Angliei un ajutor total, America ar alege calea care pînă la urmă se va dovedi cea mai sigură.

Instituirea planului denumit în mod familiar „împrumut-închiriere” permitea președintelui să ajute orice țară a cărei apărare o considera vitală pentru securitatea Statelor Unite, autorizînd în acest scop vinzarea, transferul, închirierea sau preschimbarea tuturor articolelor posibile, de la gloanțele de pușcă pînă la fortărețele zburătoare. În discursul său asupra Stării Uniunii, pronunțat la 6 ianuarie 1941 în fața noului Congres, președintele declara în mod practic război economic Axei.

În această atmosferă pasionată de renunțare la orice neutralitate, Kennedy a păstrat o atitudine „neutră”. În mod vizibil, el dorea să păstreze legături cu ambele părți, dar era o dorință zadarnică. Chiar dacă el nu voia să se compromită, alții erau prea bucușori să-i poată atribui o etichetă. Astfel, „Life” l-a clasat printre persoanele vizate într-un articol de două pagini publicat sub titlul „Roosevelt stigmatizează pe inamicii politicii externe”. Printre aceștia erau enumerați Lawrance Dennis, „fascistul nr. 1 al Americii”, mai mulți membri ai asociației „America în primul rînd”, colonelul și dna Lindberg, în sfîrșit Kennedy, caracterizat ca „defetist în ceea ce privește Marea Britanie și favorabil unei păci grabnice”.

„Anglia nu ne-a întrebat”

În timp ce președintele acționa în vederea scopului pe care tocmai îl definise în mod clar, Kennedy încerca să dea impresia că acordul între ei era deplin. El declara că se putea foarte bine acorda un ajutor total Angliei, rămîindu-se în același timp în afara conflictului, că nu exista în aceasta nici o incompatibilitate. El susținea că era posibil să se aplice simultan cele două politici, „fără confuzie și fără riscul contradicției”.

Sub presiunea criticilor a căror țintă era, Kennedy a vorbit la radio la 18 ianuarie 1941, făcînd apel la opinia publică, afirmînd că ideile sale fuseseră permanent prezentate într-un mod eronat. El a respins calificativul de „defetist”, afirmînd că nu a prezis niciodată înfrîngerea Angliei. Adevărații defecțiști, a precizat el, erau „cei care au pierdut speranța de a menține pacea Americii”. Fostul ambasador a mai adăugat că obiectivele de război ale Angliei — cu excepția apărării sale — erau atît de puțin clare încît nu se putea subscrie la ele. „Trebuie oare să semnăm un cec în alb?”. El s-a ridicat împotriva noțiunii unei cauze democratice comune: „Anglia nu duce bătălia pentru noi. Nu este războiul nostru. Nu am fost consultați cînd aceasta a izbucnit...”.

Kennedy a rămas ținta unor neîncredere critici din partea liberalilor. Cînd fostul său partener din Wall Street, speculatorul Ben Smith, a făcut o călătorie misterioasă la Vichy și a stat de vorbă cu personalități din guvernul Pétain, ziariștii Alsop și Kintner au legat numele lui Smith și al lui Kennedy de campania dusă, după cum se afirma, de către finanța internațională pentru negocierea unei păci îndoelnice cu puterile Axei.

Aveau să se producă însă și lucruri mai teribile decît aceste critici ușor de prevăzut: Kennedy și-a dat seama că propria sa cauză se clătina. De la alegeri, țara se arăta tot mai favorabilă politicii preconizate de președinte. Evoluția survenită în rîndurile opiniei publice a fost confirmată în momentul votării proiectului de lege pentru „împrumut-închiriere”, care a obținut cu ușurință în luna martie majoritatea în cele două Camere. Statele Unite trecuseră de la neutralitate la o poziție de nebeligeranță, dar ezitau în fața hotărîrii finale și irevocabile.

În acest timp, Kennedy continua să lanseze avertismentele sale obișnuite.

*) Este vorba de Joseph Kennedy, tatăl fostului președinte al S.U.A.

În mai, la Universitatea Oglethorpe din Atlanta, el a rostit un discurs extrem de violent, în care a susținut că Statele Unite nu trebuiau să intre în război „numai pentru că îl urăm pe Hitler și-l adorăm pe Churchill”. Apoi a adăugat: „Între 90 și 95 la sută din comerțul nostru se face pe piața internă. Chiar de s-ar întâmpla tot ce poate fi mai rău, noi ne vom putea axa pe o economie pe de-a-ntregul națională, fără a înceta să ne bucurăm de o prosperitate foarte satisfăcătoare”.

„Patriarhul”

Încheierea vieții publice a lui Kennedy i-a dat acestuia tot timpul pentru a se consacra asupra vocației sale de tată de familie. Nu că ar fi uitat vreodată această prioritate. În cei 10 ani cât lucrase cu Roosevelt, nu lăsase niciodată ca problemele publice și politice să-l absoarbă pe de-a-ntregul. El își petrecea cu familia tot timpul pe care îl putea sustrage celorlalte îndatoriri, căci omul acesta, animat de o ambiție nemăsurată, nu-și considera copiii, așa cum îi considera numeroși alți ambițioși, drept o distracție plăcută căreia îi consacra din când în când momente smulse din activitatea principală a vieții.

Când familia locuia la Bronxville, Kennedy aducea simbăta la New York pe cei mai tineri dintre copii și-i plimba. Copiii dispuneau de puțini bani de buzunar. „Când doream ceva mai deosebit, povestea mai târziu Teddy (fratele viitorului președinte), trebuia să știu să ne pledăm strașnic cauza”. O dată, Teddy, pe atunci în vîrstă de 8 ani, își dorea mult un caiac pe care un muncitor din Hyannis Port voia să i-l vîndă pe 3 dolari. Băiatul l-a implorat pe tatăl său să-i dea această sumă, dar Kennedy a refuzat, explicînd fiului său că își va pierde repede interesul pentru barca aceea. Cum însă Teddy continua să insiste, Kennedy i-a avansat, fără tragere de inimă, cei trei dolari, pe care fiul său urma să-i restituie din cei 25 de cenți pe care-i primea săptămînal drept bani de buzunar. La început, băiatul și-a petrecut aproape tot timpul pe caiac, apoi s-a plictisit de el. Dar reținerile făcute din banii săi de buzunar i-au reamintit în mod dureros, în fiecare săptămîină, cuvintele tatălui său.

Lui Kennedy nu-i plăcea să se fumeze. El a cerut copiilor săi să nu bea și să nu fumeze înainte de vîrsta de 21 de ani, promițîndu-le o recompensă la majorat dacă vor da ascultare recomandărilor sale. Încercîndu-se în cuvîntul lor de onoare, el a dat fiecăruia un cec de 1 000 de dolari cu prilejul aniversării a 21 de ani. Doi dintre băieții au refuzat. Unul dintre ei era Jack — viitorul președinte, al cărui pronume „John” este mai cunoscut — care a mărturisit că a băut bere cînd era la Harvard.

În perioada la care ne referim, Jack împlinise 24 de ani și hotărîse să se angajeze în armată. Dar accidentul pe care-l suferise cu trei ani în urmă, la universitate, pe un teren de fotbal, îl făcea inapt pentru serviciul militar. A încercat să se înroleze în marină. Nici aici nu a fost admis. Dezamăgit, dar prea mindru pentru a admite inferioritatea sa fizică, a hotărît să se fortifice. Și-a petrecut următoarele cinci

luni făcînd exerciții zilnice, ca și cînd ar fi aspirat să cîștige un loc în echipa universitară. În septembrie, a încercat din nou să obțină aprobarea medicală pentru a intra în marină. De data aceasta a reușit.

Pearl Harbour

La 7 decembrie 1941, „Joe” Kennedy se afla la reședința sa de iarnă la Palm Beach. Ca și alți americani, a fost stupefiat cînd calmul acelei după-amiezi de duminică a fost brusc întrerupt de o știre de ultimă oră, provenită din Hawai, pe care a auzit-o la radio. Avioane japoneze bombardaseră flota americană din Pacific ancorată la Pearl Harbour. America era în război. Deîndată, un patriotism iritat a măturat toate celelalte sentimente și el a trimis o telegramă președintelui Roosevelt. „În această mare criză, toți americanii sînt cu inima alături de dv. Indicați-mi postul de luptă. Sînt la ordinele dv”.

Dar din partea Casei Albe nu a venit nici un ordin. În speranța poate de a reaminti președintelui, foarte ocupat, mesajul pe care i-l adresase, Kennedy i-a trimis lui Roosevelt un modest cadou de sărbători: cîteva sticle de șampanie. Dar nu a primit decît un răspuns oficial de mulțumiri. În ianuarie, Kennedy a aflat, printr-un membru al Camerei Reprezentanților, că Roosevelt își exprimase față de acesta din urmă surprinderea de a nu fi primit din partea ambasadorului său vreun semn de viață în momentul în care izbucnea războiul, observație pe care a repetat-o în februarie unui alt interlocutor. Kennedy a telefonat la Casa Albă pentru a încerca să lămurească neînțelegerea, dar nu a reușit să vorbească cu președintele. În sfîrșit, a hotărît să-i scrie lui Roosevelt, aranjînd ca mesajul să-i fie predat personal. O asemenea scrisoare l-a costat probabil mult pe acest om orgolios.

Roosevelt i-a răspuns la 7 martie: „Am fost într-adevăr bucuros primind scrisoarea dv. dar sînt absolut sigur că nu am primit telegrama pe care mi-ați trimis-o. Aceasta se datorește probabil faptului că mai multe mii de telegrame au sosit în același timp... Am fost desigur convins că veți face tot posibilul pentru a vă face util. Comisia maritimă, știind că sînteți la curent cu modul său de funcționare și că activitatea dv. anterioară v-a permis să-i cunoașteți pe conducătorii de la Fort River, mi-a sugerat că dv. ați putea să ne aduceți reale servicii grăbind marea dezvoltare luată de construcția noastră navală — și îndeosebi punînd pe picioare noua sa producție.

Land și Vickery ar dori mult ca dv. să vă ocupați de această problemă. Sînteți de acord? Sper să vă văd în curînd”.

Revenirea lui Kennedy într-un post guvernamental a provocat o violentă opoziție care se manifesta în mod fățiș sau se desfășura în culise. Vechiul său adversar, Joe Curran, de la sindicatul maritim al C.I.O. a protestat.

Kennedy a avut convorbiri cu Roosevelt în privința funcțiilor pe care urma să și le asume, dar din aceste convorbiri nu a ieșit nimic.

În mod inevitabil, Kennedy a început să critice deschis modul de conducere a războiului adoptat de Roosevelt. Ca urmare a conferinței de la Casablanca, din 24 ianuarie 1943, președintele a în-

format presa că Churchill și el au hotărît să nu accepte decît o capitulare necondiționată din partea Germaniei, Japoniei și Italiei. Kennedy era de părere că această politică, refuzînd unui inamic învins orice speranță de pace negociată, risca să prelungească inutil războiul.

Președintele dăduse dispoziții speciale pentru a permite călătoria în Europa a arhiepiscopului Spellman. La începutul lunii februarie 1943, arhiepiscopul a părăsit New Yorkul. La Vatican, Spellman a stat de vorbă cu papa Pius al XI-lea. Esența convorbirii lor nu a fost dată niciodată la iveală. În acea vreme, în Germania se dorea tot mai mult o pace negociată. Von Papen, ambasadorul Germaniei la Ankara, a încercat să organizeze o înîlnire cu prelatul american în timpul șederii acestuia în Turcia, dar Berlinul s-a opus.

În octombrie 1943, Kennedy, luînd masa cu doi ziariști, a povestit că arhiepiscopul revenise din Roma anunțînd că generalii lui Hitler ar încerca poate să-l răstoarne pe acesta, dacă li s-ar oferi condiții mai puțin inflexibile decît o capitulare necondiționată. Kennedy era foarte emoționat și l-a criticat cu severitate pe Roosevelt.

Pentru tinerii combatanți, războiul devenise elementul hotărîtor al vieții lor. Acest lucru era valabil în special pentru John Kennedy, care nu trecuse încă prin încercări susceptibile să-i formeze caracterul. Nu fusese niciodată nevoit să se bizuie pe propriile lui resurse pentru a ieși dintr-o situație grea. Într-adevăr, datorită averii și afecțiunii reciproce dintre membrii ei, familia Kennedy era excepțional de bine apărată împotriva eventualelor crize. Conștient de acest „inconvenient”, Joe Kennedy a provocat artificial „crize”, încurajînd o neîncetată competiție familială și propovăduind neobosit spiritul de inițiativă.

În noaptea de 2 august 1943, în timp ce torpilor „PT-109” patrula în apele întunecate ale strîmtorii Blackett, la vest de Noua Georgie, în insulele Solomon, a început marea încercare care i-a permis lui John Kennedy să descopere adevărata sa natură. Contratorpilor japonez „Amagiri” a lovit nava lui John, distrugînd-o. El a scăpat de pe vasul în flăcări împreună cu alți zece supraviețuitori. După ce au petrecut 15 ore în apă, s-au refugiat pe o mică insulă în teritoriu inamic. Timp de patru zile și patru nopți, tinărul ofițer a jucat în mod eroic rolul de conducător pe lîngă soldații săi. Cînd orice speranță de salvare a dispărut, a gravat un mesaj pe coaja unei nucii de cocos, pe care l-a predat unor indigeni binevoitori. Mesajul a ajuns la destinație. Așa au fost salvați cu toții.

Joe Kennedy a primit din partea Ministerului Marinei o telegramă informîndu-l că locotenentul John F. Kennedy a fost dat dispărut; a pus telegrama în buzunar și nu a spus nimic soției și copiilor săi. Se agăța de mica licărire de speranță pe care o cuprîdea cuvîntul „dispărut”. După patru zile, speranțele sale au fost îndeplinite. Rose, care asculta radioul, a fugit la soțul ei și i-a spus: „Se anunță că Jack a fost salvat. Salvat de la ce anume?” El a dat din umeri și i-a răspuns: „Oh, nu-i nimic”. Iar fiului său, aflat în Pacificul de sud, i-a trimis o telegramă care nu cuprîdea decît următoarele cuvinte: „Domnul fie lăudat că ai scăpat!”

(Va urma)